

Motion till riksdagen 2016/17:3728

av **Andreas Carlson m.fl. (KD)**

med anledning av prop. 2016/17:100 2017 års ekonomiska vårproposition

Innehåll

Innehåll	1
Förslag till riksdagsbeslut	4
Inledning	4
1 Sverige behöver en ny reformagenda	5
2 Alliansens bedömning av svensk ekonomi	6
a. Starkare internationell återhämtning	7
b. Utanförskapet biter sig fast i Sverige trots högkonjunktur	8
c. Stark konjunktur men villkoren för långsiktig tillväxt utmanas	10
3 Alliansens syn på regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken	13
a. Risker för svensk ekonomi och svenska statsfinanser	13
b. Ekonomisk politik som minskar sysselsättning och arbetsutbud	16
c. Politik som slår mot svensk tillväxt och svenska jobb	20
4 Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken	23
a. Stora reformbehov i svensk ekonomi	23
b. Centrala reformområden för Alliansen	24
c. Ansvar för svensk ekonomi och hållbara offentliga finanser	26
d. Fler i arbete genom stärkta drivkrafter och sänkta trösklar in på arbetsmarknaden	28
e. Goda förutsättningar för fler och växande företag	30
f. En hållbar utveckling för framtiden	31
g. Stärk tryggheten	32
h. En trygg och tillgänglig välfärd	33
i. Migrationen till Sverige kräver nya reformer	34
5 Kristdemokraternas ekonomiska politik	36

a.	Familjepolitik för ökad trygghet och frihet	40
b.	Ansvarsfull och human migrationspolitik	41
c.	Bättre och mer effektiv integration	42
d.	Ett företagsklimat för fler jobb	43
e.	Reformer för fler bostäder	44
f.	En skola för kunskap och bildning	45
g.	Tryggare ekonomi för äldre	46
h.	Goda kommunikationer i hela landet	46
i.	En hållbar miljö- och klimatpolitik	47
j.	Ett stärkt jordbruk	48
k.	Sammanhållning över gränserna	48
l.	En politik som stöder, inte styr, kulturen	50
m.	Det civila samhället	50
n.	Mer valfrihet och makt till den enskilde	51
6	Svensk arbetsmarknad behöver reformeras	52
a.	En arbetsmarknad där alla får plats	53
	Skattelättnader för utsatta grupper på arbetsmarknaden	53
	Introduktionsanställningar	54
	Effektivisera arbetsmarknadspolitiken	54
	Kristdemokraterna föreslår därför att	55
	Fler platser i yrkesvux	55
7	Kristdemokraternas reformer våren 2017	56
a.	Ökad trygghet med fler poliser	56
	30 000 poliser till 2025	56
	5 000 poliser som kan anställas i kommunerna	57
	Förstärk insatsstyrkorna	57
	Förbättra polisens skyddsutrustning	58
	Förstärkt terrorbekämpning	58
b.	Reformer för barn och familjer	59
	Bättre vård nära medborgarna	59
	Kristdemokraterna föreslår följande förändringar för att stärka primärvården och därmed avlasta akutsjukhusen	59
	Förstärkta insatser för barns och ungas hälsa	60
	Samla hela barn- och ungdomshälsovården	60
	Förstärkt barn- och ungdomspsykiatri (BUP)	61
	Föräldrastöd också för tonårsfamiljer	61
	Inför sociala utfallskontrakt	62
	Sänkt skatt för ersättningar till funktionärer i ideella organisationer	64

Inför evidensbaserade antimobbningsprogram	65
Förebygg övergrepp mot barn	66
c. Avskaffa hela skillnaden i beskattning mellan skatt på arbetsinkomster och pensionsinkomster	66
8 Reformtabell och finansiering	68
9 Beskatta bankernas skulder – inte löner	68
10 Skenande skuldsättning kräver åtgärder	70

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Inledning

Kristdemokraternas vårmotion 2017 bygger på en ekonomisk politik som vill skapa tillit och trygghet för alla. Vi ser ett behov av riktiga reformer för att bryta tudelningen på arbetsmarknaden, öka tillgängligheten i vården, förbättra rättstryggheten och stärka skyddsnetet runt våra barn. På så sätt kan vi bidra till att återupprätta förtroendet för vår gemensamma välfärd. Då stärks också tilliten.

Sverige har just nu stark tillväxt och hög sysselsättning och fortfarande har alliansregeringens jobbreformers goda effekter. Men vi har också en regering som bit för bit monterar ned arbetslinjen genom höjda skatter på jobb och företag, hotar valfriheten och inte har förmågan att i goda tider genomföra de reformer som krävs för att stärka Sverige.

För att kunna beivra brott över hela landet så krävs en större polisiär närvaro och fler poliser. Vi föreslår därför att Sverige ska ha 30 000 poliser senast 2025, vilket skulle föra upp oss till en polistäthet omkring snittet för EU-länderna. 5 000 fler poliser med längre utbildning, samt 5 000 poliser med en kortare utbildning, som även kommuner kan anställa. För att klara av att rekrytera många nya poliser krävs också bättre villkor. Och för att säkra att polisen har tillräckligt med skyddsutrustning för att stå emot extraordinära händelser gör vi specifika satsningar på att förbättra utrustningen polisen har att tillgå.

Svenskarnas förtroende för vården har sjunkit de senaste åren. Väntetiden i vården ökar, inte minst på akutmottagningarna. En orsak till det är brister i landets primärvård, som får patienter att i stället vända sig till akuten för hjälp. Därtill är primärvården hårt belastad. Det är hög tid att stärka primärvården, och vi gör därför en stor satsning på att öka dess resurser och förbättra tillgängligheten.

Mobbning och psykisk ohälsa bland unga fortsätter att breda ut sig. Det är oacceptabelt. Inte minst för att möta utmaningen med den psykiska ohälsan behöver vi skapa en sammanhållen barn- och ungdomshälsa, genom att flytta huvudmannaskapet för elevhälsan från skolorna till landstingen och regionerna. Samtidigt skjuter vi också till ytterligare medel. Undersökningar visar att många av skolornas antimobbningsprogram inte fungerar utan ibland förvärrar situationen för de mobbade. Därför föreslår vi satsningar på evidensbaserade antimobbningsprogram. Vi föreslår dessutom att alla kommuner blir skyldiga att erbjuda föräldrastöd till tonårsföräldrar, eftersom det är där den bästa insatsen finns för att förebygga både psykisk ohälsa och sociala problem.

För att bryta ohälsa och utanförskap krävs ofta tidiga insatser. Men väldigt få sociala insatser görs i tid. Ett sätt att främja den här typen av insatser är att underlätta för fler sociala investeringar. Vi vill därför föreslå en reform för att främja införandet av sociala utfallskontrakt. Sociala utfallskontrakt bygger på att externa medel investeras i offentliga projekt där en social entreprenör genomför insatser för att nå vissa sociala mål. För att stimulera sociala utfallskontrakt i kommunerna satsar vi pengar på att

inrätta en fond samt skapar en nationell stödfunktion som ska medverka till att fler projekt med sociala utfallskontrakt kommer på plats.

Utöver dessa satsningar riktar vi skattesänkningar till den ideella sektorn, där många barn och unga är aktiva. Föreningarna får en förstärkning genom att alla organisationer ska kunna ersätta sina ledare och funktionärer med upp till ett halvt basbelopp per år utan att betala arbetsgivaravgifter. Det minskar också administrationen.

Det svenska samhället vilar på att var och en, utifrån sin förmåga, tar ansvar för sig själv och bidrar till det gemensamma. Det gör det möjligt för oss att gemensamt hjälpa dem som inte kan arbeta. Höga skatter och kostnader för att anställa försvårar för många att hitta ett jobb. Internationella bedömare pekar också på höga trösklar i form av höga ingångslöner och kvalifikationskrav också för jobb som inte kräver lång utbildning. Därför har vi föreslagit introduktionsanställningar som gör det möjligt med en lägre ingångslön. Därtill vill vi ge dubbelt jobbskatteavdrag till utsatta grupper på arbetsmarknaden. Tillsammans med utökat antal platser på yrkesutbildningen skapar vi en jobbpolitik som sänker trösklarna in på arbetsmarknaden och ökar möjligheterna att få ett jobb.

Det är en ekonomisk politik som skapar förutsättningar för människor att bygga goda relationer och känna trygghet och tillit samt underlättar för människor att gå från utanförskap till arbete.

1 Sverige behöver en ny reformagenda

Alliansens politik syftar till att bygga ett samhälle som tillvaratar varje människas förmåga, med möjligheter för människor att själva bestämma över sitt liv och sin vardag, där alla får förutsättningar att växa, och där vi gemensamt skapar trygghet och sammanhållning.

Sverige står inför en period av stora reformbehov. För det första kan vi aldrig acceptera att närmare 1 miljon människor lever i utanförskap. Utrikes födda och personer utan gymnasieutbildning har särskilt svårt att få ett första jobb, vilket i många fall leder till ett långvarigt bidragsberoende. Problemen riskerar att öka när många nyanlända ska etableras i Sverige. För det andra måste vi öka vår långsiktiga förmåga att skapa jobb och välbefinnande. En utbredd bostadsbrist runt om i landet, otillräckliga skolresultat och svag produktivitetsutveckling i både privat och offentlig sektor riskerar annars att leda till färre jobb och sämre löneutveckling i Sverige. För det tredje måste vi möta en alltmer utbredd otrygghet med kraftfulla svar. Annars kommer vi att se hur tilltron till både medmänniskor och samhällets institutioner gradvis börjar minska. I dag är tryggheten ojämnt fördelad – i vissa delar av Sverige är den fortfarande hög, i andra låg och sjunkande. Reformbehovet är påtagligt. Det ställer krav på politiskt ledarskap. Under kommande år krävs kraftfulla jobb- och integrationsinsatser, skol- och bostadsreformer för att stärka Sveriges tillväxt, och ambitiösa satsningar på ökad trygghet.

Mer än 300 000 nya jobb skapades under alliansregeringen. Nya företag kunde startas. Människor fick ytterligare en månadslön om året när de fick behålla mer av det de arbetade ihop. Skolan började fokusera på kunskap igen. Valfärden stärktes med mer än 100 miljarder kronor i fasta priser, samtidigt som de egna möjligheterna att välja och påverka ökade. Sveriges miljö- och klimatarbete stärktes. Samtidigt är det tydligt att

reformerna som genomfördes mellan 2006 och 2014 inte räcker för att klara de nya utmaningar vi står inför. För att vända utvecklingen behövs en ny vision för vad Sverige ska vara och nya och kraftfulla förslag för att nå dit. Sverige behöver en ny reformagenda.

Sveriges nuvarande regering saknar det politiska ledarskap och den handlingskraft som krävs för att ta sig an Sveriges utmaningar. Politiken präglas av en tydlig brist på konkreta reformer för jobb och integration samt en ovilja att se problemen med utanförskap och för få vägar in till arbetsmarknaden. Vallöften har brutits, olika besked om regeringens inriktning har getts och en stor osäkerhet har skapats på en rad områden. Omfattande skattehöjningar på jobb och företagande försvagar tillväxtförutsättningarna, och samtliga av regeringens egna expertmyndigheter gör bedömningen att regeringens politik har en obefintlig eller marginell effekt på ökad sysselsättning. Sverige riskerar att påtagligt försvagas med en regering som inte vill eller inte orkar genomföra de reformer som krävs.

Alliansen har en gemensam väg framåt för Sverige. Vi tar ansvar för den ekonomiska politiken och hållbarheten i de offentliga finanserna. Vi lägger förslag för att fler jobb ska växa fram och integrationen ska fungera bättre. Fler jobb är grunden för en stark ekonomi och för att vi fortsatt ska ha en hög kvalitet i välfärden. Vi kommer att prioritera viktiga investeringar för att stärka svensk tillväxt, med mer kunskap i skolan, bättre villkor för företagande och minskad miljö- och klimatpåverkan. Och vi kommer att värna och utveckla välfärdens kärnverksamheter för att möta de krav på kvalitet, tillgänglighet och valfrihet som alla svenskar kan förvänta sig av skolan, vården och omsorgen.

Detta är grunden för de nya förslag allianspartierna presenterar och den reformagenda som vi kommer att lägga fram inför nästa val.

2 Alliansens bedömning av svensk ekonomi

Sverige befinner sig i en ur flera aspekter ovanlig konjunkturuppgång. Efter sju år av ihållande lågkonjunktur befinner sig svensk ekonomi nu i en ny högkonjunktur. Utvecklingen stärks ytterligare under 2017 och 2018, när den internationella konjunkturen förbättras. Det som skiljer denna konjunkturåterhämtning från andra är att Sverige samtidigt präglas av stora strukturella obalanser på arbetsmarknaden. Trots en stark konjunktur präglas arbetsmarknaden av en ökande tudelning där en allt större andel arbetslösa står allt längre från arbetsmarknaden.

När många nyanlända ska etableras i Sverige riskerar tudelningen att förstärkas. Trots högt tryck i ekonomin och en påtaglig arbetskraftsbrist är arbetslösheten därför fortsatt hög i många grupper och sysselsättningsgraden förväntas som helhet vända ned redan om ett par år. Det är tydligt att konjunkturuppgången inte kommer alla till del. Samtidigt dämpas BNP-tillväxten på grund av den ökande arbetskraftsbristen.

Parallellt med utvecklingen i Sverige är de ekonomisk-politiska riskerna i omvärlden betydande. Trumps tillträde som USA:s nya president, förhandlingar om Storbritanniens utträde ur EU och de kommande valen i Frankrike och Tyskland skapar betydande osäkerhet i prognoserna för den globala ekonomin.

För att Sverige ska klara utvecklingen krävs nya strukturreformer. För att konjunkturuppgången ska komma alla till del behöver arbetsutbudet öka, inträdet på

arbetsmarknaden underlättas samt efterfrågan och matchningen fungera mycket bättre än i dag. Med ökande risker för protektionism och populism krävs att Sverige genomför reformer för att säkra långsiktig tillväxt.

a. Starkare internationell återhämtning

Efter finanskrisen och den efterföljande globala lågkonjunkturen har den internationella återhämtningen präglats av en förhållandevis långsam konjunkturuppgång. Under de senaste åren har dock en expansiv penningpolitik och en mindre åtstramande finanspolitik gynnat tillväxten i OECD-länderna. I en rad OECD-länder växte BNP jämförelsevis starkt det sista kvartalet 2016, och samtidigt började industriproduktionen och den globala varuhandeln att öka snabbare.

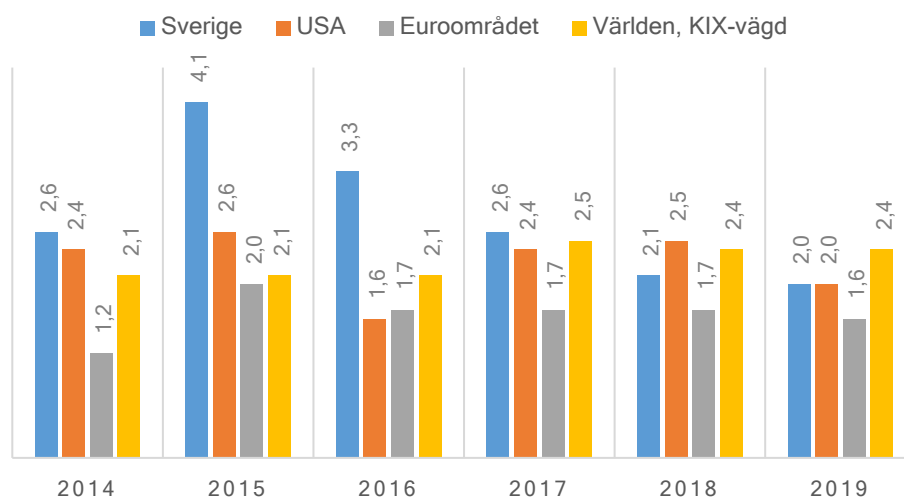
Många förtroendeindikatorer har fortsatt att förstärkas och ger stöd åt bilden av en bred fortsatt återhämtning inom OECD. Den amerikanska ekonomin är i nuläget nära fullt resursutnyttjande. Euroområdet förväntas fortsätta växa stabilt tack vare en fortsatt expansiv penningpolitik och starka förtroendeindikatorer, och når fullt resursutnyttjande 2020. För Storbritanniens del ser konjunkturen ut att mattas av 2017 och 2018.

Utträdesförhandlingarna riskerar att bli komplicerade, vilket skapar en osäkerhet som påverkar investeringsbeslut redan på kort sikt. Samtidigt som utsikterna ser goda ut i de flesta länder har den ekonomisk-politiska osäkerheten ökat. Osäkerheten drivs främst av risken för ökad amerikansk protektionism, svåra utträdesförhandlingar vid brexit och ökad populism i Europa, samt av att ett antal europeiska banker fortfarande är mycket svaga.

I tillväxtländerna är bilden mer splittrad. I Ryssland och Brasilien stiger BNP fr.o.m. i år, delvis som en följd av stigande råvarupriser. Kinas tillväxt har stabiliserats i linje med de kinesiska myndigheternas tillväxtmål om 6,5–7,0 procent, som en konsekvens av att ekonomin i landet ombalanseras från investeringar till konsumtion. Risken finns dock att investeringsnivån minskar drastiskt och att även BNP-tillväxten bromsar in hastigare än väntat.

Figur 1 BNP-tillväxt i ett antal ekonomier, prognos 2017 och 2018

Årlig tillväxttakt i procent (ej kalenderkorrigerad)

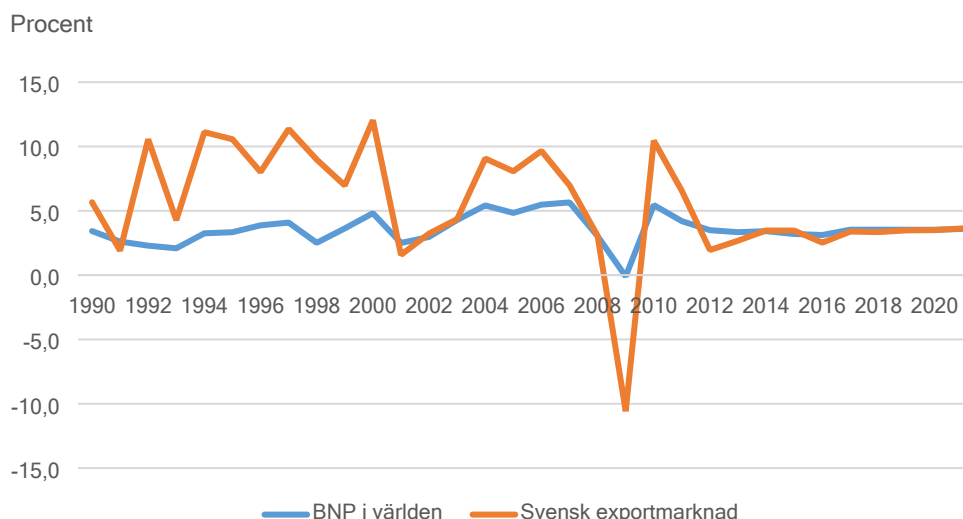
Källa: Budgetpropositionen 2017.

Trots bättre tillväxtutsikter på ett par års sikt har den långsiktiga tillväxtpotentialen i många OECD-länder försvagats betydligt av låga investeringar efter finanskrisen. Tillväxten i potentiell BNP kommer långsamt att återhämta sig under åren 2017–2021, men når i euroområdet och USA inte upp till samma takt som före finanskrisen. I många länder bidrar en långsam ökning av den arbetsföra befolkningen och en låg tillväxt i produktiviteten till att den potentiella tillväxten blir fortsatt låg.

För Sveriges del förstärks tillväxten på den svenska exportmarknaden stegvis, men till lägre nivåer än historiskt. Världsmarknadsefterfrågan på svensk export bedöms växa långsammare än sitt historiska genomsnitt under kommande år, vilket är i linje med den globala inbromsningen av handelsutvecklingen. Två förklaringar till detta är en försvagning i trenden mot ökad internationell specialisering och svaga internationella investeringar. Konjunkturinstitutet förväntar sig att den svenska exportmarknaden växer med i genomsnitt 3,5 procent per år 2017–2021. Det är en lägre ökningstakt än genomsnittet 1995–2015 som uppgår till 5,8 procent per år.

Figur 2 BNP i världen och svensk exportmarknad 1990–2020

Procentuell förändring

Källa: Konjunkturläget mars 2017.

Sammanfattningsvis har den internationella återhämtningen stärkts, men präglas fortsatt av både osäkerhet och lägre tillväxtpotential på lång sikt. För att stärka tillväxtutsikterna krävs att både avancerade ekonomier och tillväxtekonomier genomför strukturreformer som stärker produktiviteten och tillväxten på medellång sikt. Samtidigt är det viktigt att EU-länderna tillsammans med Storbritannien reducerar de ökande politiska och ekonomiska riskerna som följer av Storbritanniens utträde ur EU. För Sveriges del är det av största vikt att, givet en global trend mot svagare handelsutveckling, genomföra reformer med syfte att stärka svensk jobbtillväxt och öka svenska exportmarknadsandelar.

b. Utanförskapet biter sig fast i Sverige trots högkonjunktur

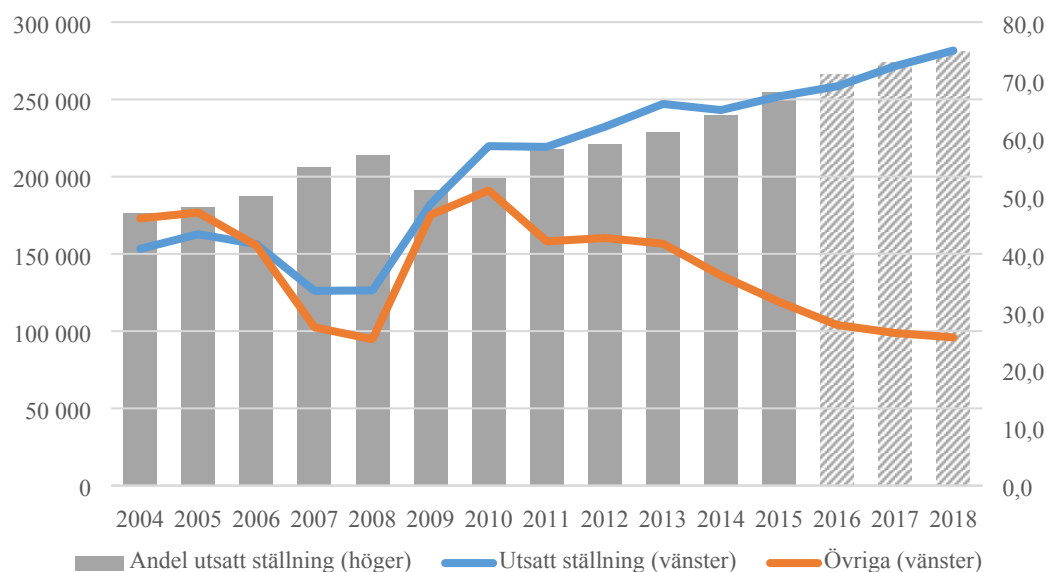
Sverige befinner sig i en ovanlig konjunkturuppgång. Efterfrågan i svensk ekonomi har stärkts och BNP-tillväxten bedöms uppgå till 3,0 procent 2017 och 2,8 procent 2018. Det som skiljer denna konjunkturåterhämtning från andra är att Sverige samtidigt präglas av strukturella obalanser på arbetsmarknaden och bostadsmarknaden.

Arbetsmarknaden präglas av en tudelning där en allt större andel arbetslösa, till övervägande del bestående av utrikes födda och personer utan gymnasieutbildning, står allt längre från arbetsmarknaden. Bostadsmarknaden präglas av bostadsbrist som skapar stora svårigheter att få en bostad där jobben finns. Obalanserna innebär att utanförskapet och arbetslösheten biter sig fast trots att Sverige befinner sig i en högkonjunktur. Dessutom ser vi att BNP-tillväxten hålls tillbaka eftersom matchningen mellan arbetslösa och arbetsgivare fungerar dåligt. Behovet av reformer är stort. Konjunkturinstitutets och Finanspolitiska rådets utvärderingar visar att regeringens politik oroväckande nog saknar eller endast har en mycket marginell effekt på problemen.

Som beskrivs i inledningen följer utvecklingen på arbetsmarknaden inte med trots goda utsikter för svensk tillväxt. Trots återhämtningen är arbetslösheten fortsatt hög i många grupper och sysselsättningsgraden förväntas som helhet vända ned redan om ett par år, enligt Konjunkturinstitutets prognos. Det är tydligt att konjunkturuppgången inte kommer alla till del. Regeringens arbetslöshetsmål uppnås inte.

Utvecklingen på arbetsmarknaden är delvis en direkt effekt av att antalet nyanlända i Sverige ökar. Mellan 2012 och 2021 förväntas 490 000 nyanlända starta sin etablering, enligt Ekonomistyrningsverkets prognos. Att en stor grupp nyanlända på kort sikt ökar antalet som står till arbetsmarknadens förfogande behöver i sig inte vara ett problem. Om dessa personer står nära arbetsmarknaden bör de på något års sikt hitta en sysselsättning.

Problemet i Sverige är dock att strukturella obalanser på både arbetsmarknaden och bostadsmarknaden håller både nyanlända och andra utsatta grupper utanför arbetsmarknaden mer permanent. En stor och ökande andel av de arbetslösa utgörs av särskilt utsatta grupper: utomeuropeiskt födda, personer med högst förgymnasial utbildning, äldre och funktionsnedsatta. Dessa grupper har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden på grund av höga trösklar orsakade av låg flexibilitet på arbetsmarknaden, växande kompetenskrav och få jobb med lägre kvalifikationskrav, samt dålig tillgång på bostäder. Ett tydligt tecken på de nuvarande obalanserna är att matchningen mellan lediga jobb och arbetslösa försämras. Allt fler arbetslösa står allt längre från arbetsmarknaden och arbetsgivarnas behov. Nettoökningen av antalet personer i utsatta grupper inskrivna hos Arbetsförmedlingen sedan finanskrisen beror till stor del på att fler utomeuropeiskt födda tillkommit. Med ett stort antal nyanlända som behöver ta sig in på arbetsmarknaden riskerar dessa strukturella obalanser att förstärkas ytterligare. Enligt SCB har bara hälften av de nyanlända ett arbete efter nio år i Sverige. Endast 35 procent av gruppen utomeuropeiskt födda har en heltidsanställning, enligt Arbetsmarknadspolitiska rådet.

Figur 3 Arbetslösa inskrivna hos Arbetsförmedlingen, utsatta grupper och övriga.*Antal och andel i procent*

Källa: Arbetsförmedlingen.

Oroväckande nog förväntas flera av regeringens åtgärder förstärka problemen; kombinationen av höjd skatt på arbete och ändrad inriktning på arbetsmarknadspolitiken och bidragssystemen bedöms enligt Konjunkturinstitutet försvaga återhämtningen på arbetsmarknaden. Konjunkturinstitutet har bedömt att förändringar inom a-kassan, omläggningar inom arbetsmarknadspolitiken samt högre anställningskostnader för unga och äldre gör att färre står till arbetsmarknadens förfogande och minskar sysselsättningen. En utveckling i denna riktning, med försämringar av förutsättningarna för jobb och ekonomisk tillväxt, är fel väg för Sverige.

c. Stark konjunktur men villkoren för långsiktig tillväxt utmanas

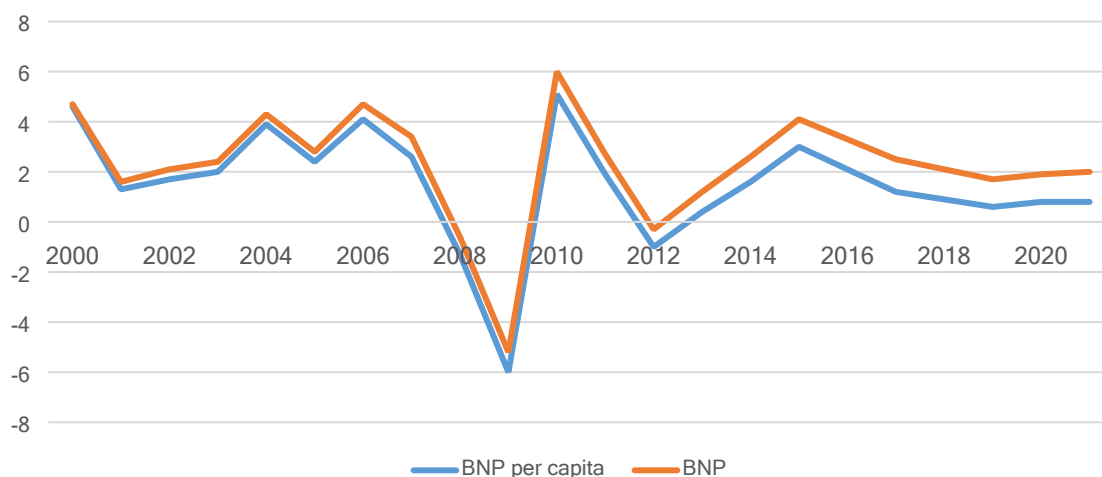
Utsikterna för svensk ekonomi var fortsatt starka under 2016, och BNP-tillväxten i Sverige uppgick till 3 procent jämfört med föregående år. Investeringarna har ökat i Sverige sedan 2014 och varit en viktig drivkraft för tillväxten. Bostadsinvesteringar och näringslivets övriga investeringar har ökat snabbt. Samtidigt är hushållens efterfrågan fortsatt en central del i återhämtningen. Många år av ökande disponibel inkomst, bl.a. till följd av jobbskatteavdragen, samt låga räntor och en hög befolkningstillväxt leder till ökad efterfrågan hos hushållen och offentlig sektor.

Under kommande år förväntas högkonjunkturen bestå, men utvecklingen dämpas. I takt med att resursutnyttjandet stiger begränsas de lediga resurserna i ekonomin och tillväxten hålls tillbaka. Också investeringstakten mattas av då Sverige befinner sig längre fram i konjunkturcykeln. Det finns också tecken på att hushållens konsumtion kan hållas tillbaka av ett relativt lågt förtroende för läget i svensk ekonomi. Hushållens syn på den svenska ekonomin har varit pessimistisk alltsedan valet 2014, och har trots högkonjunkturen inte stigit över det historiska genomsnittet. Samtidigt har sparkvoten legat på historiskt höga nivåer trots återhämtningen. Konjunkturinstitutet bedömer att den höga tillväxten fortsättningsvis ligger runt 3 procent under 2017 men därefter

parkerar sig runt 2 procent. Samtidigt faller tillväxttakten i BNP per capita kraftigt. De kommande åren väntas BNP per capita växa med under 1 procent per år.

Figur 4 Historisk och prognostiserad tillväxt i BNP och BNP per capita i Sverige

Årlig tillväxttakt i procent, fasta priser

Källa: Konjunkturläget mars 2017.

Tillväxten i svensk ekonomi har drivits av flera samverkande faktorer. För det första har Sverige, tack vare alliansregeringens strukturreformer och väl avvägda stabiliseringspolitik i samverkan med en i huvudsak expansiv penningpolitik, klarat den utdragna lågkonjunkturen bättre än många jämförbara länder. Arbetskraftsdeltagandet har upprätthållits och ökade jämfört med högkonjunkturåren 2001 och 2007. Hushållens disponibla inkomst har också ökat betydligt, med upprätthållen inhemsk konsumtion som följd. Sveriges goda utgångsläge har därmed skapat förutsättningar för en stark och bred återhämtning. Konjunkturinstitutet nämner t.ex. i sin prognos från december 2016 att alliansregeringens ekonomiska politik fortfarande har en dämpande effekt på jämviktsarbetslösheten.

För det andra har svensk penningpolitik gradvis blivit mer expansiv under de senaste åren. Denna expansiva penningpolitik, med låga eller negativa räntenivåer, förväntas ligga fast kommande år, vilket gör att kronan förblir svag och att efterfrågan stärks. Den expansiva inriktningen ligger fast trots att Sverige går in i en högkonjunktur och den konjunkturella arbetslösheten minskar. För det tredje har regeringen förskjutit finanspolitiken i expansiv riktning med ökade och ofinansierade utgifter. Med nuvarande högkonjunktur finns inga skäl att föra finanspolitiken i expansiv riktning. Regeringens politik som i budgetpropositionen för 2017 aktivt ökade de strukturella underskotten är ur både ett stabiliseringspolitiskt och budgetpolitiskt perspektiv helt felaktig. Den är procyklisk och förstärker konjunktursvängningarna, samtidigt som avståndet till överskottsmålet riskerar att öka.

På sikt finns flera skäl till oro. I många länder bidrar en långsam ökning av den arbetsföra befolkningen och en låg tillväxt av produktiviteten till att den potentiella tillväxten kommer att vara låg under lång tid framöver. Också i Sverige syns tecken på denna utveckling – produktivitetstillväxten i svensk ekonomi förväntas vara fortsatt svag under kommande år, samtidigt som befolkningen åldras. Sedan 2014 ser vi hur ökningen i arbetskraftsdeltagandet planat ut och under kommande år förväntas minska.

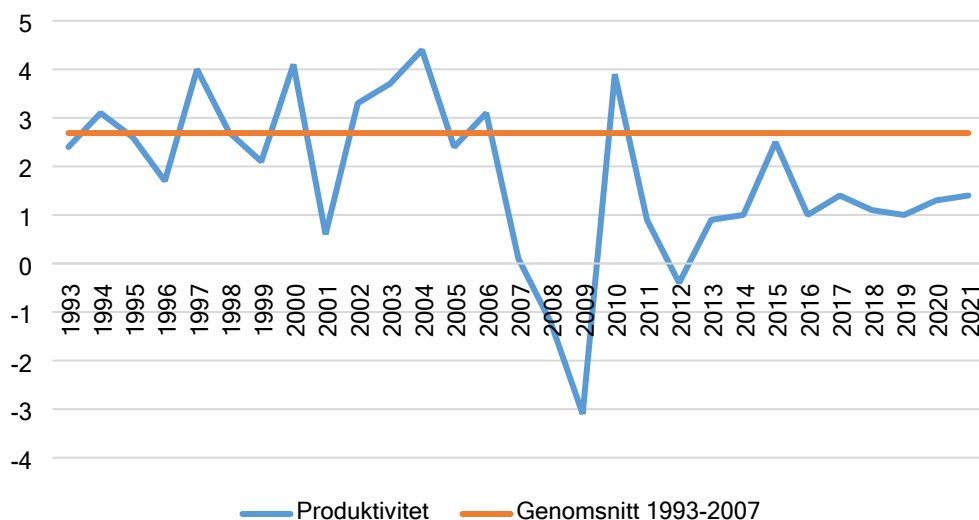
Vad som är skälen till den lägre globala produktivitetstillväxten är inte fullt utrett, och olika teorier finns. Det kan vara en kvardröjande effekt av finanskrisen, eller en konsekvens av en pågående strukturomvandling från mer kapitalintensiva branscher till mindre, eller helt enkelt att innovationstempot minskat i alltmer reglerade marknader.

Samtidigt finns betydande ekonomisk-politiska risker framför oss, som gör den svenska ekonomin sårbar. Brexitomröstningen i fjol och de kommande valen i Frankrike och Tyskland ökar den ekonomisk-politiska osäkerheten i några av Sveriges viktigaste exportländer. Osäkerheten om den ekonomiska utvecklingen i USA har också ökat markant efter presidentvalet. Om USA skulle införa protektionistiska åtgärder riskerar det att leda till att andra länder gör detsamma, vilket i sin tur dämpar världshandeln och leder till lägre global BNP-tillväxt. Även avvecklingen av skulduppbyggnaden i den kinesiska ekonomin medför risker för världskonjunkturen.

Slutligen kommer styrkan i den strukturomvandling som nu sker, och Sveriges anpassningsförmåga till den att vara avgörande för utvecklingen av svensk ekonomi. Under det kommande decenniet kommer automatisering och digitalisering att leda vägen för strukturomvandlingar i ekonomin. Hur väl arbetskraften och övriga resurser klarar att ställa om och anpassa sig till en sådan utveckling kommer att vara avgörande, både för svenskt välstånd och för hur vårt samhälle kan hålla ihop.

Figur 5 Historisk och prognostiserad produktivitetstillväxt i Sverige, USA och EU-15

Årlig tillväxttakt i procent, fasta priser

Källa: Konjunkturläget mars 2017.

För att understödja tillväxten framöver bör den ekonomiska politiken användas för att vidta åtgärder som frigör ytterligare produktionsresurser i ekonomin och stimulerar produktivitetstillväxten. Därmed ökar potentiell BNP och potentiell sysselsättning, och på sikt även Sveriges välstånd. Samtidigt måste omställningskapaciteten i svensk ekonomi öka ytterligare. För att värna Sveriges välståndsutveckling krävs att de strukturella reformer som genomfördes under alliansregeringen nu följs upp med nya åtgärder för att främja inträdet på arbetsmarknaden, investeringar och omställning.

3 Alliansens syn på regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken

Trots konjunkturuppgången ser vi hur antalet och andelen arbetslösa som står långt från arbetsmarknaden växer. Samtidigt väljer regeringen att föra en procyklisk finanspolitik och lånar till nya utgiftsdrivande förslag i stället för att finansiera dessa krona-för-krona. Med betydande obalanser på arbetsmarknaden och bostadsmarknaden i kombination med en ansvarslös ekonomisk politik är behovet av reformer påtagligt.

Det är mot denna bakgrund anmärkningsvärt att regeringen står utan en jobbpolitik och förefaller sakna ambitioner när det gäller att presentera en samlad strategi som kan leda till en varaktig höjning av sysselsättningen. Inte heller ger regeringen tydliga besked om att överskottsålet är prioriterat framför nya utgifter. Regeringen står tomhänt och handfallen när det gäller att hantera Sveriges långsiktiga problem.

a. Risker för svensk ekonomi och svenska statsfinanser

En stark offentlig ekonomi och en stabil makroekonomisk miljö är viktiga förutsättningar för att skapa tillväxt och välfärd. Det gör att människor och företag vågar konsumera och investera samt att banker och andra länder vågar låna ut pengar till Sverige till goda villkor. Det skapar också utrymme för viktiga satsningar på t.ex. välfärd, trygghet och integration, i stället för att offentliga medel ska gå till räntor och amorteringar.

Sverige har under många år haft en bred politisk samsyn kring de finanspolitiska spelregler som ska gälla för den ekonomiska politiken. Denna samsyn grundar sig i erfarenheterna från den finanskris som slog till på 1990-talet, då Sveriges ekonomi saknade motståndskraft. Eftersom ekonomiska säkerhetsmarginaler saknades när krisen slog till tvingades både den borgerliga och därefter den socialdemokratiska regeringen att svara med åtstramningar, krispaket och budgetsaneringar. Det finanspolitiska ramverket med överskotts mål, utgiftstak, kommunalt balanskrav och en sammanhållen budgetprocess infördes efter krisen för att säkerställa att finanspolitiken framöver skulle vara långsiktigt hållbar. I och med 2008 års finanskris kom det finanspolitiska ramverkets effektivitet att prövas. Det visar sig ha tjänat Sverige väl. Under krisåren ökade skuldnivåerna för jämförbara EU-länder i genomsnitt med ca 30 procent av BNP. I Sverige var skuldnivån närmast oförändrad. De höga skuldnivåerna i andra länder medför att dessa nu i det närmaste har uttömt sina möjligheter att stimulera ekonomin när nästa kris slår till, medan Sverige fortfarande står starkt.

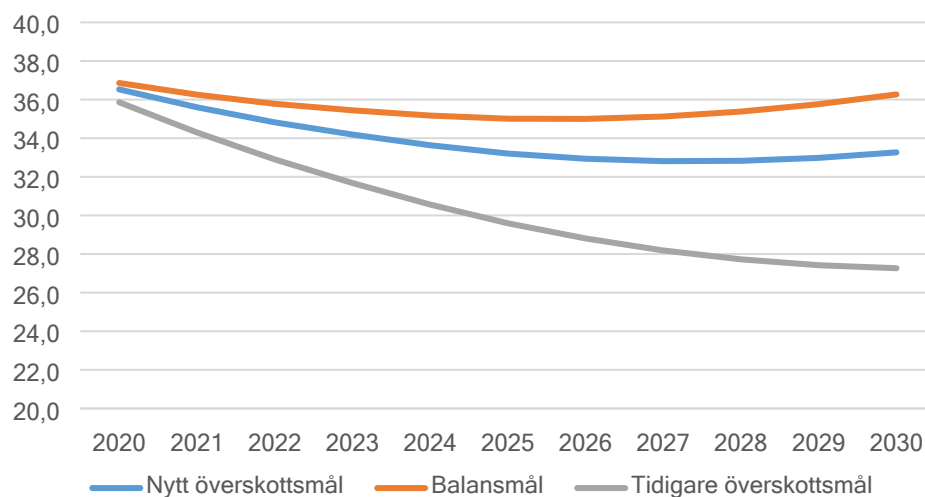
Att regeringen ensidigt försökte avskaffa överskotts målet bara sex månader efter valet och därmed äventyrade den politiska samsynen kring det finanspolitiska ramverket var därför dåligt för Sverige. Att se över ramverket kräver både djup analys och bred enighet. För att stoppa regeringens ensidiga agerande fattade riksdagen på Alliansens initiativ beslut om att en brett parlamentariskt förankrad utredning skulle föregå ett beslut om revidering av det finanspolitiska ramverket.

Alliansen välkomnar den överenskommelse som slutits mellan sju partier i riksdagen om ett nytt finanspolitiskt ramverk. Överenskommelsen innebär att Alliansens strama linje med fortsatt fokus på ansvar för offentliga finanser och beredskap för nya kriser har fått gehör. Principen om överskott i de offentliga finanserna ligger fast och

kompletteras med ett nytt skuldankare och en tydligare, mer transparent budgetprocess.¹ Med det nya finanspolitiska ramverket säkerställs dels att sparandet över en konjunkturcykel är positivt, dels att den totala skuldnivån är så pass låg att tillräckliga marginaler finns för att understödja ekonomin när nästa kris slår till. På så sätt säkras hållbara offentliga finanser på både kort och lång sikt.

Figur 6 Utveckling av Maastrichtskulden med det nya överskottsmålet

Procent av BNP

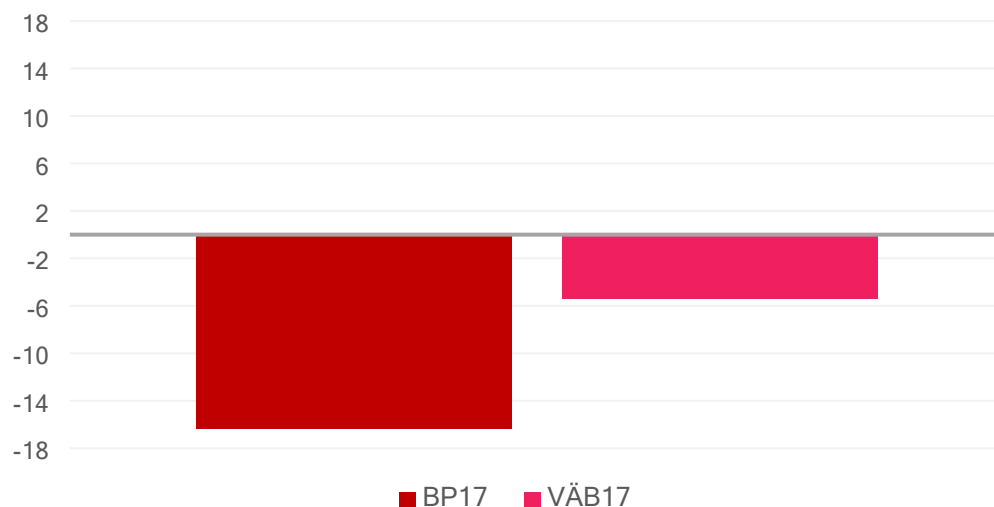
Källa: Konjunkturläget augusti 2016.

Att de offentliga finanserna stärks i goda tider är den bärande principen för både det nya och det gamla överskottsmålet, för att skapa säkerhetsmarginaler inför framtida kriser. Med rådande högkonjunktur finns därför skäl att bedriva en budgetpolitik som fram till dess att överskottsmålet nås är åtstramande, och därefter är neutral. Det är därför uppseendeväckande att regeringen i stället för att stärka sparandet i budgetpropositionen för 2017 ökade underskotten genom ofinansierade reformer. Konjunkturinstitutet skrev följande i sin prognos från augusti 2016: ”Sett till konjunkturen och behovet av en successiv återgång till den nya överenskomna nivån på överskottsmålet hade det varit mer ändamålsenligt med en stramare finanspolitik 2017 och därigenom minska behovet av åtstramning 2018 och framåt då konjunkturutvecklingen av naturliga skäl är mer osäker.”

¹ Det nya överskottsmålet innebär att det finansiella sparandet i offentlig sektor ska uppgå till 1/3 procent av BNP över en konjunkturcykel. Konjunkturinstitutet bedömer att ett strukturellt sparande om 0,5 procent av potentiell BNP indikerar att det nya överskottsmålet är uppfyllt. Dessutom införs ett skuldankare. Nivån på detta har satts till 35 procent av BNP för Maastrichtskulden.

Figur 7 Finansiellt sparande och resursutnyttjande 2000–2017

Procent av BNP respektive procent av potentiell BNP

Källor: Vårpropositionen 2017, Konjunkturläget mars 2017, SCB.

I stället för att stärka det finansiella sparandet väljer regeringen att på flera sätt elda på det redan höga utgiftstrycket. För det första har regeringen i budgetpropositionen för 2017 övergett finansiering krona-för-krona och börjat låna till nya reformer. Risken är stor att regeringen gör samma bedömning i budgetpropositionen för 2018, trots att budgetpolitiken skulle behöva vara finansierad krona-för-krona för att respektera överskottsmålet. Därmed riskerar regeringen att inte klara överskottsmålet.

För det andra finns betydande frågetecken om hållbarheten i regeringens budget. De skatteförslag som regeringen gått fram med riskerar att leda till betydligt lägre eller till och med obefintliga inkomstförstärkningar jämfört med vad som budgeteras. Konjunkturinstitutet skriver att Finansdepartementet ”överskattar förstärkningen av de offentliga finanserna på grund av avtrappat jobbskatteavdrag och begränsad uppräknings av skiktgränsen för statlig inkomstskatt. Detta eftersom regelförändringarna kan ge upphov till lägre beskattningsbara arbetsinkomster än vid oförändrade regler”. Flood (2015) skriver att en nedtrappning av jobbskatteavdraget inte ger några effekter på skatteintäkterna när hänsyn tas till förväntade beteendeffekter i form av ett minskat arbetsutbud.² Sammantaget är risken överhängande att effekterna av de skattehöjningar regeringen genomför överskattas och att intäkterna blir lägre än väntat. Detta medför att de utgiftsökningar som skulle finansieras via skatteförslagen underfinansieras och att statens finanser försvagas.

Sammanfattningsvis visar regeringens hantering av finans- och budgetpolitiken på stora brister som riskerar att långsiktigt försvaga Sverige. Att regeringen inte är beredd att leva upp till de finanspolitiska krav som det nya överskottsmålet enligt oberoende bedömare ställer vittnar om både ansvarslöshet och principlöshet. Det försvagar också det nya ramverkets trovärdighet när ledande politiska partier väljer att bortse från dess principer. I ljuset av att Sverige i år går in i en högkonjunktur och att läget i de offentliga finanserna fortsatt är ansträngt bör regeringen snarast presentera en trovärdig väg tillbaka till balans och överskott. Det är grundläggande för att värna både jobben, konkurrenskraften och förtroendet för svensk ekonomi och finanspolitik.

² Flood, Lennart och Ericson, Peter (2014), Höjda eller sänkta marginalskatter för mer resurser till skolan? Svenskt Näringsliv.

b. Ekonomisk politik som minskar sysselsättning och arbetsutbud

Trots att Sverige befinner sig i högkonjunktur växer antalet och andelen arbetslösa som står långt från arbetsmarknaden. Den bästa chansen för dessa grupper att komma in på arbetsmarknaden är just nu under högkonjunkturen; när tillväxten vänder nedåt kommer deras jobbchanser att försämrast kraftigt. Behovet av reformer är därför påtagligt. Oroväckande nog bedömer både Konjunkturinstitutet och Finanspolitiska rådet att regeringens åtgärder inte har mer än en ytterst marginell effekt på sysselsättningen.

Strukturella problem på den svenska arbetsmarknaden gör att grupper som står långt från arbetsmarknaden, bl.a. äldre, utrikes födda, personer utan gymnasieutbildning och personer med en funktionsnedsättning, fortsatt har stora svårigheter att få ett jobb. Gruppen utgör en växande andel av de arbetslösa och förväntas 2017 uppgå till mer än 70 procent av de inskrivna hos Arbetsförmedlingen. När gruppen arbetslösas sammansättning skiftar ser vi samtidigt hur matchningen fungerar allt sämre och företagen får svårare att hitta rätt kompetens. Det bromsar både jobbtillväxten och BNP-tillväxten. Därtill finns ett fortsatt behov av att förlänga arbetslivet för fler genom både tidigare inträde på och senare utträde från arbetsmarknaden. Viktiga strukturella reformer krävs för att få till stånd en positiv utveckling.

I skenet av de utmaningar som finns på arbetsmarknaden och det behov av åtgärder som därmed föreligger är regeringens politiska prioriteringar felaktiga. Regeringens politik riskerar i flera avseenden att förstärka problemen. I ett läge då fler reformer behövs för att stärka sysselsättningen och minska utanförskapet går regeringen åt motsatt håll och försvårar och fördyrar jobbskapande. Regeringen höjer skatter med drygt 46 miljarder kronor 2017, och på sikt mer än 60 miljarder kronor. Det gäller bl.a. minskade möjligheter till RUT-avdrag, höjd skatt för småföretagare, höjda inkomstskatter för 1,4 miljoner svenskar och höjda socialavgifter för äldre. Mellan 70 och 90 procent av dessa slår direkt mot jobb och tillväxt. De satsningar regeringen gör på näringspolitik är försumbara jämfört med de höjda skatterna. För varje krona som regeringen satsar på näringslivet höjer man skatten på jobb och tillväxt med 10 kronor.

Regeringen har inför höstens budgetproposition aviserat höjningar av inkomstskatten för 1,4 miljoner löntagare. Regeringen har höjt marginalskatterna årligen i varje budgetproposition, och Sverige har nu västvärldens högsta marginalskatter. Höjda skatter påverkar motivationen att arbeta och höjer trösklarna in på arbetsmarknaden. Detta är särskilt allvarligt då de kombineras med utbyggda transfererings- och bidragssystem som minskar incitamentet att gå från bidragsförsörjning till förvärsarbete. Till exempel ledde regeringens sammantagna förslag i vårpropositionen 2015 till att arbetskraftsdeltagandet minskar med minst 15 000 personer, enligt Konjunkturinstitutet.

Regeringen försvårar också för företagande och jobbskapande genom att öka kostnaderna för att anställa. Under regeringens två första år har en särskild löneskatt för dem som är över 65 år och jobbar införts och arbetsgivaravgiften för unga har tredubblats. De höjda kostnaderna för att anställa både försvårar inträdet på och tidigarelägger utträdet från arbetsmarknaden. Det är särskilt problematiskt i ljuset av det stora samhällsekonomiska behov som finns av att förlänga yrkeslivet. Utöver att höja direkta anställningskostnader har regeringen också valt att försämra de ekonomiska förutsättningarna för ROT- och RUT-tjänster. Detta görs trots att finansministern beskriver RUT-reformen som en kostnadseffektiv åtgärd för att skapa jobb till de grupper som har en relativt svagare anknytning till arbetsmarknaden. Effekterna av detta

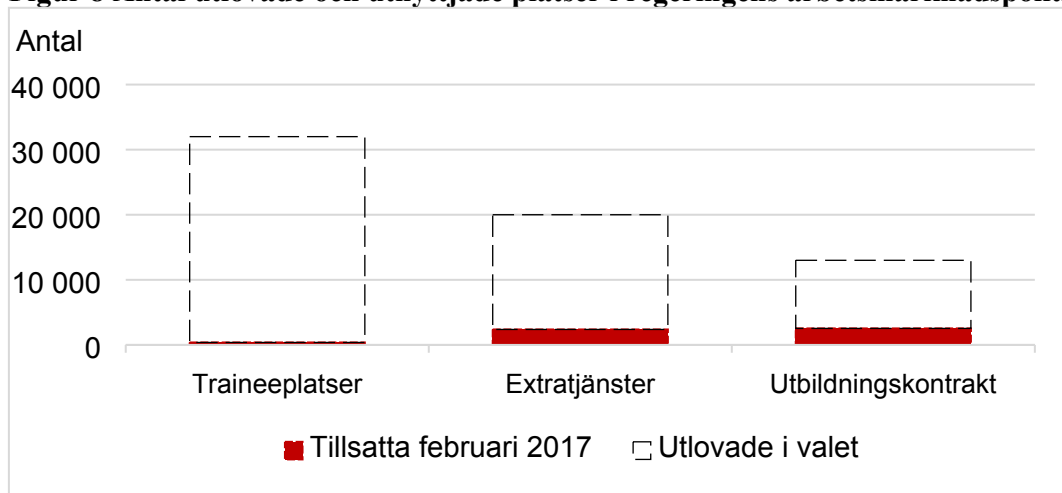
skymms av den starka högkonjunkturen, men effekterna på några års sikt är allvarliga. Sammantaget kommer regeringens åtgärder att försämra förutsättningarna för de arbetsgivare som anställer och vill anställa de grupper som har svårast att komma in på arbetsmarknaden.

Vad gäller de förslag som utgör grunden i regeringens jobbpolitik, arbetsmarknadspolitiska åtgärder och utbildningssatsningar, finns flera invändningar. Särskilt allvarligt är att dessa åtgärder riskerar att få en begränsad effekt på de grupper som bör prioriteras mest. Det gäller de mest utsatta grupperna som står längst ifrån arbetsmarknaden och som för närvarande ökar som andel av arbetslösheten.

Arbetslösheten i Sverige ligger på 6,9 procent. Konjunkturinstitutet bedömer att den arbetslöshet som är förenlig med prisstabilitet, jämviktsarbetslösheten, uppgår till 6,7 procent i dag och ökar till 6,8 procent under åren framöver. Det grundläggande arbetsmarknadsproblemet är alltså inte att arbetslösheten temporärt är hög på grund av en svag inhemsk efterfrågan, det som kallas konjunkturrell arbetslöshet, utan att jämviktsarbetslösheten är för hög och att stora grupper har mycket svag anknytning till arbetsmarknaden.³

Att under konjunkturedgångar, när den konjunkturrella arbetslösheten är hög, bygga ut arbetsmarknadspolitiska program är en rimlig åtgärd för att jämna ut effekter av konjunkturcykeln på arbetslöshet, sysselsättning och inkomster. Men regeringen använder nu samma politik under en konjunkturuppgång, med mycket osäkra resultat. Erfarenheter från både Sverige och andra länder påvisar komplikationen av att snabbt bygga ut arbetsmarknadspolitiska program när den konjunkturrella arbetslösheten är liten. För det första är det tydligt att regeringen har stora problem med att bygga ut de program man sätter igång. Endast några hundra av de 30 000 utlovade traineeplatserna har tillsatts. För det andra riskerar åtgärderna att ha betydande undanträngningseffekter när de byggs ut under en högkonjunktur. En orsak är att deltagande i åtgärder ofta minskar sökbenägenheten bland de arbetslösa.

Figur 8 Antal utlovade och utnyttjade platser i regeringens arbetsmarknadspolitik

Källa: Arbetsförmedlingen.

Extratjänsterna och en stor del av traineejobben, som är centrala delar av regeringens arbetsmarknadspolitiska program, är inriktade mot den offentliga sektorn. Erfarenheter från tidigare program visar att tillfälliga platser inom den offentliga sektorn har särskilt

³ Se bl.a. Arbetsekonomiska rådets rapport 2017.

stora undanträngningseffekter eftersom det finns en möjlighet att temporärt ersätta vikarier med personal från dessa program. Om platserna är villkorade, och endast ska omfatta arbetsuppgifter som i dag inte utförs, minskar risken för undanträngning. Men då är risken stor att det kommer att handla om förhållandevis okvalificerade uppgifter som endast i liten utsträckning ger ökade yrkeskunskaper. Platserna kommer därmed att ha liten effekt på deltagarnas anställningsbarhet, och sannolikheten att deltagarna får ett reguljärt arbete efter att programtiden avslutats är därför låg.

De reguljära utbildningsinsatser som regeringen föreslår, och som till stor del bygger vidare på satsningar som alliansregeringen gjorde, kan förstärka matchningen på arbetsmarknaden genom att ge arbetssökande den kompetens som efterfrågas. Men även här riskerar åtgärderna att vara verkningslösa för de grupper som har den allra svagaste anknytningen till arbetsmarknaden, och som växer som andel av arbetslösheten. Åtgärder för att skapa vägar in på arbetsmarknaden för denna grupp, ofta personer utan gymnasieutbildning och utomeuropeiskt födda, är centrala för att bekämpa arbetslösheten i Sverige och bör därför särskilt prioriteras. Exempelvis har 48 procent av de nyanlända som deltar i Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag 2017 endast en grundskoleutbildning eller mindre. För äldre deltagare i denna grupp kan stora kompetenshöjningar vara svåra att uppnå, och andra åtgärder för att öppna vägar till arbete måste till. Utbildningssatsningar är en nödvändig del i de åtgärder som krävs för att minska arbetslösheten, men de kommer inte ensamma att räcka för att bryta utanförskapet i de växande grupper som står allra längst från arbetsmarknaden. För att utbildningssatsningarna ska kunna ge en signifikant och positiv påverkan på arbetsmarknadens funktionssätt krävs också reformer som gör arbetsmarknaden mer flexibel.

Regeringen har, till skillnad från Alliansen, än så länge inte redovisat några sysselsättningseffekter av sin politik. Att inte redovisa presenterade åtgärders inverkan på sysselsättning och arbetsutbud minskar transparensen, försvårar för medborgarna att granska regeringens politik och har kritiserats av Finanspolitiska rådet, den myndighet som har i uppgift att granska regeringens politik. I avsaknad av bedömningar från Finansdepartementet har regeringens egna expertmyndigheter dock granskat de förslag som lagts.

Sysselsättningseffekterna av regeringens politik är, i skenet av de utmaningar som finns på svensk arbetsmarknad, mycket nedslående. Skatte- och bidragshöjningar försämrar arbetsmarknadens funktionssätt och de utbildningssatsningar som görs har begränsad effekt. De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna har mycket begränsad effekt och utbyggnaden är kraftigt försenad; endast några hundra traineetjänster har tillsatts. Konjunkturinstitutet bedömde 2015 att regeringens politik minskade den varaktiga sysselsättningen med 15 000–20 000 personer. Samtidigt ledde åtgärderna till att arbetsutbudet minskar med minst 15 000 personer.⁴ I ESV:s utvärdering av budgetpropositionen 2016 bedömdes sysselsättningseffekterna vara obefintliga, och i Konjunkturinstitutets utvärdering av budgetpropositionen 2017 bedöms de vara små.⁵ I stället konstaterar Konjunkturinstitutet att alliansregeringens reformer fortfarande dämpar jämviktsarbetslösheten.

En lång rad remissinstanser har också pekat på negativa effekter av regeringens enskilda förslag. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, LO,

⁴ Konjunkturläget juni 2015.

⁵ Ekonomistyrningsverkets prognos november 2016, Konjunkturinstitutets prognos december 2016.

TCO, Svenskt Näringsliv och Pensionsmyndigheten är exempel på myndigheter och organisationer som är kritiska till vilka effekter regeringens skattehöjningar får för jobben. Flera instanser är också kritiska till förändringarna av skattereduktionerna för RUT-tjänster. Arbetsförmedlingen anser att förändringarna i RUT-avdraget bör vägas mot att personer som står långt från arbetsmarknaden riskerar att hamna i långtidsarbetslöshet. Ekobrottsmyndigheten avstyrker förslaget då myndigheten bedömer att det finns risk för att svartarbete och ekonomisk brottslighet kommer att öka väsentligt.

Effekterna av regeringens arbetsmarknadspolitik kan kontrasteras med de utvärderingar som gjorts av Alliansens jobbpolitik. Riksbanken beräknade 2012 att alliansregeringens samlade politik ledde till att jämviktsarbetslösheten blir 2,1–0,6 procentenheter lägre. Konjunkturinstitutets bedömning 2013 kom fram till att jämviktsarbetslösheten sänktes med 1,2 procentenheter medan arbetskraftsutbudet och potentiell sysselsättning ökade med 2,7 respektive 3,9 procent.⁶

Figur 9 Analyser av de långsiktiga effekterna av regeringens ekonomiska politik

Källa	Bedömning
Konjunkturinstitutet, kommentar till budgetpropositionen för 2017, 20 september 2016	”De nya reformer som presenteras inom arbetsmarknadsområdet bedöms sammantaget ha begränsade effekter på sysselsättning och arbetslöshet.”
Ekonomistyrningsverket, kommentar till budgetpropositionen för 2016, prognos november 2015	”Den samlade bedömningen är att effekterna av alla reformer tar ut varandra vad gäller antalet sysselsatta under prognosperioden. Arbetskraften sänks dock med nästan 0,5 procent, motsvarande cirka 25 000 personer. Jämviktsarbetslösheten är därmed 0,5 procentenheter lägre 2019 än vad den skulle varit utan reformerna. Även medelarbetstiden och produktiviteten, och därmed BNP, blir lägre.”
Konjunkturinstitutet, kommentar till vårpropositionen för 2015, Konjunkturläget juni 2015	”I 2015 års ekonomiska vårproposition presenterade regeringen en rad
Finanspolitiska rådet, Svensk finanspolitik 2015, april 2015	”Sammantaget menar rådet att de åtgärder som regeringen har presenterat hittills sannolikt inte kommer att ha mer än ganska små effekter på arbetslösheten, framför allt i förhållande till vad målet för arbetslösheten kräver.”

Källor: ESV, Konjunkturinstitutet, Finanspolitiska rådet.

De jobb som riskerar att slås ut med regeringens politik kommer sannolikt i stället att ersättas av platser i arbetsmarknadspolitiska åtgärder och tillfälliga utbildningsinsatser. Breddade ersättningssystem väntas samtidigt minska arbetskraftsutbudet när drivkrafterna till arbete minskar. Detta innebär en nedmontering av arbetslinjen som riskerar att låsa ute många ur arbetskraften samtidigt som trösklarna in till arbetsmarknaden höjs.

⁶ Riksbanken, fördjupning av den penningpolitiska rapporten, 2012-07-04, Konjunkturinstitutet, Konjunkturläget december 2013.

Utöver sysselsättningseffekter slår skatthöjningarna samt begränsningarna i RUT- och ROT-avdragen också direkt mot hushållens ekonomi. Regeringens inkomstskatthöjningar slår mot 1,4 miljoner löntagare. Skatthöjningarna slår brett: Fyra av tio barnmorskor och poliser berörs av den minskade uppräkningsen av statlig inkomstskatt.⁷ Enligt riksdagens utredningstjänst kommer en tvåbarnsfamilj som kör bil till jobbet att ha fått ökade kostnader på i genomsnitt 14 000 kronor per år till följd av regeringens politik.⁸

c. Politik som slår mot svensk tillväxt och svenska jobb

Sveriges välstånd kan inte tas för givet. För att Sverige också fortsatt ska vara ett av världens mest framgångsrika länder krävs att de långsiktiga förutsättningarna för tillväxt och jobb i Sverige hela tiden ses över och förbättras. Fler behöver utbilda sig, anstränga sig och driva företag. Först och främst behöver kompetensförsörjningen stärkas på kort och lång sikt, bostadsmarknaden reformeras och infrastrukturen moderniseras.

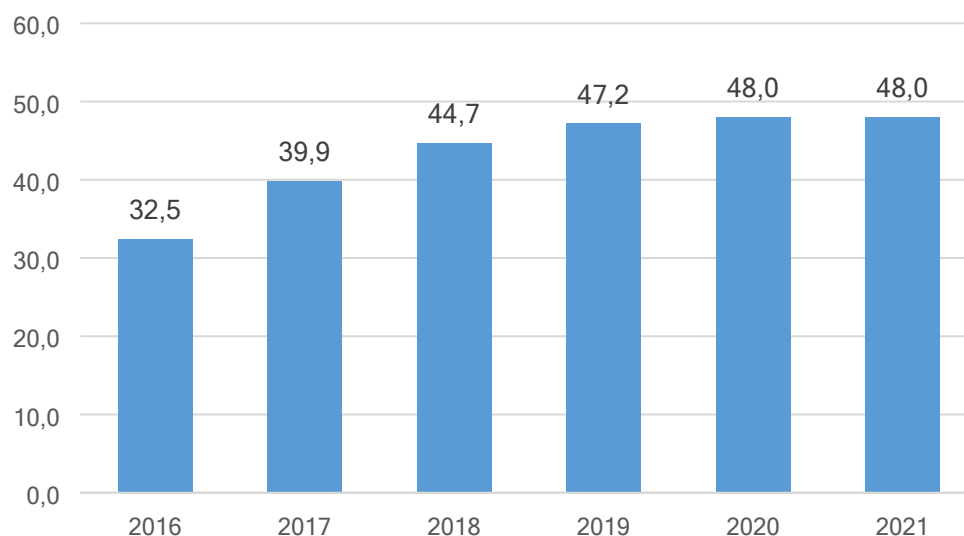
Regeringens politik går i motsatt riktning. Skatthöjningarna på jobb och företagande har under de rödgröna regeringsåren varit tio gånger högre än satsningarna på näringspolitik. De totala skatthöjningarna, inklusive aviserade skatthöjningar i budgetpropositionen för 2018 och justerat för de skattesänkningar som gjorts, uppgår till ca 50 miljarder kronor på ett par års sikt. Till hösten aviseras bl.a. höjda marginalskatter, en ny flygskatt och höjd entreprenörsskatt i 3:12-regelverket. Dessutom planeras för ytterligare skatthöjningar. Regeringen vill införa en lastbilsskatt och en skatt på finansiella tjänster, så fort ett genomförbart förslag finns på bordet. Det finns tydliga tecken på att regeringens politik minskat drivkrafterna för entreprenörskap. Skatteverkets statistik visar t.ex. att antalet RUT-företag ökade med endast 2 procent mellan 2014 och 2016, medan de ökade med 13 procent mellan 2012 och 2014.

⁷ Fall, Johan och Ericson, Peter (2015), Perspektiv på marginalskatter, s. 525, Skattenytt.

⁸ RUT dnr 2017:575, dnr 2016:1097, dnr 2015:591, Lagrådsremiss kemikalieskatt, SOU 2016:83, Vagabonds resebarometer.

Figur 10 Regeringens nettoskattehöjningar

Miljarder kronor

Källor: Regeringens skattepromemorior och budgetpropositioner.

Den växande arbetskraftsbristen i Sverige och företagens problem med kompetensförsörjning riskerar att få stora konsekvenser för svensk tillväxt och välståndsskapande på sikt. Om utbildad arbetskraft och bostäder inte finns tillgängliga riskerar företag att förlägga sin verksamhet i andra länder. Regeringens passivitet vad gäller både arbetsutbudsfrämjande åtgärder, utbildningspolitiken och bostadspolitiken är oroande i ett läge då företagens behov av kvalificerad arbetskraft kommer att fortsätta att växa på både kort och lång sikt.

Under alliansregeringen ökade arbetskraftsdeltagandet, men sedan 2014 har utvecklingen stått i princip still. Skälen till utvecklingen är flera. För det första bedöms regeringens höjning av socialavgifterna för äldre och borttagandet av den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen minska arbetskraftsdeltagandet då det blir mindre attraktivt att arbeta och anställa. För det andra förändras arbetskraftens sammansättning när fler blir äldre och arbetar mindre. Alliansens politik hade utbudsstimulerande effekter, och regeringen behöver nu komma med nya arbetskraftsfrämjande reformer. Regeringens höjda skatter och avsaknaden av nya utbudsreformer är mycket oroande i ett läge där arbetskraftsbristen ökar och tillgången på kvalificerad och erfaren personal är låg.

Utöver ett högt arbetskraftsdeltagande krävs ett välfungerande utbildningssystem för att säkra kompetensförsörjningen på både kort och lång sikt. På kort sikt vill både regeringen och Alliansen göra viktiga satsningar på vuxenutbildning. Men på längre sikt är regeringens skolpolitik inte tillräckligt ambitiös. Andelen obehöriga lärare är nu högre än under alliansregeringen, andelen elever som inte erhåller gymnasiebehörighet är allt större och stöket i klassrummet fortsätter. Trots det har regeringen inte presenterat några förslag för att öka studieron eller skärpa kunskapskraven.

För att förbättra möjligheterna att attrahera nyckelkompetens till mindre företag diskuterar många forskare behovet för entreprenörer att kunna erbjuda kvalificerade personaloptioner till sina anställda. Även här är regeringens politik otillräcklig. Förslaget som regeringen avser att lämna kritiserar av remissinstanserna som för litet och begränsat för att få någon effekt. Allianspartierna vill gå längre och lämnar förslag

som budgetmässigt uppgår till tre fyra gånger storleken på regeringens förslag och vill se över ytterligare lättnader.

Också regeringens passivitet inom bostadspolitiken påverkar företagens kompetensförsörjning och hämmar tillväxten. Att människor kan flytta och bosätta sig där det finns jobb och utbildning ökar möjligheterna för företag att anställa den kompetens de behöver. Men med en snabb befolkningsökning har Sverige på kort tid gått från en växande bostadsbrist till bostadskris. Boverkets senaste prognos uppskattar behovet av nya bostäder till 710 000 fram till 2025, vilket är en ökning med mer än 70 procent jämfört med den bedömning som gjordes våren 2015. Samtidigt spår byggindustrierna minskad byggtakt och en dämpad investeringsvilja nästa år, bl.a. till följd av arbetsmarknadsbrist och låg rörlighet på bostadsmarknaden. Fortsatta åtgärder krävs följaktligen för att förenkla byggandet och öka rörligheten i det befintliga bostadsbeståndet, som ännu präglas av hög regelbörda och låg rörlighet. Tyvärr har regeringen börjat avveckla den moderna bostadspolitik som lett till att regelbördan minskat och att vi nu bygger mer än vi gjort under de senaste 20 åren. Behovet av regelförenkling har fått stå tillbaka till förmån för en återgång till 1990-talets subventionspolitik.

Trots att Alliansen välkomnade de bostadssamtal som inleddes under våren 2016 tvingades vi tyvärr tacka nej till fortsatta diskussioner, till följd av de lösningar som fanns hos regeringen. Inom ramen för bostadssamtalen lade allianspartierna fram fler än 30 förslag för att förenkla och snabba på byggandet, öka tillgången till byggklar mark och öka rörligheten i och utnyttjandet av det befintliga bostadsbeståndet, t.ex. genom förändrade flyttskatter. Tyvärr var regeringens egna förslag begränsade, oftast enbart i form av mindre kraftfulla varianter av redan kända förslag från Alliansen – i andra fall i rakt motsatt riktning. Flera kraftfulla förslag på regelförenklingsområdet som beslutats av riksdagen i form av tillkännagivanden – fem av sju – har regeringen trots samtal fortfarande valt att lämna i byrålådan. Till exempel förslag om sanktionsavgifter och ändrade strandskyddsregler har regeringen än så länge ignorerat trots riksdagens beslut. I stället införs byggsuventioner, som enligt forskningen är ett ineffektivt och kostsamt verktyg som också riskerar att öka pristrycket i bostadssektorn. Om regeringen nu inte på egen hand agerar kraftfullt och snabbt, riskerar bostadsbristen att leda till ökande matchningssvårigheter på svensk arbetsmarknad och att svensk tillväxt hämmas. Utifrån de förslag som regeringen lämnat efter att bostadssamtalen avbröts finns tyvärr inga tecken på den reformvilja som krävs. Till exempel begränsas förslaget om slopat uppskovstak till att gälla under fyra år, trots att förslag i denna riktning är helt nödvändiga och bör införas permanent.

Inom ramen för infrastrukturpolitiken har regeringen försenat centrala infrastrukturprojekt samt öppnat upp för nedläggningar av regionala och stadsnära flygplatser, åtgärder som riskerar att få långtgående negativa konsekvenser för tillväxten i hela Sverige. Också åtgärder som det tidigare rått relativ enighet om mellan Socialdemokraterna och Alliansen, som t.ex. behovet av satsningar på vägnätet för tung trafik, har skalats ned betydligt i ambitionsnivå. För att underlätta för transporter och företagsamhet, än tätare knyta samman alla delar av Sverige samt fullt ut tillvarata tillväxtpotentialen i våra storstäder behövs fortsatta infrastrukturinvesteringar och utbyggnad av kollektivtrafiken. Att skapa osäkerhet kring centrala infrastruktursatsningar riskerar att hämma tillväxten på kort och lång sikt. Regeringens sena och otillräckliga besked om förutsättningar för miljöbilar och förnybara drivmedel

kan dessutom vara en viktig orsak till att trenden med minskade klimatutsläpp från transportsektorn brutits.

4 Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken

Alliansen sätter människan i centrum. Vår politik syftar till att bygga ett samhälle som tar till vara varje människas förmåga, där alla får förutsättningar att växa och skapa och där vi gemensamt skapar trygghet och sammanhållning. Det kräver en ansvarsfull ekonomisk politik som bygger upp motståndskraft mot kriser och det kräver reformer som leder till att fler kommer i arbete. Med fler sysselsatta i näringslivet ökar produktionsförmågan. Därmed vidgas utrymmet för hushållens konsumtion, och de skatteintäkter som finansierar välfärden ökar. Bara genom att fler kommer i arbete kan vi säkerställa mer kunskap i skolan, högre kvalitet i välfärden och ett starkare Sverige.

a. Stora reformbehov i svensk ekonomi

Sverige står inför en period med stora reformbehov. Trots den höga tillväxten präglas svensk ekonomi av flera långsiktiga problem och obalanser som måste åtgärdas. Tyvärr saknar Sveriges nuvarande regering både den klarsynthet och den handlingskraft som krävs för att ta sig an Sveriges utmaningar. Därför behöver Alliansen nytt förtroende från svenska folket. Alliansen ser i huvudsak fem områden där regeringen styr Sverige i fel riktning.

För det första måste Sveriges offentliga finanser vara tillräckligt starka för att klara nästa kris. Regeringen ser ut att med de senaste prognoserna, innan någon ny politik föreslås, närma sig det nya överskottsmålet. Överskotten i offentliga finanser är dock relativt låga – mindre än hälften av vad de var innan finanskrisen slog till 2008. Erfarenheten från budgetpropositionen 2017 var tyvärr att regeringen trots högkonjunktur valde att underfinansiera budgeten med 17 miljarder kronor. Troligtvis ser vi ett liknande scenario för 2018, där regeringen medvetet gör avsteg från överskottsmålet. Alliansen kommer inte att följa denna väg. Det gör Sverige mer sårbart när nästa kris slår till.

För det andra lever närmare motsvarande 1 miljon människor på bidrag i stället för arbete.⁹ En ökad tudelning av arbetsmarknaden stänger utsatta grupper ute. Framst utrikes födda och personer utan gymnasieutbildning har i dag mycket svårt att få ett första jobb, och i många fall leder de höga trösklarna in på arbetsmarknaden till ett långvarigt utanförskap. Problemen riskerar att öka när stora grupper nyanlända ska etableras i Sverige och på den svenska arbetsmarknaden. Därför kan reformer inte vänta.

För det tredje har Sverige flera problem som hotar vår långsiktiga förmåga att skapa jobb och välbefinnande. Produktivitetens utvecklingen, som är central för vår långsiktiga tillväxt, har varit svag i Sverige under det senaste decenniet. En utbredd bostadsbrist runt om i landet försvårar för människor att flytta till jobben och företagens möjlighet att

⁹ Helårsekvivalenter som försörjs med sjuk- och rehabiliteringspenning, sjuk- och aktivitetsersättning, arbetslöshetsersättning, stöd inom arbetsmarknadspolitiska program, etableringsersättning och ekonomiskt bistånd.

rekrytera. Skolresultaten och kunskapsnivån i den svenska skolan är otillräckliga. Miljö- och klimatutmaningarna kräver kraftfulla och effektiva svar.

För det fjärde ser vi hur en alltmer utbredd otrygghet minskar tilltron till samhället. I dag är tryggheten inte jämnt fördelad – i vissa delar av Sverige är den fortfarande hög, i andra låg och sjunkande. Sverige måste kunna garantera alla människors trygghet. Utvecklingen går snabbt åt fel håll.

För det femte måste samhället hålla ihop. Med stora grupper som står långt från arbetsmarknaden riskerar Sverige att glida isär. Alla barn och vuxna måste få samma chans att lyckas. Dels måste välfärdens kärna – skola, vård, omsorg och rättsstat – värnas och utvecklas, dels måste flit, ambition, studier och hårt arbete alltid löna sig.

b. Centrala reformområden för Alliansen

Sveriges nuvarande regering saknar det politiska ledarskap som krävs för att ta sig an Sveriges utmaningar. Alliansen vill ta det ansvaret. Med utgångspunkt i de betydande reformbehov som finns ser Alliansen ett antal ekonomisk-politiska reformområden som särskilt viktiga framöver.

Det nya överskotts målet ska respekteras och de offentliga finanserna ska tillbaka till överskott. Det är nödvändigt för att Sverige ska ha det stabiliseringspolitiska utrymme som krävs nästa gång krisen slår till.

När en allt större andel av de arbetslösa står långt från arbetsmarknaden och ofta har svag utbildningsbakgrund och låg produktivitet krävs nya reformer. Anställningskostnaderna måste sänkas för att öka efterfrågan på arbetskraft med lägre kvalifikationer. Nya och mer ändamålsenliga anställningsformer krävs för de grupper som står allra längst från arbetsmarknaden. RUT-avdraget bör utvecklas så att efterfrågan på enklare tjänster kan öka ytterligare. Möjligheterna till vuxenutbildning bör samtidigt förbättras. Som Alliansen enats om bör Arbetsförmedlingen läggas ned i sin nuvarande form. Det är nödvändigt för att kunna fördela myndighetens resurser på ett mer effektivt och ändamålsenligt sätt. De som står allra längst ifrån arbetsmarknaden får i dag inte det stöd de behöver. Därför måste myndighetens fokus läggas om. Samtidigt bör andra mer framgångsrika matchningsaktörer ta vid för att matchningen mellan arbetssökande och arbetsgivare ska bli mer effektiv.

Det är fortsatt viktigt att det lönar sig att arbeta vid låga inkomster i Sverige. När de samlade bidragen för en trebarnsfamilj där föräldrarna inte arbetar riskerar att minska om en förälder får ett jobb är drivkrafterna för arbete fortfarande för svaga.¹⁰ Situationen för utrikes födda kvinnor är särskilt oroande – i åldern 20 till 64 år är arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningsgraden 12 respektive hela 19 procentenheter lägre än för inrikes födda kvinnor. Alliansen vill se starka drivkrafter att arbeta, med låg skatt på arbetsinkomster och strama bidragsnivåer som främjar arbetslinjen och ett mer jämställt arbetsliv.

I takt med att utanförskapet ändrat karaktär befinner sig en allt större andel av de arbetslösa i andra bidragssystem än a-kassan. Ett viktigt steg i att stärka arbetslinjen är därför att reformera systemet för ekonomiskt bistånd (socialbidrag). Det är viktigt med tydliga krav på aktivitet och motprestation för att få bidrag. Ett grundläggande krav på den som uppstår ekonomiskt bistånd på grund av arbetslöshet är att man är aktivt arbetssökande och står till arbetsmarknadens förfogande.

¹⁰ Riksdagens utredningstjänst dnr 2016:940.

För att skapa långsiktiga förutsättningar för tillväxt och jobbskapande behöver drivkrafterna för utbildning och entreprenörskap hela tiden förbättras. Tyvärr går utvecklingen åt fel håll – den statliga inkomstskatten omfattar allt fler och företagsskatterna har höjts. Den statliga inkomstskatten bör omfatta färre än i dag och företagsskatterna bör värna drivkrafterna för entreprenörskap. Högre marginalsatser och högre skatter på fåmansbolag bör motverkas. Samtidigt bör kraven på aktiekapital sänkas, samtidigt som mer offentligt riskkapital riktas om mot tidiga faser, för att minska trösklarna för att starta företag.

För att företag ska kunna växa måste tillgången till kompetens vara god. Svenska företag vittnar om stora problem med rekrytering. För att förbättra tillgången på kompetens krävs en bättre fungerande bostadsmarknad. Alliansen har enats om att kraftigt reducera dagens plan- och byggregler och öka marktillgången genom att reformera reglerna för naturreservat, riksintressen och strandskydd. Alliansen vill också att hyresmarknaden reformeras genom att hyresregleringen ses över, främst i nyproduktion, och att mer flexibla regler införs för andrahandsuthyrning. För snabbväxande globala bolag krävs också bättre villkor för internationella rekryteringar. Därför vill vi se bättre regler för personaloptioner i tillväxtföretag. Alliansen har dessutom enats om att se över systemet för arbetskraftsinvandring för att förenkla och snabba på rekryteringarna av arbetskraft.

Att marknader under ordnade former och med tydliga spelregler öppnas upp för innovation och entreprenörskap främjar produktivitetens utvecklingen och tillväxten. Alliansen vill se över och förenkla regelverken för att främja delningsekonomin. Möjligheterna för framgångsrika och ansvarsfulla privata aktörer att arbeta med matchning på arbetsmarknaden bör också öka.

Sverige behöver kraftfulla och effektiva styrmedel för att minska klimathotet och kunna agera föredöme för världen, samtidigt som vi i EU och FN:s klimatkonvention UNFCCC verkar för att effektiva insatser för klimatet också bör göras i vår omvärld. Varje satsad klimatkrona ska göra största möjliga nytta. Genom att förorenaren betalar kan skatten i gengäld sänkas på jobb och företagande.

Tryggheten är den grund som samhället vilar på. När otrygghet breder ut sig måste samhällets svar vara tydligt – det kommer inte att accepteras. Alliansen har krävt en snabb ökning av antalet poliser och skärpta straff för grova brott. Samtidigt måste samhällets förebyggande insatser utvecklas. För att garantera Sveriges försvarsförmåga mot yttre hot måste Försvarsmaktens resurser öka.

Alliansens mål för skolan är att Sverige inom tio år bör ligga på topp tio i PISA-mätningarna. För att nå dit har Alliansen enats om att öka antalet timmar i skolbanken, införa fler karriärlärartjänster och tillföra mer resurser till utsatta skolor och svaga elever. Dessutom har vi föreslagit reformer av lärarutbildningen med ökat fokus på kunskap och praktiska lärarfärdigheter.

En tillgänglig välfärd av bra kvalitet är en viktig grundpelare för den sammanhållning vi har i Sverige. Alliansen vill införa ett nytt ramverk för kvalitet i välfärden. All kommunal och fristående välfärdsverksamhet ska kräva tillstånd och styras med tydliga kvalitetskrav och sanktionsmöjligheter.

Alliansen vill stärka sjukvården och korta vårdköerna. Incitament för landstingen att stärka vårdgarantin måste återinföras. Det är också viktigt att mer resurser går till de verksamheter som behöver det mest, t.ex. primärvården.

Alliansen vill att äldreomsorgen ska präglas av valfrihet, hög kvalitet och ett värdigt bemötande. Med tydligare kvalitetskrav och skarpare sanktioner vid misskötsel blir

äldreomsorgen mer likvärdig över hela landet och kvaliteten i verksamheten säkras. Alla svenskar ska ha rätt till en värdig ålderdom med god livskvalitet.

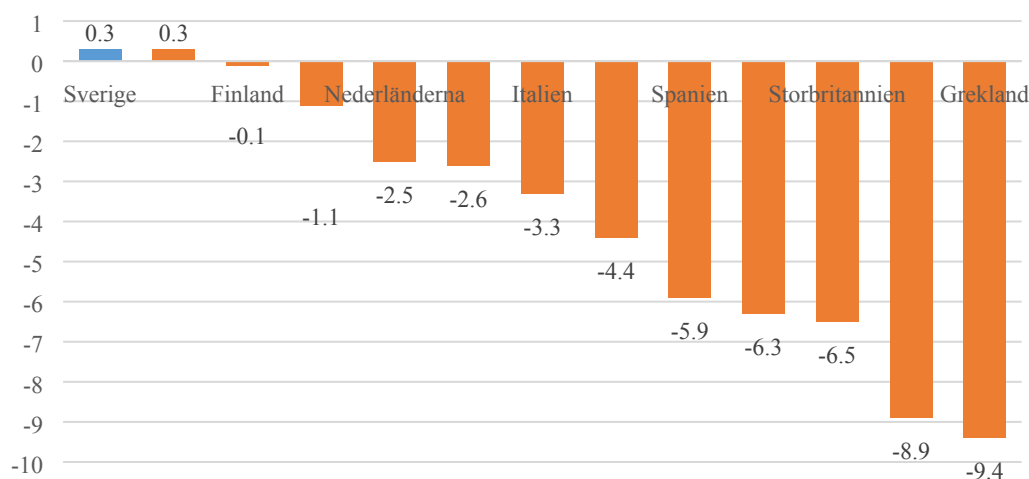
Alliansen anser att Sverige ska bedriva en långsiktigt hållbar migrationspolitik som inom ramen för den reglerade invandringen värnar asylrätten, underlättar rörlighet över gränser och främjar möjligheterna till arbetskraftsinvandring. För att uppfylla ett sådant åtagande krävs genomgripande reformer som skapar hållbara förutsättningar för migration och integration på både kort och lång sikt. På kort sikt måste först och främst säkerställas att mottagandet fungerar. På medellång sikt krävs genomgripande strukturella reformer av arbetsmarknaden, utbildningssystemet och bostadsmarknaden så att alla människor som ska etableras i Sverige har en möjlighet att få ett arbete, egenförsörjning och frihet att bestämma över sitt eget liv.

c. Ansvar för svensk ekonomi och hållbara offentliga finanser

Sverige har klarat den ekonomiska nedgången bättre än de flesta andra länder. Trots en ihållande lågkonjunktur har Sverige haft en jämförelsevis god BNP-tillväxt och sysselsättningen har fortsatt att öka. Ett avgörande skäl till att vi klarat krisen väl är att det finansiella ramverket och överskottsmålet medförde att Sverige gick in i finanskrisen med tillräckliga säkerhetsmarginaler i de offentliga finanserna för att kunna stimulera ekonomin under lågkonjunkturen. I kombination med en effektiv stabiliseringspolitik innebar dessa säkerhetsmarginaler att Sverige klarade sig bättre än de flesta andra länder. När ekonomin nu befinner sig i högkonjunktur står Sverige fortfarande väl rustat, med en relativt låg statskuld och hög sysselsättning.

Figur 11 Genomsnittligt finansiellt sparande 2006–2014

Procent av BNP

Källa: EU-kommissionens makroekonomiska databas Ameco, vinterprognosen 2016.

Det är nu centralt att visa politiskt ledarskap och även fortsättningsvis värna svensk ekonomi. Även om den svenska statskulden nu är låg har finanskrisen visat att skuldkvoten snabbt kan ändras om ett land inte har tillräckliga säkerhetsmarginaler. Medan Sveriges statskuld fortsatt ligger på en låg nivå har skuldnivåerna i eurozonen skenat och ligger nu på över 90 procent av BNP. Statskuldräntorna riskerar då att tränga ut viktiga investeringar samtidigt som den ekonomiska nedgången fört med sig nedskärningar och åtstramningar i många länder.

Alliansen välkomnar därför den överenskommelse som slutits mellan sju partier i riksdagen om ett nytt finanspolitiskt ramverk. Överenskommelsen innebär att Alliansens strama linje med fortsatt fokus på ansvar för de offentliga finanserna och beredskap för nya kriser har fått gehör. Principen om överskott i de offentliga finanserna ligger fast och kompletteras med ett nytt skuldankare. Överskottet i offentliga finanser ska uppgå till i genomsnitt en tredjedels procent av BNP över en konjunkturcykel, och nivån på Maastrichtskulden ska på sikt nå 35 procent av BNP. För att nå överskottsmålet bör därmed det strukturella sparandet uppgå till ca 0,5 procent av BNP.¹¹ Med det nya finanspolitiska ramverket säkerställs dels att sparandet över en konjunkturcykel ska vara positivt, dels att den totala skuldnivån ska vara så pass låg att tillräckliga marginaler finns för att understödja ekonomin när nästa kris slår till. Att överskottsmålet är formulerat över en konjunkturcykel innebär att det finansiella sparandet bör ligga under en tredjedels procent av BNP när resursutnyttjandet är lågt, och över en tredjedels procent när resursutnyttjandet är högt. Därigenom är överskottsmålet förenligt med en finanspolitik som motverkar konjunktursvängningar. På så sätt säkras hållbara offentliga finanser på både kort och lång sikt, samtidigt som finanspolitiken har utrymme att dämpa konjunktursvängningar i ekonomin.

Regeringen ser ut att med de senaste prognoserna, innan någon ny politik föreslås, närma sig det nya överskottsmålet. Överskotten i offentliga finanser är dock relativt låga – mindre än hälften av vad de var innan finanskrisen slog till 2008. Erfarenheten från budgetpropositionen 2017 var tyvärr att regeringen trots högkonjunktur valde att underfinansiera budgeten med 16 miljarder kronor. Troligtvis ser vi ett liknande scenario för 2018, där regeringen medvetet gör avsteg från överskottsmålet. Alliansen kommer inte att följa denna väg. Det gör Sverige mer sårbart när nästa kris slår till.

Mot bakgrund av det starka konjunkturläget som svensk ekonomi befinner sig i finns inte några stabiliseringspolitiska skäl att som regeringen fortsätta att föra en expansiv finanspolitik. I stället bör det offentliga sparandet föras tillbaka till det nya överskottsmålet. För att nå det nya överskottsmålet om en tredjedels procent över en konjunkturcykel bör det strukturella sparandet uppgå till ca 0,5 procent per år. Regeringens prognos i vårpropositionen för det strukturella sparandet 2018 ligger i linje med denna nivå. En rimlig avvägning är enligt Alliansens bedömning därför att nya reformer för budgetåret 2018 ska finansieras krona för krona. Tillsammans med de automatiska budgetförstärkningar som enligt regeringen kommer att ske under prognosperioden bedömer Alliansen därmed att överskottsmålet nås 2018, förutsatt att ekonomin är i balans.

Figur 12 Bana för offentliga finanser

Procent av BNP om inte annat anges

	2016	2017	2018	2019	2020
Finansiellt sparande	0,9	0,3	0,6	1,4	2,1
Strukturellt sparande	1,0	0,3	0,6	1,4	2,2

Källa: Vårpropositionen 2017.

Det ska dock understrykas att de offentliga finansernas utveckling är svårbedömd. Konjunkturen har ett betydande genomslag på finanserna, men även den potentiella produktionsförmågan och efterfrågans sammansättning i jämvikt är av avgörande

¹¹ Konjunkturinstitutet, konjunkturläget augusti 2016.

betydelse. En mindre justering av prognosen för exempelvis den potentiella produktivitetstillväxten kan få ett betydande genomslag på bedömningen av både det faktiska och det strukturella saldot i de offentliga finanserna på några års sikt. Även penningpolitikens utveckling är osäker. Konsekvensen av detta är att finanspolitiken måste utformas efter hand i ljuset av ny information. Om en ny allvarlig störning drabbar svensk ekonomi och ekonomin hamnar längre från balans bör de budgetförstärkande åtgärderna skjutas längre fram i tiden. Omvänt bör budgetförstärkningarna tidigareläggas om återhämtningen sker snabbare.

Alliansen är enig om att budgetförstärkningarna bör ske genom såväl intäktsökningar som utgiftsminskningar framöver. Det är också centralt att budgetförstärkningarna samt finansieringen av reformer inte sker genom att skatten på jobb och företagande höjs. En lika viktig utgångspunkt är att budgetförstärkningarna inte ska påverka välfärdens kärnverksamheter.

Utgiftstaket utgör en övre gräns för statsbudgetens utgiftsnivå. Genom utgiftstaket ges riksdag och regering förbättrade möjligheter till kontroll och styrning av utgifterna. Alliansen vänder sig emot regeringens mycket kraftiga höjning av utgiftstaken, då det är viktigt att hålla utgifterna på en ansvarsfull nivå. Regeringens agerande förutsätter ett kraftigt höjt skatteuttag för att balansera utgiftsökningarna. Skattehöjningarna riskerar att slå mot jobb och företagande, och därmed försämra Sveriges ekonomiska utsikter.

Enligt de riktlinjer som finns bör en buffert för oförutsedda händelser lämnas obudgeterad under utgiftstaket för nästkommande budgetår. Hur stort budgetutrymmet för reformer på utgiftssidan slutligen blir beror bl.a. på hur stor del av budgeteringsmarginalen som under de kommande åren tas i anspråk av oförutsedda utgiftsökningar, t.ex. till följd av ökning av volymer i de rättighetsbaserade transfereringssystemen eller den makroekonomiska utvecklingen. Regeringens utgiftstak har kritiserats av bl.a. Finanspolitiska rådet för att vara så högt satta i slutet av prognosperioden att den styrande effekten av taken helt gått förlorad. Alliansens utgiftstak är betydligt lägre än regeringens, och minskar som andel av BNP.

Figur 13 Förslag till utgiftstak

Miljarder kronor om inte annat anges. (OBS preliminärt)

	2017	2018	2019	2020
Utgiftstak	1 253	1 299	1 332	1 357
Takbegränsade utgifter, maximum	1 231	1 267	1 287	1 316
Budgeteringsmarginal, minimum	22	32	45	46
Budgeteringsmarginal, procent av takbegränsade utgifter	1,8 %	2,5 %	3,5 %	3,1 %
Utgiftstak som andel av BNP	27,5 %	27,3 %	26,9 %	26,3 %

Källor: Vårpropositionen 2017, Alliansens budgetmotioner 2017 samt egna beräkningar.

d. Fler i arbete genom stärkta drivkrafter och sänkta trösklar in på arbetsmarknaden

Sverige byggs starkt genom fler i arbete. När många jobbar skapas mer resurser till den gemensamma välfärden. Att ha ett arbete och en inkomst ger människor makt över sina liv, liksom en känsla av gemenskap och av att vara behövd. Målsättningen kan därför inte vara annat än att alla som vill och kan arbeta ska ha ett jobb att gå till. Vi vill skapa förutsättningar för ett mer jämlikt och jämställt samhälle och stärka sammanhållningen i

vårt land. Arbetsmarknaden ska rymma även dem som i dag står långt ifrån att få ett jobb. Jobben och kampen mot utanförskapet är fortsatt grunden för Alliansens politik.

Alliansens reformer i regeringsställning bidrog till att över 300 000 fler människor kom i arbete under den största internationella krisen sedan depressionen. En betydande del av det breda utanförskapet som präglade svensk arbetsmarknad under 2000-talet kunde brytas. Under 2000-talets första år trycktes människor som varit inne på arbetsmarknaden ut ur arbetskraften bl.a. på grund av att ersättnings- och bidragssystemen gjorde att arbete lönade sig för dåligt. Samtidigt ökade antalet människor med sjuk- och aktivitetsersättning, det som tidigare kallades förtidspension, kraftigt. Sedan 2006 har en stor del av detta breda utanförskap minskat som en effekt av alliansregeringens politik. Färre människor förtidspensioneras och fler får behålla mer när de jobbar. Det har varit en framgångsrik ekonomisk politik samt välfärdspolitik, och andelen som försörjs av bidrag eller ersättningar har minskat med ungefär en fjärdedel.

I takt med att utanförskapet minskat i de grupper som står relativt nära arbetsmarknaden har utmaningarna på arbetsmarknaden förändrats. Risken att grupper som står nära arbetsmarknaden återigen pressas ut i utanförskap kvarstår visserligen, och förstärks av att regeringen nu gör det mindre lönsamt att arbeta. Men den mest betydande utmaningen på svensk arbetsmarknad i dag är att bryta det utanförskap som gäller dem som står längre ifrån arbetsmarknaden, och som har svårare att komma in. Särskilt utrikes födda och personer utan gymnasiekompetens drabbas av utanförskap i större utsträckning än andra grupper, delvis på grund av de trösklar som finns i form av höga skatter på arbete, men också för att många saknar de kunskaper och erfarenheter som krävs på den svenska arbetsmarknaden. Denna utmaning har förstärkts betydligt av det stora flyktingmottagande som Sverige haft under de senaste åren. Bland nyanlända personer i etableringsfasen har nästan 50 procent endast grundskoleutbildning eller mindre. För denna grupp är trösklarna in till den svenska arbetsmarknaden mycket höga.

Konsekvenserna av detta utanförskap är stora både för den enskilde och för samhället. Motsvarande var sjunde person i arbetsför ålder lever fortfarande helt på offentliga sociala ersättningar eller försäkringar. Varje människa i utanförskap nekas möjligheten att bygga en framtid utifrån sin egen vilja och förmåga. Det skapar otrygghet och ofrihet. Samtidigt är konsekvenserna för samhället också betydande. Matchningen på svensk arbetsmarknad har försämrats betydligt över tid. Företagen har svårt att hitta personal, trots att en relativt stor grupp står till arbetsmarknadens förfogande. När gruppen arbetslösa har en allt svagare anknytning till arbetsmarknaden och mer begränsad utbildning och erfarenhet minskar möjligheten att matcha arbetssökande med de arbetsuppgifter som företagen efterfrågar.

De grupper som befinner sig i utanförskap eller riskerar att hamna där måste få ett jobb att gå till. Det kommer att kräva olika former av åtgärder. Hur hög sysselsättning vi uppnår i Sverige beror på samspelet mellan företagets efterfrågan på arbetskraft, hushållens utbud av arbetskraft och hur väl lönesättningen och andra institutioner fungerar på arbetsmarknaden. Prioriteringen bör i första hand vara att skapa jobb på den ordinarie arbetsmarknaden, inte temporära platser i arbetsmarknadsåtgärder.

Trösklarna på svensk arbetsmarknad är höga, i form av låg flexibilitet på arbetsmarknaden och höga kompetenskrav. När en allt större andel av de arbetslösa står långt från arbetsmarknaden och ofta har svag utbildningsbakgrund och låg produktivitet krävs nya reformer. Trösklarna måste sänkas dels för de som klarar att ta steget till vidareutbildning, dels för de som av olika skäl inte klarar av att utbilda sig i kapp.

Anställningskostnaderna måste sänkas för att öka efterfrågan på arbetskraft med lägre kvalifikationer. LAS måste ses över och nya mer ändamålsenliga anställningsformer införas för de grupper som står allra längst från arbetsmarknaden. RUT-avdraget måste utvecklas så att efterfrågan på enklare tjänster kan öka ytterligare. Möjligheterna till vuxenutbildning måste förbättras så att alla som kan också har möjlighet att vidareutbilda sig. Som Alliansen enats om bör Arbetsförmedlingen läggas ned i sin nuvarande form. Det är nödvändigt för att kunna fördela myndighetens resurser på ett mer effektivt och ändamålsenligt sätt. De som står allra längst ifrån arbetsmarknaden får i dag inte det stöd de behöver. Därför måste myndighetens fokus läggas om. Samtidigt bör andra mer framgångsrika matchningsaktörer ta vid för att matchningen mellan arbetssökande och arbetsgivare ska bli mer effektiv.

Det är fortsatt viktigt att det lönar sig att arbeta vid låga inkomster i Sverige. När de samlade bidragen för en trebarnsfamilj där föräldrarna inte arbetar riskerar att minska om en förälder får ett jobb är drivkrafterna för arbete fortfarande för svaga.¹² Drivkrafterna för att arbeta måste vara starkare än drivkrafterna att vara frånvarande från arbetsmarknaden. Om man är sjuk eller av andra skäl inte kan arbeta ska vi ha trygghetssystem som fungerar. Men det ska alltid vara lönsamt att ta ett jobb och bidra till det gemensamma. Alliansen vill se starka drivkrafter att arbeta med låg skatt på arbetsinkomster och strama bidragsnivåer som främjar arbetslinjen och ett mer jämställt arbetsliv.

I takt med att utanförskapet ändrat karaktär befinner sig en allt större andel av de arbetslösa i andra bidragssystem än a-kassan. Ett viktigt steg i att stärka arbetslinjen är därför att reformera systemet för ekonomiskt bistånd. Det är viktigt med tydliga krav på aktivitet och motprestation för att få bidrag.

e. Goda förutsättningar för fler och växande företag

Företagsamhet är grunden för Sveriges välstånd och det som driver samhällsutvecklingen framåt. För att skapa långsiktiga förutsättningar för tillväxt, jobbskapande och högre reallöner måste villkoren för att starta, driva och utveckla företag förbättras. Det är dessutom viktigt för att kunna öka antalet sysselsatta och minska utanförskapet. En stark efterfrågan på arbetskraft, från växande företag, är en förutsättning för att fler människor ska komma i arbete.

Ett gott företagsklimat i allmänhet och ett mycket gott små- och nyföretagarklimat är nödvändigt för att vi ska kunna dra nytta av de möjligheter som globaliseringen ger och möta de utmaningar den ställer oss inför. Villkoren för företagen måste vara minst lika goda i Sverige som i andra länder.

Alliansregeringen förbättrade tillväxtförutsättningarna avsevärt. Bolagsskatten och socialavgifterna sänktes och de ekonomiska drivkrafterna för att driva företag förbättrades. Regeringens politik går däremot i motsatt riktning med höjda kostnader på arbete och ökat regelkrångel. Under kommande år förväntas arbetskraftsdeltagandet minska i Sverige. Detta sker samtidigt som arbetskraftsbristen är påtaglig. Sammantaget riskerar det svenska företagsklimatet att försämrats och därmed förutsättningarna för fler jobb och högre löner på sikt. För att stimulera tillväxten krävs att villkoren för att starta, driva och utveckla företag kontinuerligt förbättras.

¹² Riksdagens utredningstjänst dnr 2016:940.

Sveriges välstånd vilar ytterst på att människor anstränger sig, driver företag och tar risker. Drivkrafterna för utbildning och entreprenörskap måste därför hela tiden värnas. Den statliga inkomstskatten bör omfatta färre än i dag och företagsskatterna bör värna drivkrafterna för entreprenörskap. Högre marginalsatser och högre skatter på fåmansbolag bör motverkas.

För att företag ska kunna växa måste tillgången till kompetens och kapital vara god. Svenska företag vittnar om problem med rekrytering och tillgång till kapital i tidiga faser.

För att förbättra tillgången på kompetens krävs en bättre fungerande bostadsmarknad. Alliansen har enats om att genomföra ett genomgripande regelförenklingsarbete. Byggvänliga bullerregler bör införas och tekniska egenskapskrav och utformningskrav förändras så att trösklarna för byggande sänks. För det andra krävs skarpa reformer för att frigöra mer attraktiv mark att bygga på. Alliansen vill reformera systemen för riksintressen, naturreservat och strandskydd så att bostadsbyggande prioriteras högre. För det tredje krävs att överklagandeprocessen kortas. Till exempel bör länsstyrelsen tas bort som första instans för överklaganden, och sakägarkretsen – vilka som över huvud taget har rätt att överklaga – måste begränsas. För det fjärde måste resurserna inom bostadspolitiken användas effektivt. Därför bör de av regeringen införda byggsubventionerna avskaffas. För det femte måste rörligheten på bostadsmarknaden tydligt öka. Alliansen har gemensamt drivit att taket för uppskov av reavinstskatten ska slopas permanent för att minska dagens inlåsnings effekter. Det måste också bli enklare att hyra ut sin bostad i andra hand och dagens hyresreglering måste ses över, framför allt i nyproduktion.

För snabbväxande globala bolag krävs också bättre villkor för internationella rekryteringar. Därför vill vi se bättre regler för personaloptioner i tillväxtföretag. Alliansen har dessutom enats om att se över systemet för arbetskraftsinvandring för att förenkla och snabba på internationella rekryteringar.

Också tillgången på kapital är en nyckelfråga för att främja entreprenörskap. För att effektivisera det offentliga riskkapitalet bör fond-i-fond-lösningar användas brett, där statligt riskkapital samverkar med privata fonder för att nå mindre och växande företag. De statliga fondernas inriktning bör också främst inriktas på tidiga utvecklingsfaser för att undvika undanträngning av privat kapital. Det är också viktigt att riskkapital finns tillgängligt i hela landet. Därtill stänger dagens regelverk för aktiebolag ute många potentiella företagare. Reglerna bör anpassas till det behov av aktiekapital som faktiskt föreligger, och som i exempelvis många tjänsteföretag kan vara relativt begränsat. Därför bör kravet på aktiekapital sänkas från 50 000 till 25 000 kronor.

Att marknader under ordnade former och med tydliga spelregler öppnas upp för innovation och entreprenörskap främjar produktivitetens utvecklingen och tillväxten. Alliansen vill se över och förenkla regelverken för att främja delningsekonomin. Vi vill också vidareutveckla möjligheterna för dagens framgångsrika privata aktörer att arbeta med matchning på arbetsmarknaden.

f. En hållbar utveckling för framtiden

För Alliansen är det en självklarhet att Sverige måste vara pådrivande i omställningen till en klimatneutral ekonomi och ett giftfritt samhälle, och lika självklart att detta inte står i motsats till tillväxt och jobbskapande utan att både miljö och tillväxt kan gå hand i hand. För detta krävs väl utformade och effektiva styrmedel. Förorenaren ska betala för

sin miljöpåverkan samtidigt som förnybar och miljövänlig teknik tillåts växa fram. På så sätt ger våra åtgärder största möjliga resultat för miljön. Inte minst krävs att den svenska fordonsflottan blir mer hållbar och att utsläppen från transportsektorn minskar.

Beroendet av fossila bränslen är både en belastning på miljön och en säkerhetspolitisk risk. Nya styrmedel för att minska användningen av gifter i vår vardag krävs också.

Därtill måste Sverige arbeta oförtröttligt på den internationella arenan för att bidra till att de globala utsläppsreduktioner som behövs uppnås.

Under sin tid vid makten har regeringen inte förmått ta ledningen för minskade utsläpp och en giftfri vardag. Tvärtom har många beslut om styrmedel förskjutits och i stället har nya skatter aviserats på förnybar energi. Dessutom döms politiken ut som ineffektiv av regeringens egna expertmyndigheter som Finanspolitiska rådet och Konjunkturinstitutet. Det finns tecken på att de senaste årens nedgång i klimatutsläpp nu bromsas och att andelen miljöbilar minskar. Nya initiativ krävs både i Sverige och på EU-nivå för att den ekonomiska politiken och miljöomställningen ska understödja varandra.

Just eftersom det är så akut att möta klimatförändringarna är det viktigt att våra insatser gör största möjliga skillnad. Sverige behöver kraftfulla och effektiva styrmedel för att minska klimathotet och kunna agera föredöme för världen, samtidigt som vi i EU och FN:s klimatkonvention UNFCCC verkar för att effektiva insatser för klimatet också görs i vår omvärld. Varje satsad klimatkrona ska göra största möjliga nytta. Genom att förorenaren betalar kan skatten i gengäld sänkas på jobb och företagande.

g. Stärk tryggheten

Tryggheten är den grund som samhället vilar på och först och främst en förutsättning för människors frihet och välmående. Men det är också grunden för vår ekonomi och vårt välstånd. Utan säkerhet och trygghet rivs förtroendet människor emellan ned. Utan tillit, en stark äganderätt och starka institutioner hotas själva fundamenten för vår välståndsutveckling.

Vi ser hur otryggheten ökar i delar av Sverige. Stenkastning mot polis och räddningspersonal, bilbränder och våldsbrott och framväxten av parallella samhällen i några av våra mest brottsutsatta förorter är exempel på att utvecklingen går åt fel håll. Världen är samtidigt mer osäker och orolig än på länge och därmed också alltmer oförutsägbar. Rysslands aggression mot Ukraina visar inga tecken på att avta och spänningen i vårt närområde är fortsatt hög med ett alltmer auktoritärt och aggressivt Ryssland. I Mellanöstern och Nordafrika ökar radikaliserings och den har kommit att följas av terror. Säkerhetsläget är i dag mer problematiskt än på mycket länge.

När tryggheten utmanas både på hemmaplan och i omvärlden krävs åtgärder. Alla invånare – oavsett var man bor – ska känna trygghet att rättsväsendet och Försvarsmakten står starka.

När otrygghet breder ut sig måste samhällets svar vara tydligt – det kommer inte att accepteras. Alliansen har krävt en snabb ökning av antalet poliser och skärpta straff för grova brott. Samtidigt måste samhällets förebyggande insatser utvecklas. För att garantera Sveriges försvarsförmåga mot yttre hot måste Försvarsmaktens resurser öka.

h. En trygg och tillgänglig välfärd

Alliansen står för en trygg och tillgänglig välfärd. Välfärdslandet Sverige byggdes på idén om att alla ska ha likvärdiga möjligheter till ett gott liv. En tillgänglig välfärd av bra kvalitet är en viktig grundpelare för den sammanhållning vi har i Sverige. Men med stora grupper som står långt från arbetsmarknaden riskerar Sverige att glida isär. Alla barn och vuxna måste få samma chans att lyckas. Därför måste välfärdens kärna – skola, vård och omsorg – värnas och utvecklas.

Alliansregeringens ekonomiska politik och välfärdspolitik resulterade i att resurserna till skola, sjukvård och omsorg ökade med mer än 100 miljarder kronor i fasta priser. Resurserna ökade per invånare, per elev och per slutenvårdspatient. Också antalet läkare, barnmorskor och sjuksköterskor per invånare ökade. Men välfärden kan stärkas och utvecklas ytterligare. Välfärdspolitiken måste bl.a. förbättra resultaten i skolan, minska ojämlikheten som fortfarande finns i vården och svara upp mot behoven hos en åldrande befolkning.

Utbildningen i Sverige ska hålla hög kvalitet och vara tillgänglig för alla – för elevernas skull men också för jobben, välfärden och sammanhållningen i samhället. Föräldrarna ska veta att barnen när de kommer hem från skolan har lärt sig något nytt i en trygg miljö. Alla elever ska mötas av höga förväntningar och ges det stöd och den stimulans som var och en behöver för att nå kunskapsmålen och växa utifrån sina egna förutsättningar. Skolan ska också ge bildning och lära för livet – inte bara arbetslivet – oavsett bakgrund eller var du går i skolan.

Många nyanlända barn som flytt från krig och förtryck har i år haft sin allra första skoldag runt om i Sverige. Deras väg in i det svenska samhället kommer i stor utsträckning att gå genom skolan. Den svenska skolan står inför stora utmaningar när antalet nyanlända elever ökar snabbt samtidigt som skolresultaten fortsatt sjunker. Under åren framöver kommer det att krävas särskilda ansträngningar för att alla barn i Sverige, oavsett bakgrund, ska få en bra start i livet och en rivstart i vårt skolsystem.

Alliansens utgångspunkt är en sjukvård präglad av kvalitet och tillgänglighet för alla. Svensk vård och omsorg uppvisar i ett internationellt perspektiv goda resultat. Men i takt med att vi lever längre och kan behandla allt fler sjukdomar förändras kraven på hälso- och sjukvården. Alliansregeringen satsade mer resurser än vad som någonsin tidigare satsats på vården. Köerna har kortats och vi har sett en kraftig ökning av antalet vårdcentraler och generösare öppettider. Kvaliteten i sjukvården har stärkts över tid och patienterna är mer nöjda med vården. Samtidigt finns fortfarande brister. Långa väntetider och otillräcklig tillgänglighet är fortfarande ett problem i delar av vården. Fördelningen av resurser mellan de med större och de med mindre behov fungerar inte optimalt. Brist på kompetens i vissa vårdyrken, t.ex. bland sjuksköterskor, är vanligt. Vården är fortfarande inte jämlik – gällande såväl kvalitet och kontinuitet som väntetider. Alliansen kommer att fortsätta att utveckla vården med patientens behov i fokus. Kvalitet, tillgänglighet och valfrihet ska prägla den svenska sjukvården, och alla patienter ska känna sig väl omhändertagna på vårdcentraler och sjukhus i hela Sverige.

Att åldras innebär ofta ett ökat behov av hjälp i vardagen. Hur hjälpen utformas påverkar i hög grad livskvaliteten. Alliansens utgångspunkt är att varje människa är unik med egna önskemål och intressen. Rätten till självbestämmande är lika viktig oavsett ålder. Äldreomsorgen ska präglas av stor valfrihet, hög kvalitet och ett värdigt bemötande och finnas tillgänglig för alla som behöver den.

En mångfald av aktörer är en förutsättning för valfrihet. Alliansens välfärdspolitik sätter eleven, patienten och brukaren i centrum. Rätten att själv välja var och hur man

tar del av vård, skola och omsorg är en viktig del i att kunna utforma sitt eget liv och sin egen tillvaro. Valfärden finns till för medborgarna, och medborgarna har rätt att påverka dess utformning. Därför måste möjligheten att välja, och välja bort, värnas.

Mångfalden av aktörer inom valfärden bidrar också till att utveckla nya idéer och hitta nya, smartare och effektivare arbetsätt, till gagn för alla som använder valfärden. Den svenska lösningen, med en offentligt finansierad valfärd som alla medborgare har rätt till, och där många olika typer av utförare tillåts bidra, är viktig att värna. Valfärdens verksamheter gynnas av att nya privata och ideella aktörer har möjlighet att etablera sig för att bidra till innovation och värdeskapande.

Vi har dock sett att den svenska valfärden inte alltid fördelas jämlikt, och att kvaliteten i vissa fall brister hos både offentliga och fristående verksamheter. För att säkerställa en jämlik valfärd av hög kvalitet finns därför anledning att se över kraven på och regleringen av både offentlig och fristående valfärdsverksamhet. Riksdagen har därför beslutat att en utredning bör se över möjligheten att införa tillståndsplikt med ägar- och ledningsprövning, ett tydligare kravställande och bättre uppföljning avseende kvalitet och skarpare sanktioner vid misskötsel inom valfärden. Att regeringen inte fokuserar på kvalitetsaspekterna utan i stället låter utreda begränsningar av vinstuttag i valfärdssektorn är en mycket olycklig utveckling. Det finns inga etablerade samband mellan organisationsform eller vinstuttag och kvaliteten i verksamheten. Utgångspunkten borde i stället vara hur vi på bästa sätt kan säkerställa både kvalitet, trygghet, effektivitet, innovation, valmöjligheter och öppenhet på ett sätt som gagnar elever, föräldrar, patienter, brukare och anhöriga i alla valfärdens verksamheter.

Alliansen vill införa ett nytt ramverk för kvalitet i valfärden. All kommunal och fristående valfärdsverksamhet ska kräva tillstånd och styras med tydliga kvalitetskrav och sanktionsmöjligheter. Verksamheter som inte klarar kvalitetskraven ska snabbt vändas eller stängas ned.

Alliansens mål för skolan är att Sverige inom tio år bör ligga på topp tio i PISA-mätningarna. För att nå dit har Alliansen enats om att öka antalet timmar i skolbänken, införa fler karriärlärartjänster och tillföra mer resurser till utsatta skolor och svaga elever. Dessutom vill vi reformera lärarutbildningen med ökat fokus på kunskap och inläring.

Alliansen vill stärka sjukvården och korta vårdköerna. Incitament för landstingen att stärka vårdgarantin måste återinföras. Det är också viktigt att mer resurser går till de verksamheter som behöver det mest, t.ex. primärvården.

Alliansen vill att äldreomsorgen ska präglas av valfrihet, hög kvalitet och ett värdigt bemötande. Med tydligare kvalitetskrav och skarpare sanktioner vid misskötsel blir äldreomsorgen mer likvärdig över hela landet och kvaliteten i verksamheten säkras. Alla svenskar ska ha rätt till en värdig ålderdom med god livskvalitet.

i. Migrationen till Sverige kräver nya reformer

Under de senaste åren har Europas närområde präglats av flera svåra väpnade konflikter. I Syrien, Irak, Eritrea och Afghanistan har krig och förföljelse lett till att människor tvingats fly för att söka skydd inom det egna hemlandet, i närområdet eller på andra kontinenter. FN:s flyktingorgan uppskattar att uppemot 65 miljoner människor var på flykt i världen under 2015, den högsta siffran som någonsin uppmätts. Under samma år sökte 1,2 miljoner människor skydd i EU. Hela 160 000 personer sökte asyl i

Sverige. Mellan 2010 och 2020 bedömer Ekonomistyrningsverket att knappt en halv miljon nyanlända kommer att etableras i Sverige.

Alliansen anser att Sverige ska bedriva en långsiktigt hållbar migrationspolitik som inom ramen för den reglerade invandringen värnar asylrätten, underlättar rörlighet över gränser och främjar en behovsstyrd arbetskraftsinvandring. För att uppfylla ett sådant åtagande krävs genomgripande reformer som skapar hållbara förutsättningar för migration och integration på både kort och lång sikt.

På kort och medellång sikt måste regeringen först och främst säkerställa att mottagandet fungerar. Under hösten 2015 kom allianspartierna överens med regeringen om en rad åtgärder för att hantera migrationskrisen inom ramen för migrationsöverenskommelsen. Allianspartierna fick igenom avgörande förslag för att skapa ordning och reda i mottagandet och en bättre etablering och dämpa kostnadsökningarna. Bland annat innebär uppgörelsen att tillfälliga uppehållstillstånd blir huvudregel med rätt till familjeåterförening, tydligare försörjningskrav vid anhöriginvandring och ett stärkt återvändande. Vidare föreslås en stärkt kostnadskontroll i mottagandet och etableringen genom bl.a. tydligare krav för att erhålla försörjningsstöd. Samtidigt beslutades om viktiga alliansförslag för att stärka integrationen, som ett breddat RUT-avdrag och lärlingsanställningar för nyanlända, samt att utreda lagliga vägar för att söka asyl i EU.

På längre sikt måste den ekonomiska politiken ha beredskap för att på bästa sätt tillvarata de möjligheter som en betydande befolkningsökning innebär, och minimera de utmaningar som det stora mottagandet under de senaste åren kan medföra. Sverige har inte i tillräckligt hög utsträckning fått in utrikes födda och nyanlända på arbetsmarknaden. Efter nio år har knappt hälften av de som kommit till Sverige som flyktingar någon form av jobb. Sysselsättningsgraden hos utrikes födda uppgick 2015 till 60,1 procent, till skillnad från 68,8 procent hos inrikes födda. Att alltför många utrikes födda saknar jobb och i stället blir beroende av bidrag är först och främst destruktivt och negativt för varje enskild människa som hamnar i långvarigt utanförskap. Men med ett växande och utbrett utanförskap riskerar också kostnaderna för samhället att öka.

Alliansens politik syftar till att bygga ett samhälle som tar till vara varje människas förmåga, där alla får förutsättningar att växa och stå på egna ben och där vi gemensamt skapar trygghet och sammanhållning. Att ha ett arbete och en inkomst ger människor makt över sina liv, liksom en känsla av gemenskap och av att vara behövd. Det är grunden i Alliansens politik. Därför krävs också att den ekonomiska politiken utvecklas för att på bästa sätt hjälpa de människor som flytt till Sverige att komma in på arbetsmarknaden, få sitt första jobb och bli en del av Sverige.

Det första och främsta skälet för att se till att människor i utanförskap kommer i arbete är att ge människor frihet över sitt eget liv. Men att fler kommer i arbete är också mycket viktigt för svensk ekonomi som helhet. Den ekonomiska politiken ska genom hög sysselsättning, långsiktigt hållbara finanser och stabila makroekonomiska förhållanden skapa välstånd för alla som bor i Sverige. Huruvida invandring bidrar positivt eller negativt till dessa mål är i mycket stor grad avhängigt om de människor som kommer till Sverige kommer i arbete, precis på samma sätt som för befolkningen i övrigt. Om tillräckligt många kommer i arbete kan invandringen, som innebär en förnyring av Sveriges befolkning, vara en viktig del i att klara finansieringen och bemanningen av vård och omsorg för allt fler äldre. Dessutom kan utrikes födda bidra till att öka svensk handel. Forskningsstudier visar på positiva effekter av invandring på

både export och import. Om för få tar steget in på arbetsmarknaden blir utvecklingen den motsatta – då belastas den offentliga ekonomin av ökade bidragsutbetalningar. För den enskilde blir konsekvenserna ännu större med risk för ett djupt utanförskap och grusade drömmar.

För Sverige är utmaningen betydande – historiskt har etablering och integration inte fungerat tillräckligt bra. Det har resulterat i att Sverige under en längre tid sett en utveckling mot ett nytt och djupt utanförskap hos svenskar som har låg utbildningsbakgrund eller som är utrikes födda. Inom ett par år bedöms nästan 80 procent av de inskrivna på Arbetsförmedlingen tillhöra särskilt utsatta grupper som t.ex. utomeuropeiskt födda och personer utan gymnasieutbildning. Arbetslösheten är fyra gånger högre för en person född utanför Europa än för en person född i Sverige. Detta mönster måste brytas.

Alliansens främsta uppdrag under åren 2006 till 2014 var att bryta det breda utanförskap som drabbade människor som förtidspensionerades och sjukskrevs bort från arbetsmarknaden. För att bryta den negativa utvecklingen krävdes genomgripande strukturreformer som ökade arbetsutbudet och gjorde det mer lönsamt att arbeta än att gå på bidrag. Som ett resultat av Alliansens reformer minskade utanförskapet med en fjärdedel.

I dag har utmaningen delvis skiftat. Hög arbetslöshet bland utomeuropeiskt födda och stora grupper nyanlända som behöver ett första jobb kommer att vara en av Sveriges största strukturella utmaningar under åren framöver. Under de kommande åren är det därför helt avgörande att politiken tar nästa steg och genomför nödvändiga reformer för att hantera det nya läget. En bättre integration och lägre trösklar in till arbetsmarknaden för att nyanlända ska komma i arbete är nödvändigt och kan bara ske genom strukturellt riktiga reformer. De utbudsreformer som Alliansen genomförde under sin regeringstid ledde till att utrikes föddas arbetskraftsdeltagande ökade från 65 till 70 procent. Det är ett steg i rätt riktning, men mer kommer att krävas. En av Alliansens främsta uppgifter är att bryta det utanförskap som växt fram bland utrikes födda och unga som saknar gymnasieutbildning. Det kommer att kräva stabila offentliga finanser och genomgripande strukturella reformer av arbetsmarknaden, utbildningssystemet och bostadsmarknaden.

Sverige ska bedriva en långsiktig hållbar migrationspolitik som inom ramen för den reglerade invandringen värnar asylrätten, underlättar rörlighet över gränser och inte ställer byråkratiska hinder för arbetskraftsinvandring. För att uppfylla ett sådant åtagande krävs genomgripande reformer som skapar hållbara förutsättningar för migration och integration på både kort och lång sikt. På kort sikt måste först och främst säkerställas att mottagandet fungerar och är kostnadseffektivt. På medellång sikt krävs genomgripande strukturella reformer av arbetsmarknaden, utbildningssystemet och bostadsmarknaden så att alla människor som ska etableras i Sverige har en möjlighet att få ett arbete, egenförsörjning och frihet över sitt eget liv.

5 Kristdemokraternas ekonomiska politik

Kristdemokraterna vill ha en ekonomisk politik som tillvaratar varje människas förmåga och som underlättar för alla att gå från utanförskap till arbete. Den ekonomiska politiken

ska skapa förutsättningar för människor att bygga goda relationer och känna trygghet och tillit.

Vi vill skapa förutsättningar för ett samhälle med god ekonomisk tillväxt och ett företagsklimat som står sig starkt i den allt hårdare globala konkurrensen. Den ekonomiska politiken ska stärka familjernas självbestämmande och det civila samhällets ställning, vilket är grunden för ett fungerande samhälle där människor känner tillit till varandra. En välfungerande ekonomisk politik ger oss resurser att satsa på välfärden, såsom en god vård och omsorg och en bra skola. Med genomtänkta reformer kring arbetsmarknaden och i skattepolitiken kan vi förbättra människors möjlighet att lämna arbetslöshet och utanförskap.

Sverige drar nytta av en god konjunktur och att alliansregeringens jobbreformerna fortsatt skapar förutsättningar för hög sysselsättning och god tillväxt. Samtidigt har Sverige problem och stora utmaningar som den nuvarande regeringen står alltför passiv inför. Det handlar om brister i tryggheten genom en polisorganisation som är för liten och fungerar för dåligt. Det handlar om tillgängligheten i vården och omsorgen som tyvärr försämrats de senaste åren och nu fortsätter att försvagas. Här behövs riktiga reformer som kan korta köerna och säkra en jämlik vård i hela landet inom sjukvården och öka tryggheten inom äldreomsorgen, genom höjd kvalitet och ökat inflytande för den enskilde.

Skolan behöver fördjupa sitt kunskapsuppdrag, men det är också uppenbart att samhällets insatser behöver stärkas för att vända trenden med barn och unga som mår dåligt och drabbas av psykisk ohälsa. I det arbetet måste såväl familjer och barn- och ungdomsvården som skolan och den ideella sektorn stärkas.

Rekordmånga människor befinner sig nu på flykt undan förtryck och krig. Många har sökt och fortsätter att söka sig till Sverige. Det är en moralisk plikt och en självklarhet att ta emot människor på flykt. Men det skapar också utmaningar för vårt samhälle när en stor grupp människor ska integreras. Arbetsmarknaden är tudelad, och allt fler arbetslösa befinner sig i en utsatt ställning. Denna tudelning riskerar att fördjupas, med mänskliga, sociala och ekonomiska följder, om inte omfattande reformer genomförs.

Många av de som lämnas efter, utanför arbetsmarknaden, är nyanlända som ofta saknar gymnasieutbildning och har bristande språkkunskaper. Samtidigt förändras också jobbens karaktär snabbt på arbetsmarknaden. En allt större del av jobben kräver högre utbildning och specialistkompetens. För att kunna inkludera fler finns ett skriande behov av både mer yrkesutbildning och fler s.k. enkla jobb. De behövs för att alla de människor som nu kommer till Sverige ska få en möjlighet på den svenska arbetsmarknaden.

Inför denna utmaning är regeringen förbluffande passiv. Samtidigt har vi en politik från regeringen som leder till färre jobb när skatten på jobb och tillväxt höjs. Den i flera avseenden goda sysselsättningsutvecklingen sker trots – och inte tack vare – regeringens politik. Varje år med den socialdemokratiska regeringen har inneburit högre skatter, mindre pengar i plånboken och höjda trösklar in på arbetsmarknaden, speciellt för de som befinner sig i utanförskap.

Inriktningen på politiken är väsensskild från den Kristdemokraterna förde, tillsammans med alliansen. Under alliansåren växte helt nya branscher fram som skapade jobb åt människor som tidigare befunnit sig i utanförskap. Vi var med och tog Sverige ur en återvändsgränd av höjda skatter och bidrag. I stället visade vi upp nya vägar till ökad frihet, valfrihet och tillväxt. Sedan gjorde entreprenörer och svenska

folket resten. Utanförskapet minskade med en femtedel, trots finanskrisen. Så fungerar en politik som litar på människors skaparkraft och bygger Sverige underifrån. Men de utmaningar vi står inför nu är både stora och många.

En av de mest angelägna utmaningarna att lösa är att inkludera fler på arbetsmarknaden. Det kräver att vi öppnar upp fler typer av jobb. Vi har inte råd att sortera jobb i fina och fula. I stället behöver vi mer kraftfullt sänka kostnader och byråkratiska hinder för att bredda arbetsmarknaden till grupper som har svårast att komma in. Vi vill därför införa introduktionsanställningar. Det är en ny anställningsform som möjliggör för arbetsgivare att utan krångel anställa personer till en något lägre ingångslön samtidigt som den anställde får utbildning på jobbet. Detta vill vi kombinera med dubbelt jobbskatteavdrag för grupper som har svårare att ta sig in på arbetsmarknaden – nyanlända, unga och personer som exempelvis på grund av arbetslöshet eller sjukdom har varit borta länge från arbetsmarknaden. Vi vill också avskaffa de utbildningar hos Arbetsförmedlingen som inte fungerar och i stället satsa på fler platser i yrkesvux (kortare yrkesutbildningar). Men jobben skapas huvudsakligen genom att entreprenörer får starta och driva framgångsrika och välmående företag.

Ett gott företagsklimat är nyckeln till att kunna möta framtida utmaningar och öka resurserna till vår gemensamma välfärd. Därför behövs en näringspolitik som är inriktad på att underlätta för företag att växa och anställa. Sektorer där jobb inte utförs på grund av höga skatter och avgifter måste reformeras så att marknaderna kan växa till. Det handlar framför allt om att öppna upp för nya tjänstesektorer och att bredda det befintliga RUT-avdraget till att omfatta fler tjänster och högre takbelopp.

Därutöver måste vi motverka orimliga skatter på entreprenörer och minska regelkrånglet, förbättra myndigheternas handläggning av ärenden kopplade till företag och förbättra tillgången till kapital.

För de människor som står utanför arbetsmarknaden måste insatserna vara effektiva och kompletta. I Sverige är dock dessa arbetsmarknadsåtgärder ofta ineffektiva och många. För att minska överlappningarna mellan olika insatser och subventionerade anställningar vill vi reformera och minska antalet arbetsmarknadsprogram. De mest ineffektiva bör läggas ned. I stället vill vi fokusera på ett fåtal bra program. Vi behöver också lägga mer resurser på matchning mellan förmåga och jobb för såväl personer med funktionsnedsättning som utrikes födda. Därtill vill vi reformera Arbetsförmedlingen och lägga ned den i sin nuvarande form. I stället vill vi fokusera dess resurser till de som står längst från arbetsmarknaden.

En förutsättning för att den ekonomiska politiken ska fungera bra på lång sikt är att det råder ordning och reda i statens och det offentligas ekonomi. Vi lånar inte vare sig till löpande utgifter eller till våra reformer utan anser att i den högkonjunktur vi befinner oss i bör reformer finansieras fullt ut för att kunna uppnå det nya överskottsmålet. Genom att ta ramverket på allvar står Sverige starkare när nästa kris kommer.

Sverige har i dag ett stort behov av en förbättrad integrationspolitik. En human flyktingpolitik kräver också en väl fungerande integration. Nyanlända behöver snabbare få arbete och en hållbar bostadssituation. Kristdemokraterna ser ett fortsatt stort behov av åtgärder som påskyndar asylprövningen, att asyltiden används bättre vad gäller introduktion och språkkunskaper samt att den motverkar passivitet.

Den ekonomiska politiken bör också användas för att stödja goda mellanmänniska relationer. Det handlar främst om att ge familjer och det civila samhället möjlighet att utvecklas och fatta egna beslut, genom att minska den politiska styrningen. Det

offentliga bör ge stöd, men påtvingade politiska lösningar på dessa områden hämmar tilliten och riskerar att skada mer än hjälpa.

Kristdemokraterna anser att barns och ungas behov och rättigheter ska vara grunden för hur familjepolitiken och barnomsorgen utformas. Barn behöver tid och de behöver bli sedda. Familjer ser olika ut, men alla har samma betydelsefulla roll. Om familjerna är trygga ger de barnen goda förutsättningar att klara livets olika utmaningar. Barnens uppväxt påverkar därmed hela samhällets utveckling, både ekonomiskt och socialt.

Förskolan och barnomsorgen måste kunna möta varje barns behov av trygg omsorg, gemenskap, lek och utveckling. Det är en självklarhet att alla föräldrar ska kunna välja den barnomsorg som är bäst för deras barn och själva hitta balansen mellan arbete och familjeliv. Kristdemokraterna är en motvikt till de politiska krafter som vill styra föräldrarnas val och kväva familjens frihet och möjlighet att utforma sin tillvaro.

Vi vill också bygga ett samhälle där människor kan åldras i trygghet och värdighet. Ett välfärdssamhälle kan i hög grad bedömas utifrån kriterier som respekt för, tillvaratagande av och omsorg om den äldre generationen. Kristdemokraterna menar att äldres vård och omsorg måste präglas av självbestämmande och valfrihet. En äldre person har, precis som en yngre, individuella behov som inte kan tillgodoses i en mall.

Mycket gjordes under tiden med Kristdemokraterna i alliansregeringen för att utforma vården och omsorgen utifrån den enskilda människans behov. Men mer behöver göras för att utveckla den gemensamt finansierade äldreomsorgen. Utökat självbestämmande när det gäller såväl boende som hemsänd mat och färdtjänst är viktiga delar när det gäller att utveckla äldreomsorgen framöver. Men en sammanhållen seniorpolitik får inte bara handla om vård och omsorg. Svensk politik förmedlar i dag i alltför stor utsträckning att människor som passerat 65 inte har något mer att bidra med till samhället. Det friska åldrandet, de äldre som en viktig resurs och ett välfungerande samspel mellan generationerna är viktiga beståndsdelar i Kristdemokraternas seniorpolitik. Därför vill vi skapa fler möjligheter för äldre att arbeta längre än till 65 och förbättra pensionärernas ekonomi, genom att bl.a. ta bort skillnaden i beskattning mellan arbetsinkomst och pensionsinkomst samt genom höjd BTP och borttagen särskild löneskatt för äldre.

Kristdemokraternas hälso- och sjukvårdspolitik tar sin utgångspunkt i varje människas absoluta och okränkbara värde. De som har störst behov ska också ges företräde till hälso- och sjukvården. När vi var i regeringen prioriterade vi insatser för de mest utsatta patienterna genom stora satsningar på psykiatrin, cancervården och vården av kroniskt sjuka. Våra reformer Vårdgarantin och Kömiljarden bidrog till kortare väntetider och ökad kvalitet. Nu har regeringen tagit bort Kömiljarden och effekterna är att köerna växer. Det är i rak motsats till vad det svenska folket behöver.

På alliansregeringens initiativ tillkom den nya patientlagen, som nu trätt i kraft. Den tjänar som ett viktigt verktyg för att tillsammans med lagen om valfrihet (LOV) stärka patienternas möjligheter till involvering och medskapande i hälso- och sjukvården. Det är centralt att omsätta patientlagens bestämmelser i praktiken.

Det är glädjande att svenska patienter numera åtnjuter mer valfrihet, både genom den nya patientlagen och genom de många vårdval som tillkommit runt om i landet tack vare LOV. Regeringen vill offra valfriheten av ideologiska skäl genom diskussionen kring vinster för företagen inom vårdsektorn. Regeringen bortser helt ifrån betydelsen för människor att själva få välja vårdcentral eller var en behandling ska utföras. Men det handlar om mer än så; mindre valfrihet och sämre patientinflytande ger sämre vård, och det kommer inte att främja patienternas tillgång till nya behandlingar.

Nu krävs istället fler vårdreformer för bättre kvalitet och service. Framtidens sjukvård står inför stora utmaningar. Vården är inte jämlik och det finns fortsatta brister med överbeläggningar, patientsäkerhet och vårdköer. Vården blir också alltmer högspecialiserad och högteknologisk. Mot den bakgrunden finns det all anledning att se över sjukvårdens organisering. Utifrån de 21 landstingens olika demografiska och ekonomiska förutsättningar är det osannolikt att de kan leverera en jämlik vård åt befolkningen. Staten bör därför ta över ansvaret för den mer avancerade sjukhusvården, för att säkra en god, effektiv och jämlik sjukvård i hela landet. För oss är rätten till bra och jämlik vård viktigare än att värna dagens sätt att organisera vården.

Genom att samla resurser och ansvar för den avancerade sjukhusvården hos staten kan vi frigöra både medel och möjligheter för landsting och regioner att satsa på primärvården. Men det behövs också ytterligare förstärkningar av primärvården. Längre köer och lägre förtroende för vården kräver ordentliga strukturreformer och ekonomiska tillskott. Därför satsar vi 3 miljarder kronor till regioner och landsting. Av dessa ska 400 miljoner kronor avsättas för förstärkt vård för barn och unga i samband med att denna samordnas med elevhälsan under landstingen.

Vår solidaritet och medmänsklighet gör inte halt vid någon nationsgräns. Kristdemokraterna förespråkar därför en flyktingpolitik som präglas av humanism och medmänsklighet, ett generöst bistånd som når fram och en politik som främjar handel och ökade möjligheter till rörlighet över gränserna. Vi står också inför stora utmaningar gällande miljö- och klimatpolitiken. Effekterna av den alltför snabba uppvärmningen av jorden slår hårdast mot den fattiga delen av jordens befolkning. Stora ansträngningar måste göras för att skapa internationella överenskommelser som effektivt möter detta hot, och Sverige bör vara ett föregångsland när det gäller miljö- och klimatpolitik.

a. Familjepolitik för ökad trygghet och frihet

Människan är i behov av gemenskap med andra och fungerande relationer för att kunna utvecklas och må bra. Den mest grundläggande formen av gemenskap är familjen, där människor möts över generationsgränserna i kärlek och tillit. Denna insikt är en grundbult i den kristdemokratiska ideologin.

Varje människa är unik och värdefull i sig. Men ensam är inte stark; det är tillsammans vi växer som personer. Vi har alla ett djupt behov av andra människor och det är ett faktum att vi i olika faser av våra liv är så svaga att vi är helt beroende av andra. Familjen är därför ett mål i sig.

Familjer ser olika ut och har olika förutsättningar. Barn har olika behov och föräldrar har olika önskemål och gör olika prioriteringar. Det är föräldrarna som har det primära ansvaret för att avgöra vad som är bäst för deras barn och deras familj – inte staten eller kommunen. Politiken ska stödja familjen genom att skapa förutsättningar för ett stort mått av flexibilitet och valfrihet.

Mot bakgrund av den relativt sett svaga utvecklingen av barnfamiljernas disponibla inkomst under de senaste 20 åren anser Kristdemokraterna att barnfamiljernas ekonomi behöver förstärkas. Det behöver ske på ett sätt som stärker incitamenten för arbete och ökar flexibiliteten för föräldrarna. Vi föreslår därför ett jobbskatteavdrag för föräldrar om 500 kronor per förälder och månad. För föräldrar till barn som är 0–3 år ska skattereduktionen inte bara omfatta förvärvsinkomster.

Kristdemokraterna vill fortsätta att prioritera de familjer som lever i ekonomisk utsatthet. Vi vill därför höja det barnrelaterade bostadsbidraget med 350 kronor per

månad för ett barn, 425 kronor per månad för två barn och 600 kronor per månad för tre eller fler barn. Vi vill också återinföra den fritidspeng som vänsterregeringen har tagit bort.

Föräldraskapet är ett gemensamt åtagande och därför är det också föräldrarna själva som ska få avgöra om och hur föräldrapenningdagarna ska användas. Vi vill därför skapa en mer flexibel föräldraförsäkring genom att avskaffa kvoteringen, skydda inkomsten för föräldralediga och möjliggöra överlåtelse av föräldrapenningdagar till närstående personer.

Kristdemokraterna vill också att det ska finnas möjlighet för föräldrar att få barnomsorgspeng för omsorg om enbart egna barn i hemmet. Barnomsorgspengen ska uppgå till 6 000 kronor per barn och månad, betraktas som inkomst och vara skattepliktig. Barnomsorgspeng för egna barn gäller barn från ett till tre år.

Vi vill stärka pensionen för de föräldrar som går ned i arbetstid, eller är hemma med sjuka barn i större utsträckning – vilket fortfarande oftast är kvinnor – genom att utöka antalet barnrättsår från fyra till fem och höja jämförelseinkomsten. Premiepensionen ska automatiskt fördelas lika mellan föräldrar med gemensamma barn upp till tolv år.

Barngrupperna i förskolan måste minska. Statsbidraget till kommunerna ska förändras så att målet om högst tolv barn i småbarnsgrupperna inkluderas och att de som uppnått, eller visar att de arbetar mot, detta mål får del av satsningen. Vi vill också skärpa kommunernas skyldighet att tillhandahålla familjedaghem för de som vill ha det. Familjerådgivning är bra för att främja familjestabilitet och förbättra situationen för barnen. När ett par blir föräldrar för första gången vill vi därför att de får en gratischeck till familjerådgivningen som de kan nyttja om de vill eller behöver.

b. Ansvarsfull och human migrationspolitik

Det pågår en humanitär kris i världen. Krig, förtryck, islamistiska terrorgrupper samt förföljelse av etniska och religiösa grupper driver människor på flykt. Många söker sin tillflykt till Europa, och Sverige har länge varit ett av de länder i Europa som flest sökt sig till.

Sverige har ett moraliskt ansvar att hjälpa medmänniskor i nöd. Det innebär att både värna asylrätten och ta ansvar för en ordnad, human och långsiktigt ansvarsfull migrationspolitik. Samtidigt ska asylprövningen vara rättssäker och den som får ett nej på sin asylansökan ska lämna landet. Men nu krävs också ett större ansvarstagande inom EU. Fler länder måste medverka i mottagandet och bereda plats åt människor på flykt.

Genom att fler länder medverkar i flyktingmottagandet blir också mottagandet bättre för den asylsökande. Akut krävs också mer stöd till UNHCR och andra hjälppositioner i flyktinglägren och i andra delar av Syriens närområde. Kristdemokraterna vill ha tillfälliga uppehållstillstånd i tre år som huvudregel för den som har asylskäl och att rätten till familjeåterförening ska gälla. För att förbättra mottagandet, korta tiden i asylprocessen och minska kostnaderna vill vi införa asylansökningsområden. Dessa bör huvudsakligen finnas i närheten av våra stora gränsövergångar. Alla som avser att söka asyl hänvisas till dessa asylansökningsområden, och där registreras asylansökan och det görs en första bedömning av ansökan. Tanken är att få en snabbare registrering och beslutsprocess samt att förhindra att asylsökande avviker.

En kraftigt kortad etableringstid är något som är bra för både den enskilde och samhället i stort. Kristdemokraterna vill införa krav på att asylsökande ska delta i 15 timmar språkutbildning och 9 timmar samhällsinformation per vecka. Asylsökande ska även arbeta 16 timmar per vecka – det kan handla om reguljärt arbete eller att bistå vid det egna asylboendet. Den som inte deltar i utbildningen eller uppfyller arbetskravet kan få sin dagersättning nedsatt. Asylsökande som får ett reguljärt arbete ges ett fribelopp om 3 000 kronor som den enskilde kan tjäna per månad utan att dagersättningen minskas.

För att möjliggöra fler avvísningar och utvisningar av personer som saknar rätt att vistas i Sverige är det viktigt att Sverige ingår fler återtagandeavtal med de viktigaste mottagarländerna. Det behövs även mer resurser till polisen för att kunna verkställa utvisningar. Det behövs också starkare incitament för att styrka sin identitet. En av de viktigaste åtgärderna för att förhindra att personer avviker är att det finns möjlighet att vid behov göra placering i förvar. Vi föreslår att antalet förvarsplatser utökas med 60 stycken.

Det statliga ansvaret för ensamkommande flyktingbarn behöver stärkas. Vi vill göra det genom att tillsätta en nationell krissocialjour. Denna ska finnas som en resurs för de kommuner som behöver avlastning i arbetet med ensamkommande flyktingbarn. Den nationella funktionen ska också ges i uppgift att ta fram nya riktlinjer för vilka krav som bör ställas på familjehem och gode män för dessa barn och ungdomar.

c. Bättre och mer effektiv integration

En generös migrationspolitik måste kombineras med en effektiv och välfungerande integrationspolitik. Men nyanlända i Sverige möts tyvärr av bostadsbrist och trångboddhet i de kommuner och städer där jobben finns. Utanförskap och utsatthet blir en alltför vanlig situation för människor som flytt sitt hemland och söker skydd i Sverige. Klyftan mellan utrikes och inrikes födda på arbetsmarknaden i Sverige växer snabbt. En human migrationspolitik måste följas av att människor ges förutsättningar till egen försörjning. Då stärks också möjligheterna till integration.

För att förbättra nyanländas integrering vill vi införa introduktionsanställningar, där man får 75 procent av kollektivavtalad lön under den tid, maximalt fem år, som man lär sig jobbet på jobbet eller får annan utbildning vid sidan av jobbet. Genom denna reform kan arbetsgivare anställa personer som saknar den produktivitet eller språkförmåga som krävs för att helt klara jobbet. Under den tid personen skaffar sig de färdigheterna ges en något lägre lön. Arbetsgivaren har också starka drivkrafter att se till att arbetstagaren får den utbildning eller erfarenhet som krävs inom fem år. Introduktionsanställningen kan också kombineras med nystartsjobb för dem som är berättigade till det. Då får arbetsgivaren också arbetsgivaravgiften subventionerad.

Det går att konstatera ett stort utbildningsbehov hos gruppen nyanlända arbetssökande. Kristdemokraterna avsatte därför betydande belopp för vuxenutbildning till yrkesvuxenutbildningar i samband med höstens budgetmotion. Kristdemokraterna föreslår samtidigt en grundlig förändring av arbetsmarknadspolitiken där flertalet arbetsmarknadspolitiska program avvecklas, som instegsjobb och förstärkt särskilt anställningsstöd.

Arbetsförmedlingen åtnjuter ett mycket lågt förtroende och uppvisar svaga resultat. Kristdemokraterna vill att Arbetsförmedlingen i dess nuvarande form läggs ned till förmån för en ny struktur där andra aktörer på arbetsmarknaden spelar en betydligt

större roll. Matchningen av arbetssökande med arbetsgivare kan i dag med fördel utföras av aktörer som rekryterings- och bemanningsföretag, sociala företag eller ideella organisationer.

Bostadsbristen slår också hårt mot asylsökande och nyanlända. Bostadsbristen drabbar enskilda, både de som väljer eget boende och de som bor i anvisade boenden med låg standard.

Sverige behöver en politik för fler jobb, fler bostäder och bättre skola. Regeringens politik tyder på motsatt effekt. De som drabbas hårdast är de nyanlända som riskerar att fastna i ett långvarigt socialt och ekonomiskt utanförskap. En integrationspolitik som inte fungerar kan också över tid undergräva migrationspolitikens legitimitet.

Av dessa skäl krävs nu politisk handling som gör det möjligt för fler nyanlända att få arbete, som förbättrar situationen på bostadsmarknaden, som gör mottagandet bättre och som långsiktigt gör integrationspolitiken effektivare.

d. Ett företagsklimat för fler jobb

Sverige behöver ett företagsklimat som lägger grunden för fler jobb. Nya jobb kan inte kommenderas fram av politiker i Sveriges riksdag eller regering. Jobb skapas när människor finner det mödan värt att förverkliga en idé och vågar satsa sparat kapital och starta och utveckla ett företag. Politikens ansvar är därför att främja ett gott företagsklimat där företagande, entreprenörskap och innovation uppmuntras. Det privata näringslivet och det enskilda entreprenörskapet är, och kommer alltid att vara, grunden för Sveriges välfärd. Kristdemokraterna anser att förslag om flygskatt som diskuteras bör avvisas när det läggs på riksdagens bord. Det hindrar rörligheten inom Sverige, vilken är viktig för svenskt näringsliv. Överlag är en fungerande transport- och kommunikationspolitik avgörande för svensk tillväxt.

En av förutsättningarna för ett gott företagsklimat är att företag har råd och möjlighet att anställa. Höga skatter på jobb slår hårt mot inte minst unga som söker sitt första jobb och mot de som står långt ifrån arbetsmarknaden. För att stärka framväxten av nya företag och fler jobb vill Kristdemokraterna sänka skatten på arbete, förenkla reglerna kring att starta och driva företag samt tillskapa möjligheten för företag att finnas och verka i hela landet.

En annan, avgörande, förutsättning för Sveriges konkurrenskraft är väl fungerande och underhållen infrastruktur. Satsningar på väg och järnväg i hela landet är en viktig del för att främja både företagande och sysselsättning, likaväl som behovet av flyg för persontransporter kvarstår. Kristdemokraterna vill fortsätta arbetet med att stärka och effektivisera transportinfrastrukturen i Sverige också inom ramen för den nya infrastrukturplanen som ska gälla från 2018.

Många nyanlända och unga får sitt första jobb inom någon del av tjänstesektorn. RUT-avdragen som alliansregeringen införde har öppnat nya marknader och skapat förutsättningar för nya företag och jobb. Samtidigt har dessa avdrag gjort att såväl barnfamiljer som enskilda haft råd och möjlighet att få avlastning med vardagssysslorna. Att regeringen valt att nedmontera detta avdrag är ett slag mot alla dessa människor. För att inte tala om alla de småföretagare som vågat ta steget och starta ett företag inom hushållssektorn. Kristdemokraterna vill dessutom bredda möjligheterna att använda RUT-avdraget till fler tjänster. Ett konkurrenskraftigt näringsliv och en stark basindustri förutsätter en trygg och säker energiförsörjning. Rådande marknadsförutsättningar med låga elpriser gör att i stort sett

inga energislag är lönsamma i dag, samtidigt som investeringsbehoven är stora, inte minst för modernisering och effektivisering av vattenkraften och elnäten. För oss kristdemokrater är det viktigt att den svenska industrin, företag och konsumenterna kan lita på en långsiktig hållbar energipolitik för såväl kärnkraften som förnybara energislag.

e. Reformerna för fler bostäder

Sverige har gått från en allvarlig bostadsbrist till en akut bostadskris. Boverket konstaterar att det behöver byggas 88 000 bostäder per år fram till 2020. Under den tid Kristdemokraterna ansvarade för bostadsfrågorna drevs en omfattande reformagenda för att undanröja hinder för ökat byggande. Dessa reformer har bidragit till det ökade byggandet de senaste åren, men fler reformer behövs för att skapa långsiktiga spelregler på bostadsmarknaden. Regeringen tycks sakna en reformagenda för bostadssituationen. Deras huvudsakliga svar på bostadskrisen är investeringsstödet för byggandet av billiga hyresrätter. Dessa byggsubventioner har dömts ut av bl.a. Konjunkturinstitutet som menar att investeringsstöd tidigare inte visat sig fungera. Även byggbranschen och flera bostadsforskare anser att subventionerna är fel sätt att angripa problemen med bostadsbristen på.

Kristdemokraterna har efterfrågat en bred uppgörelse, men under de bostadsförhandlingar som pågick under våren 2016 var regeringens egna förslag mycket begränsade. Allianspartierna har framför fler än 30 förslag som fokuserar på grundproblemet: att det tar för lång tid och är för komplicerat att bygga. Vi vill förenkla och snabba på byggandet, öka tillgången till byggklar mark och öka rörligheten i och nyttjandet av det befintliga bostadsbeståndet, exempelvis genom förändrade flyttskatter och förenklad andrahandsuthyrning.

Kristdemokraterna och Alliansen fortsätter att efterfråga regelförenklingar. Till exempel har vi föreslagit generösare bullerregler, undantag för tillgänglighetshinder, privat initiativrätt, strandskyddsreformer, enklare planprocess samt minskningar av hur många gånger samma ärende kan överklagas.

Efterfrågan på att äga sitt boende motsvaras inte av dagens produktion av bostäder. Samtidigt har kravet på egeninsats i kombination med amorteringskrav kraftigt höjt tröskeln till det ägda boendet, vilket framför allt stänger ute unga som vill köpa sin första bostad.

Kristdemokraterna vill utreda att införa ett system som bidrar till att minska problemen med de höga trösklarna till det ägda boendet, utan att det leder till överskuldssättning och en överhettad bostadsmarknad. Vi ser också behovet av bosparande för unga.

Ett system som minskar tröskeln till det ägda boendet är startlån, som finns i länder som Norge och Storbritannien och som har betytt mycket för att möjliggöra för framför allt yngre konsumenterna och personer med låga men stabila inkomster att ta steget över tröskeln till det ägda boendet. Startlånet innebär ett statligt stöd till den egna kapitalinsatsen i form av ett topplån. Dessa topplån ska ha samma strikta amorteringskrav som gäller för bolånemarknaden i övrigt och marknadsmässig ränta.

En bromskloss på bostadsmarknaden är den bristande rörligheten. Genom ökad rörlighet kan ett stort antal bostäder tillgängliggöras på kort sikt. Alltför många uppger att de bor kvar i för stora hus på grund av de s.k. flyttskatternas utformning. Kristdemokraterna vill att taket för uppskov på reavinstskatten tas bort om man köper

ny bostad. Även betalningen av räntan på uppskovet ska kunna skjutas på framtiden vid köp av ny bostad. På så sätt tvingas inte vinsten vid försäljning fram till beskattning om man köper en ny bostad, utan både reavinstskatt och uppskovsränta betalas när personen inte längre gör något uppskov.

Dagens höga priser på bostadsmarknaden leder också till hög skuldsättning som är en risk för både låntagare och samhällsekonomin. I dag ges lägre ränta på större lån eftersom kraven på kapitaltäckning är desamma oavsett storleken på hushållets lån. Bankerna saknar alltså incitament för att få sina kunder att amortera och minska sin skuldsättning. Genom att ställa högre krav på kapitaltäckning utifrån belåningsgrad kan ett amorterande hushåll bli mer attraktivt för banken. På så vis flyttas kraven på amortering från hushållen till bankerna.

f. En skola för kunskap och bildning

Skolans huvuduppgift är att förmedla kunskap, stimulera elevernas intellektuella utveckling och förbereda barn och unga för vuxenlivet. Skolan ska erbjuda den kunskap som behövs för att klara av arbetslivet, men också kunskap för att klara livet som ansvarsfull samhällsmedborgare. Det betyder att skolan måste återupprätta en bildningstradition. Om skolan inte lyckas i sitt uppdrag skapar vi stora framtida problem både för barnen och för Sverige. De sjunkande studieresultaten över tid måste därför tas på största allvar, även om de i de senaste mätningarna vände uppåt något.

Lärarna är nyckelpersoner för en skola med hög kvalitet. Kristdemokraternas utgångspunkt är att undervisningen ska bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet. Lärarnas och rektorns roll behöver stärkas. Deras vidareutveckling måste få en tydligare forskningsanknytning.

I dag saknas tusentals lärare och bristen beräknas öka. Det behövs snabbare vägar in i läraryrket genom kortare kompletterande pedagogisk utbildning för personer som har examen i ett relevant ämne eller har yrkeskunskap. Lärare ska få vara lärare. Vi vill rensa bland lärares uppgifter och ansvar och ge utrymme för mer lärarledd ämnesundervisningstid.

Vi vill också göra mer för att ge nyanlända elever bra förutsättningar att lära sig svenska språket och komma in i den svenska skolan. Det är rimligt att kommunerna ges möjlighet till flexibla lösningar som gör att den ordinarie skolverksamheten kan upprätthålla kontinuitet under tider när många nyanlända barn och unga kommer till Sverige. Det bör tillfälligt införas en möjlighet att examinera gymnasieelever på engelska och erbjuda individuella studieplaner.

För att nyanlända ska nå kunskapsmålen vill vi se en kompetenssatsning för att utbilda fler lärare i svenska som andraspråk. Det behövs även ett specialläraryft för att motverka bristen på speciallärare. Satsningen på karriärlärartjänster bör riktas mer till utsatta områden. Nyanlända lärare bör kunna börja jobba i skolan med kringuppgifter som kan avlasta legitimerade lärare. På så sätt kommer de in och lär sig om den svenska skolan och blir delaktiga i arbetet under tiden deras kunskaper valideras.

Elevernas hälsa och trygghet i skolan är en grundförutsättning för att ta till sig ny kunskap. Vi ser med stor oro på den psykiska ohälsan bland barn och unga. Skolan ska vara en trygg miljö för alla elever. Vi vill underlätta för fler vuxna i skolan, som exempelvis klassmorfar eller unga vuxna som rastvakter. Konflikthantering bör vara obligatoriskt under lärarutbildningen och ta sin utgångspunkt i skolans värdegrund. Alla skolor ska ha program mot mobbning som vilar på vetenskap och beprövad erfarenhet.

Vi vill utöver detta också utöka skolidrotten från 500 till 700 timmar i grundskolan för att alla barn ska röra mer på sig; motion har betydelse för såväl hälsan som skolresultaten.

g. Tryggare ekonomi för äldre

Äldre kvinnor och män ska kunna leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Var och en ska ses som en person med ett eget och unikt värde och kunna åldras i trygghet med bibehållet oberoende, bemötas med respekt och ha tillgång till en god vård och omsorg.

För många som arbetar inom äldreomsorgen är arbetssituationen i dag pressad. Personalen vill ge en mer kvalitativ omvårdnad, men alltför ofta måste de kompromissa med de egna värderingarna om hur jobbet ska utföras. Vi vill att äldreomsorgspersonal avlastas från de arbetsuppgifter som är viktiga för att omvårdnad ska fungera, men som inte kräver en lång vårdutbildning, genom att införa s.k. vårdserviceteam. Vi vill också göra en satsning på mer personal inom äldreomsorgen under en fyraårsperiod. Dessutom vill vi förlänga Omvårdnadslyftet för att ge äldreomsorgens medarbetare möjlighet att vidareutbilda sig.

Många äldre vill bo kvar i sitt hem så länge som möjligt. Men det finns också en stor grupp äldre som upplever otrygghet och ensamhet och därför behöver en annan boendeform. Vi vill därför införa en äldreboendegaranti där varje person över 85 år har en lagstadgad rätt att få en plats på ett särskilt boende, trygghetsboende eller serviceboende när och om man så vill. Vi satsar också mer på ett investeringsstöd för att öka tillgången till äldreboendestäder.

Att underlätta hemgången till det egna boendet från sjukhuset ökar tryggheten samtidigt som det minskar risken för snar återinläggning. Vi vill därför införa hemtagningsteam, som innebär att personal finns från att hemgången planeras, kan följa med hem, ordnar med mat och läkemedel för de första dagarna och kanske gör en första anpassning av boendet.

Varje person har egna kunskaper och erfarenheter som det är värt att ta vara på och ta hänsyn till. Därför behöver vi värna äldres rätt till självbestämmande. Vi vill införa ett krav i lag på kommunerna att tillhandahålla frihet att välja inom äldreomsorgen. Kristdemokraterna vill också att varje kommun ska ha en värdighetsgaranti i äldreomsorgen.

Äldres mat och måltider bör ges ökat fokus eftersom mat, livskvalitet och välbefinnande hänger ihop. Vi vill utöka valfriheten inom äldreomsorgen till att omfatta hemsänd mat. Vi vill även se bättre möjligheter till hemlagad mat. Med ökad kunskap om äldres näringsbehov och en prioritering av maten för hälsan kan vi undvika att äldre blir undernärda inom omsorgen. Vi vill genomföra ett nationellt måltidslyft.

Kristdemokraterna anser att vården och omsorgen av demenssjuka är en ödesfråga. Antalet demenssjuka kommer att fortsätta att öka under de närmaste åren. Vi vill ta fram en nationell demensplan i syfte att främja ökade kunskaper om demenssjukdomar och spridningen av kunskaperna.

h. Goda kommunikationer i hela landet

Bra kommunikationer är en förutsättning för tillväxten, välstånds- och sysselsättningsutvecklingen i vårt land. Vår utgångspunkt är att människor ska kunna bo

och arbeta i hela landet. Transportpolitiken ska därför säkerställa en effektiv, långsiktig och miljömässig hållbar transportförsörjning i hela Sverige.

Kristdemokraterna anser att Sverige måste bryta sitt beroende av fossila bränslen inom transportsektorn. Det krävs långsiktiga och effektiva styrmedel för ökad andel förnybara drivmedel med hög klimatprestanda och för effektivare transporter. Kristdemokraterna vill främja teknikutvecklingen för att nå ett mer hållbart transportsystem.

Kristdemokraterna vill se ökade satsningar på Sveriges infrastruktur. Underhåll och nyutbyggnad av järnvägar, vägar och kollektivtrafik måste ske för att säkra god kommunikation i hela landet och möjliggöra ett ökat bostadsbyggande.

Kristdemokraterna vill att sjöfartens skatter och regler ska ge förutsättningar för god konkurrens. Vi vill också se till att polis och tullmyndighet har tillräckliga resurser att kontrollera efterlevnaden av svenska lagar och regler inom åkerinäringen. Miljövänliga bilar ska premieras och flygets miljöpåverkan minskas.

Tillgång till bredband är avgörande för att människor ska kunna tillhandahålla god kommunikation, driva företag samt jobba och studera på distans. Kristdemokraternas utgångspunkt är att kommunikationstjänster och bredband i första hand ska tillhandahållas av marknaden och att statens huvudsakliga roll är att skapa förutsättningar för marknaden och undanröja hinder för utvecklingen. Vi vill se en fortsatt utbyggnad av it-infrastrukturen såväl nationellt och regionalt som lokalt, och inom ramen för landsbygdsprogrammet bidra till bredbandsutbyggnaden på landsbygd och i glesbygd.

i. En hållbar miljö- och klimatpolitik

En viktig del av det kristdemokratiska idéarbetet är förvaltarskapsprincipen. I vår politik för en hållbar miljö ställs den på sin spets. Klimatutmaningen är vår tids största miljöutmaning. Kristdemokraterna har därför satt ambitiösa mål när det gäller att minska utsläppen, såväl på Sverige- som på EU-nivå. Utöver själva miljöfrågan som utsläppen av växthusgaser utgör följer det etiska problemet att det främst är världens fattigaste människor som betalar det högsta priset när jordens medeltemperatur ökar.

Kristdemokraterna har länge drivit på för en grön skatteväxling och lagt flera skarpa förslag. Detta vill vi fortsätta med. Generellt vill vi sänka skatten på arbete och pensioner och höja skatten på miljöförstörande verksamhet. Kristdemokraterna föreslår därför slopad skattenedsättning i gruvindustriell verksamhet, att skattebefrielsen för torv tas bort, att en råvaruskatt på textilier införs, att en skatt på plastkassar införs samt att en skatt införs på förbränning av sorterade sopor.

Vi vill också verka för att förhindra spridningen av giftiga kemikalier i vår miljö. Detta är en viktig aspekt av det förebyggande hälsoarbetet. Inte minst gäller det barns vardagsmiljöer. Vi vill t.ex. ställa större krav när det gäller barnens leksaker, nappflaskor samt mat och dryck. EU har en nyckelroll i arbetet för att öka kemikaliesäkerheten, bl.a. för att utveckla arbetet med gemensamma åtgärder mot spridning av gifter och läkemedelsrester till våra hav och vattendrag.

Hoten mot den biologiska mångfalden är omfattande om vi tittar på den globala nivån, men även i Sverige. I Sverige bidrar våra skogar och vår landsbygd, exempelvis våra hagmarker, till denna mångfald. Just hagmarkerna nämns ibland som de, näst regnskogarna, artrikaste biotoperna på vår planet. Jordbruket skulle i högre utsträckning kunna bli en nyckelaktör för att värna den biologiska mångfalden om man fick rätt

incitament för att göra det. Ett bevarande av ett levande svenskt jordbruk med frigående djur är en förutsättning för att bevara denna artrika miljö.

Sveriges havs- och kustområden innehåller också ett rikt artliv och skyddsvärda miljöer. Vi har under några år ökat antalet marina reservat. Vi måste fortsatt verka för att inte den ekologiska balansen ska rubbas via exempelvis långväga arter som på olika sätt letar sig hit. Vi vill förbjuda oljeborring i Östersjön och på ett bättre sätt förebygga och bestraffa oljeutsläpp. Ett tydligare ansvar och prioritering behövs för att sanera gamla vrak som läcker ut olja och kemiska stridsmedel.

j. Ett stärkt jordbruk

Jordbruket är centralt för att ha mat att ställa på bordet, men jordbruket är mycket mer än maten som produceras där. Det har en central betydelse för biologisk mångfald och den levande landsbygd och de öppna landskap som är en del av vårt kulturarv. En lönsam svensk jordbrukssektor är nödvändigt om vi ska kunna ha en inhemsk livsmedelsproduktion i händelse av krig eller kris.

I många EU-länder är tyvärr miljötänkande och djurskydd jämförelsevis nedprioriterat. Alternativt följs inte de uppsatta reglerna. En bidragande orsak till problemen i svenskt jordbruk är att vi inte har lyckats omsätta den kvalitet på varorna som våra miljö- och djurskyddsregler leder till i reda pengar.

Kristdemokraterna vill fortsätta värna vår miljö och vårt välutvecklade djurskydd, men vi vill att de lagar och regler som antas verkligen är ändamålsenliga, inte att vi ska ha så många paragrafer i lagtexterna som möjligt. För att stärka den svenska mjölksektorn har Kristdemokraterna föreslagit att en kostnadsersättning på 1 000 kronor per mjölkko och år införs i syfte att kompensera de svenska mjölkbönderna för deras merkostnader.

En annan utmaning är den dubbelmoral som upphandlingsprocesserna i våra kommuner och landsting bitvis ger uttryck för. Först ställer vi som samhälle höga krav på miljömedvetenhet hos våra bönder. Därefter köper offentliga aktörer in varor som producerats under förhållanden vi aldrig skulle tillåta på hemmaplan. Det rimliga är att offentliga aktörer tar miljöhänsyn och t.ex. använder sig av ändamålsenliga kriterier för miljöanpassad upphandling.

I regeringsställning var vi bl.a. med och sänkte skatten på handelsgödsel och sänkte egenavgifter. Kristdemokraterna drev också på för att minska jordbrukarnas regelkrångel. Vi vill att den förenklingsprocessen ska fortsätta.

k. Sammanhållning över gränserna

För Kristdemokraterna är det centralt att utrikespolitiken är värdebaserad. Sverige ska stå upp för och försvara universella värden såsom mänskliga fri- och rättigheter, demokrati och rättsstatens principer för att stärka fred, frihet och utveckling, förståelse och försoning. Idén om att alla människor, var de än bor, har samma värde och att vi alla har ett ansvar för varandra utgör en stark motivation till den solidaritet som är grundläggande i den kristdemokratiska ideologin. Människovärdet är universellt och kan därför inte relativiseras av geografiska gränser. De globala klyftorna är med denna utgångspunkt oacceptabla.

Kristdemokraterna vill ha en ambitiös utvecklingspolitik med det slutliga målet att det internationella biståndet en dag inte längre ska behövas. Under alliansregeringen (2006–2014) var Kristdemokraterna pådrivande för att 1 procent av Sveriges bruttonationalinkomst avsattes till internationellt bistånd varje år. Vårt förslag till biståndsram för 2017 ligger över 1 procent av BNI enligt den gamla metoden (ENS 1995), men sedan september 2014 används en ny metod (ENS 2010). Vårt förslag till biståndsram motsvarar 0,99 procent av BNI enligt den nya beräkningsmetoden. Vi eftersträvar att enprocentsmålet ska nås under nuvarande mandatperiod även med den nya beräkningsmetoden. Utöver detta bör staten på olika sätt främja människors frivilliga engagemang och gåvogivande till biståndsändamål.

De globala utvecklingssträvandena gör skillnad. FN:s millenniemål om halverad världsfattigdom, förbättrad tillgång till rent vatten och bättre levnadsvillkor i slumområden lyckades. Allt fler pojkar och flickor har möjlighet att gå i skolan. Men vi varken kan eller får vara nöjda när nästan 1 miljard människor går hungriga, eller när de universella, okränkbara och odelbara mänskliga fri- och rättigheterna på många håll alltjämt endast är en lyx vigd åt ett utvalt fåtal.

För varje mun som mättas, för varje kvinna som kommer in på arbetsmarknaden, för varje person som tillåts tänka, skriva, tala, rösta och tillbe fritt blir chanserna till utveckling större. Kristdemokraterna menar att utveckling, fattigdomsbekämpning och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna hänger samman.

Stora humanitära kriser råder i världen: svältkatastrofen i Östafrika, Daishs brutala folkmord i Mellanöstern och det fruktansvärda kriget i Syrien som bara förvärras. Fler människor än på många decennier är nu på flykt. Sverige har jämfört med andra europeiska länder tagit emot många flyktingar. Att antalet människor som kommer till Sverige har minskat betyder inte att flyktingsituationen i världen har förbättrats.

Sverige ska fortsatt ta ansvar och kunna vara en fristad för människor som flyr undan krig, förföljelse och förtryck, men det står inte i motsats till att vi också kraftigt behöver öka satsningarna i närområdet för att skapa trygghet och framtidstro för de medmänniskor som är på flykt. De krigsdrabbade ländernas grannländer har tagit ett stort ansvar i flyktmottagandet, men de behöver stöd för att kunna öppna upp för arbetstillfällen och skolgång. Sverige ska verka för att skapa lagliga vägar in i Europa, vilket skulle rädda många liv. Sammantaget gör det rådande världsläget att vi vill prioritera det humanitära biståndet högre och avsätta en större del av den svenska biståndsbudgeten för humanitära insatser.

Förtrycket av religiösa och etniska minoriteter ökar och människors religionsfrihet kränks. För närvarande är kristna bland de allra mest utsatta grupperna i världen, med omfattande förföljelse i Mellanöstern och delar av Afrika och Asien. Sverige bör i internationella sammanhang arbeta för att värna utsatta minoriteter. Alla människors lika värde är fundamentalt, och yttrande- och religionsfrihet är centralt för ett öppet och fritt samhälle.

I inbördeskrigets Syrien och genom Daishs framfart dödas och kränks människors rätt till liv och värdighet. Kristdemokraterna vill se fredade zoner för minoriteter i Syrien och Irak och en svensk regering som verkar för att den etniska och religiösa utrensningen på kristna (syrianer, kaldéer, assyrier och melkiter), armenier, mandéer, yazidier och andra minoriteter i Irak och Syrien ska erkännas som ett folkmord.

Det är en allt oroligare värld och i vårt absoluta närområde ser vi hur Ryssland utövar aggressionen mot sina grannländer. I det instabila läge som nu råder krävs betydligt mer av internationell samverkan. Ett höjt stöd till freds- och

säkerhetsfrämjande insatser är därför en nödvändighet i en tid av oro och där 60 miljoner människor befinner sig på flykt undan krig, terror och förföljelse. Sverige bör prioritera insatser som bekämpar det fruktansvärda som människor flyr ifrån. Det är därför av stor vikt att Sverige kan ställa svensk personal till förfogande för fredsfrämjande, säkerhetsfrämjande och konfliktförebyggande insatser inom ramen för Nato, FN, EU och OSSE. Med svensk närvaro kan vi bidra med resurser och kompetens. Att Sverige nu bidrar till koalitionen mot Islamiska staten genom ett militärt utbildningsbidrag i Irak är viktigt, men vi måste vara beredda att göra mer.

l. En politik som stöder, inte styr, kulturen

Kulturen hjälper oss att växa som människor och förbinder oss med tidigare generationers erfarenheter. Men den har också en uppgift i att utmana invanda föreställningar. Med andra ord bidrar den till såväl ett samhälles sammanhållning som dess självreflektion. Den kan också hjälpa oss att relatera till vår globala omgivning.

Vår utgångspunkt är att kulturpolitiken ska stödja kulturen, däremot inte styra den. För Kristdemokraterna är inte minst barnens möjligheter att få ta del i – och av – kulturella verksamheter en prioriterad fråga. För att stimulera detta vill vi återinföra fritidspenget och den satsning som kallas Skapande skola. Detta är inkluderande reformer som har säkerställt att även barn och ungdomar från ekonomiskt utsatta sammanhang får ökade möjligheter att delta i det kulturella livet.

Folkbildningen, inte minst folkrörelsernas folkhögskolor, har många förtjänster. De ger människor en andra chans och de jobbar förtjänstfullt med integration, bara för att nämna två av deras styrkor. Kristdemokraterna kommer även fortsättningsvis att verka för att folkbildningens roll i svenskt samhällsliv stärks.

m. Det civila samhället

Ibland kan det låta som om civilsamhället bara är en fritidsaktivitet, ett sidospår till det som sker inom den offentliga sfären eller i den individuella. Vi menar att civilsamhället är något mycket viktigare. Det är här grunden läggs för demokrati, medmännisklighet och ett fungerande Sverige. Kristdemokraternas politik strävar därför efter att stärka det civila samhället och därmed de mellanmänniska kontakterna. Därför syftar vår politik till att värna civilsamhällets oberoende, förenkla dess regelverk och förbättra dess förutsättningar.

Att ett oberoende från andra människor skulle leda till lycka är en missuppfattning. Starka relationer är ett så grundläggande mänskligt behov att det till och med går att mäta i livslängd. Social isolering har värre hälsoeffekter än fetma och är ungefär lika allvarligt som alkohol och rökning. Människan växer i relationer. En politik vars konsekvens blir att de mellanmänniska banden försvagas kan aldrig kompenseras fullt ut med att man stärker banden till offentliga institutioner eller skjuter till ytterligare bidrag. Det offentliga kan från mänsklig synvinkel bara vara ett komplement – inte utgöra samhällets grund.

Graden av det civila samhällets självständighet är nära knuten till organisationernas finansiering. En hög grad av offentlig finansiering kommer också att – beroende på hur den utformas – leda till mer eller mindre direkt och indirekt styrning från det offentliga. Kristdemokraterna vill därför återinföra ett skatteavdrag för gåvor till ideella

organisationer – ett avdrag som regeringen olyckligtvis tog bort. Genom ett gåvoskatteavdrag ökar organisationernas självständighet. Statens påverkan inskränks till att godkänna organisationerna som får del av skatteavdraget. Det är en rimlig avvägning mellan självständighet och offentlig insyn.

n. Mer valfrihet och makt till den enskilde

Människors välbefinnande ökar när de har makt att påverka sin egen livssituation. Det gäller alltifrån utbildning och jobb, familjebildning och bostad till vård och omsorg. Att människor kan göra aktiva val för sin hälsa och sitt välmående är betydelsefullt, som att välja äldreboende, vårdcentraler eller hemtjänstutförare. Detta borde vara självklarheter i ett välutvecklat välfärdssamhälle. Givetvis ska kommuner och landsting vara garanter för vården och omsorgen, men vem som utför tjänsterna måste ligga i händerna på medborgarna.

När människor har flera goda utförare att välja bland ökar också kvaliteten i vården och omsorgen. När medborgare jämför, diskuterar och sätter sig in i olika utförares inriktningar och erbjudanden skapas ett engagemang. Mångfalden skapar positiva effekter. Det ger möjligheter för människor att välja bort det som inte fungerar eller aktivt välja en speciell inriktning eller profil. Välfärdsföretagen som satsar på viktiga kompetenser och har utbildad och fortbildad personal gynnas, medan sådana som enbart ser till gamla lösningar på nya problem och utmaningar tappar i attraktionskraft.

Vill vi ha entreprenörer som tillsammans med investerare är med och utvecklar välfärden måste de kunna göra en vinst. Utan entreprenörer och privata välfärdsaktörer kommer självbestämmandet i praktiken att kraftigt begränsas eller försvinna. Det är därför som regeringens vinstutredning är så skadlig; bara att den är tillsatt har gjort att många enskilda aktörer, företag och investerare har valt att stiga åt sidan eller låtit bli att göra investeringar. Riksdagen har också vid flera tillfällen markerat att utredningens inriktning är fel och att det saknas parlamentariskt stöd för att genomföra den stoppolitik som regeringen planerar.

På samma sätt som det är självklart att företag ska kunna gå med vinst är det också självklart att vård och omsorg inte är vilka marknader som helst. De rör människor i utsatta situationer, och möjligheten att bedriva verksamhet inom exempelvis vård och omsorg ska vara förknippad med kvalitetskrav. Det gäller såväl privat som offentligt driven vård och omsorg.

En mångfald av aktörer inom välfärdssektorn är också en förutsättning för att ideellt driven och idéburen vård och omsorg ska kunna växa fram och drivas. I många länder är denna sektor den dominerande leverantören av välfärdstjänster. Men i Sverige är de i stort sett frånvarande. Mer måste göras för att ge dessa organisationer möjlighet att driva verksamhet på välfärdsområdet. Det handlar exempelvis om att förbättra deras möjlighet till kapitalförsörjning.

De senaste decenniernas utveckling med viktiga valfrihetsreformer har präglat medborgarna i vårt land. Politikens makt har minskat och fler beslut fattas nu vid människors köksbord. Makten att välja och välja bort ska värnas – inte bara när vi är friska eller mitt i livet, utan kanske särskilt när vi blir äldre eller sjuka.

Under Kristdemokraternas tid i regeringen genomfördes vårdvalsreformen och effekterna av den är positiva med fler vårdcentraler, bättre öppettider och bättre tillgänglighet. Vårdvalsreformen har medfört en ökad tillgänglighet för såväl

vårdbehövande som befolkningen i allmänhet, gjort det lättare att lägga livspusslet och ökat egenmakten – det är en utveckling att slå vakt om.

6 Svensk arbetsmarknad behöver reformeras

I Sverige finns i dag stora strukturella utmaningar. Andelen arbetslösa i utsatt ställning ökar, vilket resulterar i en tudelad arbetsmarknad. Medan den starka konjunkturen har inneburit en god arbetsmarknadsutveckling för inrikes födda med god utbildning har utvecklingen inte varit lika stark för utsatta grupper på arbetsmarknaden. Under 2017 beräknar Arbetsförmedlingen att andelen inskrivna arbetslösa med utsatt ställning¹³ på arbetsmarknaden kommer att utgöra omkring 75 procent av samtliga inskrivna arbetslösa. För dessa grupper är trösklarna in på svensk arbetsmarknad alltför höga, något som Finanspolitiska rådet, Internationella valutafonden (IMF) och OECD har pekat på.

Sverige behöver ett företagsklimat som lägger grunden för fler jobb. Nya jobb kan inte kommenderas fram av politiker i Sveriges riksdag eller regering. Jobb skapas när människor finner det mödan värt att starta och utveckla ett företag och förverkliga en idé och vågar satsa sitt sparkapital. Politikens ansvar är därför att främja ett gott företagsklimat där företagande, entreprenörskap och innovation uppmuntras. Det privata näringslivet och det enskilda entreprenörskapet är och kommer alltid att vara grunden för Sveriges välfärd.

En förutsättning för ett gott företagsklimat är att företag har råd och möjlighet att anställa. Höga skatter på jobb slår hårt inte minst mot unga som söker sitt allra första jobb och mot de som står långt ifrån arbetsmarknaden. För att stärka framväxten av nya företag och fler jobb vill Kristdemokraterna sänka skatten på arbete, förenkla reglerna kring att starta och driva företag och öka tillgången på riskkapital.

Många nyanlända och unga får sitt första jobb inom någon del av tjänstesektorn. Inte minst RUT-avdraget, som alliansregeringen införde, har öppnat nya marknader och skapat förutsättningar för nya företag och jobb. Samtidigt har avdragen gjort att såväl barnfamiljer som enskilda haft råd och möjlighet att få avlastning med vardagssysslorna. Att regeringen valt att nedmontera detta avdrag är ett slag mot alla dessa människor och mot småföretagare som vågat ta steget och starta ett företag inom hushållssektorn. Kristdemokraterna vill i stället ta ett steg till och utvidga RUT-avdraget.

Ett konkurrenskraftigt näringsliv och en stark basindustri förutsätter en trygg och säker energiförsörjning. Rådande marknadsförutsättningar med låga elpriser gör att i stort sett inga energislag är lönsamma i dag samtidigt som investeringsbehoven är stora, inte minst för den svenska kärnkraften. För oss kristdemokrater är det viktigt att den svenska industrin, företag och konsumenterna kan lita på en trygg och tillräcklig energiförsörjning, inte bara i dag utan även i framtiden. Därför tog vi ansvar och slöt en långsiktig energiöverenskommelse över blockgränserna som säkerställer detta.

Vi ser också ett stort behov av att förlänga arbetslivet. För att klara exempelvis demografiska utmaningar som framtidens pensioner och välfärdens finansiering så behövs det att fler jobbar fler år och timmar över en livscykel. Vi ser med stor oro på

¹³ Till arbetslösa i utsatt ställning räknas utomeuropeiskt födda, arbetslösa 55–64 år, arbetslösa med funktionsnedsättning och arbetslösa med högst förgymnasial utbildning.

hur regeringen på olika sätt försvårar för dessa grupper att komma in och stanna kvar på arbetsmarknaden. Exempelvis har regeringen höjt löneskatten för äldre, vilket höjer kostnaderna för att anställa eller anlita dem. Det får nu tillväxten i sysselsättning bland äldre att sjunka. Långtidsarbetslösa är också en grupp som befinner sig i en utsatt situation. Antalet personer som varit arbetslösa i över sex månader är över 120 000 personer och ökar. För denna grupp behövs det också nya insatser för att ge dem möjlighet att komma tillbaka till arbetsmarknaden med riktiga jobb.

Regeringens metod för att uppnå sitt uppsatta arbetslöshetsmål om lägst arbetslöshet i EU verkar vara att minska arbetskraften som helhet, vilket blir tydligt när man granskar deras förslag på arbetsmarknadsområdet. De dyrare kostnaderna för att ha pensionärer anställda slår mot deras sysselsättningsstillväxt. I stället för att fortsätta jobba går pensionärerna i ålderspension och försvinner därmed ur arbetslöshetsstatistiken. Regeringen prioriterar dessutom ökade ersättningar för dem som står utanför arbetsmarknaden och försämrar möjligheter för sjukskrivna att ta sig tillbaka till arbete. Detta är en naturlig följd av regeringens dåligt uppsatta mål. Kristdemokraternas mål är i stället att se till att så många som möjligt får arbeta utifrån sin förmåga. Inte som regeringen att gömma arbetslösheten genom att öka antalet arbetsmarknadsåtgärder.

Regeringen aviserade den ”största jobbsatsningen på många år” under 2015. Då utlovades tiotusentals traineejobb och extratjänster. Men siffrorna visar mer på ett rejält misslyckande. Siffror för mars 2017 från Arbetsförmedlingen visar att bara ett fåtal procent av antalet utlovade jobb har blivit till. Av totalt 32 000 utlovade traineetjänster uppgår nu antalet till 410 stycken jobb i välfärden plus 26 stycken i bristyrken. Antalet beredskapsjobb är uppe i 345 stycken av utlovade 5 000. Mest lyckade är regeringens extratjänster, men ändå bara 2 765 stycken av de utlovade 20 000.

Bilden är tydlig av regeringens arbetsmarknadspolitik: ett misslyckande.

a. En arbetsmarknad där alla får plats

Sverige behöver avbyråkratisera arbetsmarknaden, sänka marginaleffekter, öka matchningen och stimulera fram fler jobb som inte kräver höga kvalifikationer. Vägen till arbete ska inte bli smalare, den ska bli bredare. Därför behövs det ytterligare insatser för att bredda vägen till arbete. Det behövs ytterligare stöd och sänkta trösklar in på arbetsmarknaden.

Skattelättnader för utsatta grupper på arbetsmarknaden

En grundförutsättning för att fler ska komma i arbete är att det lönar sig att gå från utanförskap till arbete. Detta är den huvudsakliga tanken bakom jobbskatteavdraget, som har varit Alliansens viktigaste redskap för att öka sysselsättningen och minska utanförskapet. Kristdemokraterna föreslår att det dubbla jobbskatteavdraget, som i dag finns för de som är 65 år eller äldre, utvecklas till att gälla grupper som har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Förslaget innebär en skattelättnad för unga under 25, med en förlängning för de som tar en akademisk examen och börjar arbeta innan de fyller 25, för nyanlända under de första fem åren i Sverige och för personer som kommer från långvarig arbetslöshet eller sjukskrivning.

Det dubbla jobbskatteavdraget ges fullt ut upp till arbetsinkomster på 18 000 kronor och trappas sedan successivt av för månadsinkomster upp till 26 000 kronor. För

inkomster över 26 000 kronor ges ordinarie jobbskatteavdrag. Det dubbla jobbskatteavdraget för unga under 25 år är tänkt att öka drivkrafterna för ungdomar att söka och ta ett första arbete. Att man får behålla en större del av sin inkomst gör att det blir mer attraktivt att söka och ta ett jobb. Det gör också att fler breddar sitt sökande av arbete till fler branscher.

När fler kan tänka sig att ta olika jobb skapas det också nya arbeten. Det dubbla jobbskatteavdraget ska även gälla för nyanlända personer som vistats i Sverige i högst fem år. Med den ökade tudelningen på arbetsmarknaden behövs insatser för att dessa människor inte ska fastna i utanförskapet. Att ha en arbetsgemenskap är centralt för integrationen och för att dessa personer ska kunna komma i egenförsörjning. Kristdemokraterna vill därför göra det mer lönsamt att gå från bidragsberoende till arbete, genom sänkta margineffekter. Utöver detta föreslår Kristdemokraterna ett jobbskatteavdrag för föräldrar, för att möjliggöra mer tid med barnen, förstärka barnfamiljers ekonomi samt minska margineffekten av att gå från bidrag och ersättningar till arbete.

Introduktionsanställningar

En stor andel av de som nu och troligtvis även framöver är arbetslösa är personer födda utanför Sverige och i många fall utanför Europa med låg utbildningsnivå. Höga ingångslöner och ökade kvalifikationskrav är något som många ekonomer och internationella bedömare, som IMF, pekar på som hinder på svensk arbetsmarknad för personer med lägre utbildning och sämre språkkunskaper. Kristdemokraterna föreslår därför en helt ny anställningsform – introduktionsanställningar. Den arbetsgivare som vill lära upp en ny medarbetare skriver inte under ett anställningsavtal utan ett introduktionsanställningsavtal. Anställningsformen gäller ej jobb som kräver eftergymnasial utbildning eller där lägsta kollektivavtalsenliga lön är över 22 000 kronor per månad.

Introduktionsanställningar är ingen arbetsmarknadsåtgärd. Den innehåller ingen byråkrati, inga stöd eller nya subventioner – i stället blir den möjlig att kombinera med nystartsjobb.

En introduktionsanställning bygger på att 75 procent av arbetstiden är arbete och 25 procent är lära-sig-jobbet-tid. Det kan handla om mer traditionella utbildningsinslag såväl som att lära sig jobbet på jobbet. Därför kan lönen sättas ned till 75 procent av kollektivavtalsnivån eller högre. Efter max fem år ska den anställde ha 100 procent lön. Den anställde får dock direkt samma anställningsskydd som andra anställda, vilket ger arbetsgivaren bra incitament att lära upp personen. Introduktionsanställningens främsta målgrupp är nyanlända med låg utbildning och unga med bristande utbildningsbakgrund, men den omfattar alla som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden, oavsett ålder eller etnicitet. Genom introduktionsanställningen ges också en möjlighet att få en referens, vilket många gånger är avgörande för att kunna få ett jobb som ny på arbetsmarknaden.

Effektivisera arbetsmarknadspolitiken

För närvarande är det svårt att överblicka den djungel av arbetsmarknadsstöd som företagare och arbetslösa har att lära sig och förhålla sig till. Det finns instegsjobb, nystartsjobb, traineejobb, jobb- och utvecklingsgaranti, trygghetsanställningar,

offentligt skyddat arbete, särskilt anställningsstöd, förstärkt särskilt anställningsstöd och många andra.

Olika stöd och anställningsformer med olika villkor, utformning och tidsgränser har lagts till de gamla stöden och skapat en för arbetsgivarna, de arbetssökande och i viss mån även arbetsförmedlarna svår genomtränglig struktur.

En driftig företagare som lever för sin affärsidé har inte möjlighet att sätta sig in i alla stödformer och har inte tid att ta reda på hur han eller hon ska bete sig för att företaget ska kunna ta del av ett stöd enligt en viss stödform eller vilka krav den anställde i så fall måste uppfylla. Syftet med stöden är gott. Men resultaten är i många fall undermåliga. En konsekvens har snarare blivit att Arbetsförmedlingens 12 600 anställda administrerar arbetslöshet snarare än att förmedla jobb. Varje arbetsförmedlare förmedlar i genomsnitt tio jobb på ett år – mindre än ett jobb i månaden. Detta har dragit ned förtroendet för myndigheten. Kostnaden för programmen och de subventionerade anställningarna är också hög, och särskilt nedslående för vissa program och stöd.

Arbetsgivarna är kritiska och negativa i bedömningen av myndigheten. Svenskt Näringsliv har visat att en majoritet av företagen inte använder Arbetsförmedlingen i samband med rekryteringar, och att av de företag som använder Arbetsförmedlingen ger 38 procent ett mycket dåligt betyg. Arbetsmarknadspolitikerna behöver en grundlig renovering.

Kristdemokraterna föreslår därför att

- Arbetsförmedlingens egen arbetsmarknadsutbildning avskaffas
- fler platser inom yrkesvuxenutbildningen skapas
- instegsjobben avskaffas
- särskilt och förstärkt särskilt anställningsstöd avskaffas
- arbetspraktikprogrammen samordnas
- anslaget till Arbetsförmedlingen minskar med 10 procent när många uppgifter försvinner, vilket innebär 780 miljoner kronor 2017
- tillskott till trygghets- och lönebidragsanställningar för personer med funktionsnedsättningar.

Fler platser i yrkesvux

Kristdemokraterna bedömer att personer som går yrkesvuxenutbildningar har långt större möjlighet att få ett arbete efter utbildningen än efter en arbetsmarknadsutbildning upphandlad av Arbetsförmedlingen. Den bedömningen bygger tyvärr också på att arbetsgivare troligtvis får en mer negativ uppfattning om en person som gått en arbetsmarknadsutbildning än en som gått annan utbildning. Yrkesprogramsutredningen som tillsattes av alliansregeringen 2013 överlämnade sitt betänkande Välja yrke (SOU 2015:97) till regeringen i november 2015 med en rad förslag på yrkesutbildningens område.

I utredningen identifierades en rad branscher där det råder rekryteringssvårigheter till yrken som inte kräver eftergymnasial utbildning. Det är t.ex. kockar, lastbilmekaniker, medicinska sekreterare och installationselektriker. Inom smalare branscher råder det brist på glasmästare, fastighetstekniker, bagare och många fler.

En utbyggnad av antalet yrkesvuxplatser borde inte bara leda till att fler som i dag är arbetslösa får jobb utan att hela samhället fungerar bättre när viktiga bristyrken kan

besättas med kunnig personal. Kristdemokraterna satsar därför 537 miljoner kronor mer än regeringen på yrkesvux 2017 och väljer att trappa upp satsningen fram till 2020.

7 Kristdemokraternas reformer våren 2017

a. Ökad trygghet med fler poliser

Sverige har för få poliser, de har för dåliga villkor och för få av dem är ute på gator och torg. Med dagens antal poliser är det svårt att både klara av att stå upp emot de gäng som upplevs ha tagit över i vissa av våra utanförskapsområden och samtidigt finnas närvarande i små orter där polisen är nästan helt frånvarande i dag. Därför föreslår Kristdemokraterna att Sverige ska ha 30 000 poliser till 2025.

Totalt vill vi anställa 10 000 fler poliser. Hälften av dessa ska utbildas som vanligt i 2,5 år och resterande 5 000 med en ettårig utbildning. Lokala polischefer ska ha ett starkare mandat över verksamheten. De ska ha sin egen budget och fatta anställningsbeslut och därmed bättre kunna möta de behov som finns lokalt.

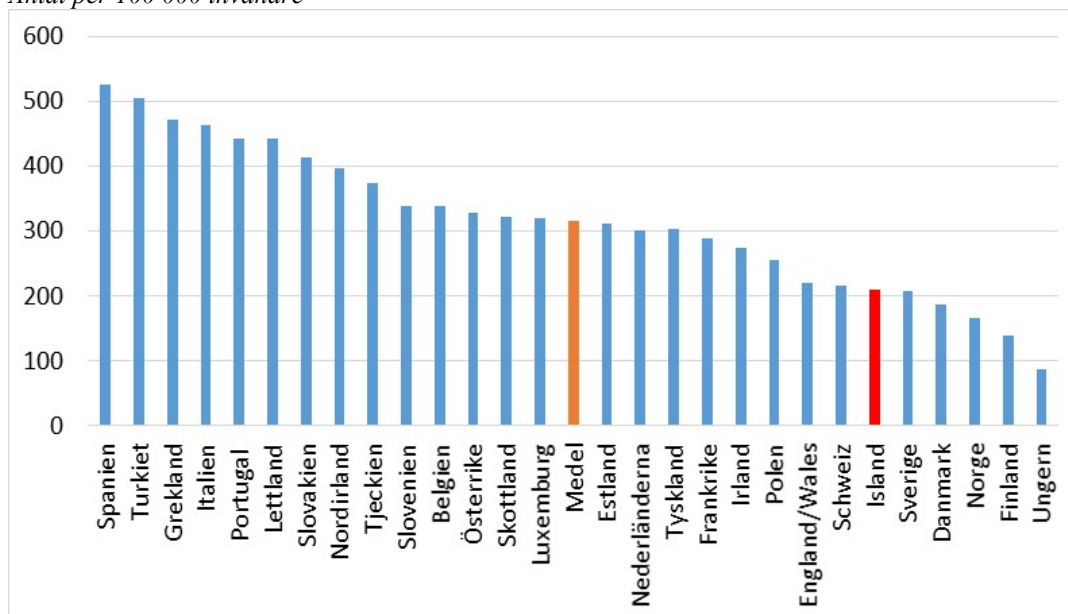
Dialogen mellan polisorganisationerna och kommunerna ska förbättras vilket underlättas av den ökade makten till de lokala polischeferna. Kommunerna ska, om de vill, kunna finansiera polistjänster som prioriterar det som kommunen anger som viktigt brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete.

30 000 poliser till 2025

Sverige har förhållandevis få poliser jämfört med andra länder med snarlika förhållanden. Polistätheten är endast 207 poliser per 100 000 invånare jämfört med genomsnittet på 316 i EU. Därutöver har Sverige generösa regler för föräldraledighet och många poliser är upptagna med administrativt arbete.

Figur 14 Total polispersonal per land 2014*

Antal per 100 000 invånare

Kristdemokraterna anser att antalet poliser behöver öka kraftigt, till 30 000 senast 2025. Det ska ske dels genom att ytterligare 5 000 poliser utbildas, som nu i 2,5 år, samtidigt

som en kortare ettårig polisutbildning skapas och väntas börja fungera 2019. Det är möjligt att uppnå om antagningarna till polisutbildningen ökar och resurser avsätts för att utbilda och därefter anställa fler poliser. För att fylla platserna behövs en kraftfull satsning på att stärka polisyrkets attraktivitet, höja polisernas löner och förbättra arbetsvillkoren.

Polisens arbetsuppgifter måste renodlas. Vi vill pröva om fler uppgifter som polisen i dag ansvarar för kan läggas på andra myndigheter, t.ex. passhantering och handräckning. Polismyndighetens anmälningssystem är även det omodernt och behöver förbättras avsevärt. Enligt Brottsförebyggande rådet tar det i genomsnitt en timme och sex minuter från det att en patrull kommer in för att avrapportera ett ärende till dess att patrullen är ute i yttre tjänst igen. Här finns stor förbättringspotential.

Antagningar till den reguljära polisutbildningen behöver öka och de som genomgått utbildning ska snarast anställas. Kristdemokraterna avser att avsätta ca 350 miljoner kronor 2018 och 1,7 miljarder kronor 2021 för att successivt nå 25 000 poliser 2025 med reguljär 2,5-årig utbildning.

5 000 poliser som kan anställas i kommunerna

Parallellt med att 5 000 poliser tillförs behöver en ettårig polisutbildning utredas och införas från 2019. Utbildningen ska utbilda 5 000 poliser för något enklare arbetsuppgifter i framför allt kommunerna. De ettårigt utbildade poliserna ska komplettera och ersätta de väktare som kommunerna i dag anlitar.

Enligt riksdagens utredningstjänst svarar endast 12 procent att man inte anlitar väktare. En väktare utbildas i totalt 14 arbetsdagar och 160 timmar praktik och ett skriftligt prov. De nya poliserna som utbildas i ett år ska ingå i den statliga polisorganisationen men kunna finansieras av kommunerna. Den betalande kommunen ska ha inflytande över och dialog med den lokala polischefen om vad poliserna ska prioritera.

I primärkommunerna arbetade 760 000 personer 2016. Det ökade under året med 33 600 personer eller 4,6 procent. Sett i det perspektivet är inte 5 000 poliser under loppet av sex år en dramatisk siffra. Anställandet av ettårigt utbildade poliser är helt frivilligt för kommunen. Men Kristdemokraterna bedömer att det finns en stark efterfrågan.

Införandet av poliser som kan finansieras av kommunerna är inte att överge statligt ansvar. Kristdemokraterna tar ett stort ansvar för att den statliga polisen ska förstärkas i antal och närvaro genom att utbilda och anställa 5 000 fler statliga poliser. Icke desto mindre bedömer vi att efterfrågan på ytterligare poliser i vissa kommuner kan vara stark och vill därför skapa den möjligheten.

Förstärk insatsstyrkorna

Den nationella insatsstyrkan är samhällets yttersta polisiära resurs. De finns till när det värsta inträffar, vilket är sådant som inte kan klaras av inom den ordinarie polisverksamheten. Det kan handla om terrorism, gisslansituationer eller insatser mot tungt beväpnade och grova kriminella. Nationella insatsstyrkan finns också tillgänglig för den nationella stödstyrka som organiseras vid andra allvarliga händelser som krigsutbrott eller naturkatastrofer. Men nationella insatsstyrkan är underdimensionerad. Kristdemokraterna föreslår därför en fördubbling av den nationella insatsstyrkan till en kostnad av 465 miljoner kronor på fyra år.

Förbättra polisens skyddsutrustning

Nationella insatsstyrkan är en viktig resurs vid krissituationer. Men först på plats är oftast den ordinarie polisen. Vid extraordinära händelser krävs därför att de har tyngre utrustning än vad som normalt är nödvändigt i deras dagliga arbete. Det handlar om tunga skyddsvästar, hjälmar och förstärkningsvapen som krävs vid insatser vid exempelvis terrorattacker. Den utrustningen finns i dag inte i tillräckligt stor utsträckning. Vid terrorattentatet på Drottninggatan den 7 april kom ordern att samtliga poliser skulle ha full skyddsutrustning, men sådan saknades eller fanns inte i rätt storlek. Det är inte acceptabelt. Polismyndigheten har själv efterlyst en kontinuerlig översyn vad gäller tillgång till vapen, skyddsutrustning och utbildning för att säkerställa att förmågan till respons är anpassad till rådande hotbild.

Kristdemokraterna föreslår att polisen får köpa in nödvändig skyddsutrustning, hjälm, tung skyddsväst och förstärkningsvapen till 4 000 poliser de kommande fyra åren till en kostnad om 280 miljoner kronor. Polisen måste också ha möjlighet att öva hur de ska agera vid extraordinära händelser. I dag saknas ändamålsenliga utbildningsplatser för polisen. Det vill vi ändra på genom att skapa utbildnings- och övningsanläggningar för poliser i de tre storstadsområdena. För detta anslår vi 150 miljoner kronor per år de kommande fyra åren, totalt 600 miljoner kronor.

Förstärkt terrorbekämpning

Behovet av att bekämpa terrorism inom Sveriges gränser blir dessvärre alltmer angeläget. Ett akut behov uppstod efter bomben på Drottninggatan i december 2010 och blev än mer tydligt efter terrorattentat den 7 april 2017. Däremellan har bombningar som misstänkts ha koppling till nynazistiska Nordiska motståndsrörelsen skett i Göteborg, som fortfarande undersöks och för vilka åtal om terrorbrott kan komma att bli aktuellt. Terrorn måste bekämpas. Det finns fortfarande mycket att göra. Den nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism har här ett viktigt uppdrag, men det behöver delvis renodlas, framför allt gällande fokus på återvändande IS-krigare. Vi vet sedan tidigare att dessa främst kommer till Stockholm, Göteborg, Malmö och Örebro. Samordnaren bör inordnas under Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och statens ansvar behöver öka genom expertteam med fokus på de fyra utpekade städerna.

Vi behöver ha ett effektivare utbyte av information mellan Säkerhetspolisen, polis, kommuner, skolor och socialtjänst så att personer med terroristkopplingar inte faller mellan myndighetsstolar. Därtill måste samröre med terrororganisationer kriminaliseras, ett förslag som Kristdemokraterna drivit länge.

Terrorns rötter måste bekämpas. Forum för levande historia bör få ett uppdrag att förutom att upplysa om nazismens och kommunismens brott upplysa om den våldsbejakande islamismens brott.

Till detta krävs ökade polisära befogenheter. Säpo bör kunna använda signalspaning, även under förundersökning.

Polisen behöver få möjlighet att använda kameraövervakning. I dag har Stockholms läns landsting större möjligheter att sätta upp kameror i tunnelbanan än vad polisen har att sätta upp kameror på särskilt brottsutsatta platser. Detta måste förändras för att brott ska kunna förebyggas och klaras upp i snabbare takt. Vid gripandet av den misstänkte terroristen på Drottninggatan syntes hur viktigt bildmaterial från övervakningskameror var för att få ett snabbt gripande. Polisen behöver också kunna ta hjälp av

Försvarsmakten vid extraordinära händelser för exempelvis bevakning av platser som inte betraktas som skyddsobjekt.

b. Reformer för barn och familjer

Bättre vård nära medborgarna

Svenskarnas förtroende för sjukvården har sjunkit de senaste åren. Enligt en studie av Myndigheten för vård- och omsorgsanalys är förtroendet också lägre för vården i Sverige än i de flesta länder.

Enligt vårdförbundets tidning Vårdfokus har medianväntetiden på svenska akutmottagningar ökat med 40 minuter sedan 2010. Socialstyrelsens kartläggning av väntetiderna på sjukhusakuterna visar att varannan patient tillbringar mer än tre timmar på akuten och var tionde patient nära sju timmar eller längre.

Socialstyrelsen visar dessutom att de som får vänta längst är personer över 80 år. Just de som kanske ännu mindre än andra borde behöva bli sittande i ett väntrum. Tack och lov är det inte lika illa överallt. Men att det är så illa som det är på Mälarsjukhuset i Eskilstuna är illa nog. Där fick en person över 80 år i mediantid vänta mer än fem timmar och vissa så länge som tio och en halv timme. Det är fullständigt oacceptabelt.

Att vänta timme efter timme utan att få träffa en läkare kan vara mer än man orkar med och kan i värsta fall göra den som är sjuk ännu sjukare. Och även om väntan i sig är plågsam och därför borde undvikas så är väntetiden i första hand en fråga om patientsäkerhet. Ju längre väntetid, desto större risk att en patient med ett allvarligt hälsotillstånd inte upptäcks i tid.

Kötiden på akuten är framför allt en effekt av att vi inte satsat tillräckligt på primärvården. Svenska patienter uppfattar att vården är otillgänglig och vänder sig till akutmottagningen mer än vad som egentligen är nödvändigt eftersom det upplevs som den enda möjligheten att få vård på kvällar och helger.

Det är hög tid att i större utsträckning omprioritera vårdens resurser till primärvården. Genom att samla resurser och ansvar för den avancerade sjukhusvården hos staten kan vi frigöra både medel och möjligheter för landsting och regioner att satsa på primärvården. Förutom att sjukvårdshuvudmännen själva ska prioritera primärvården vill vi satsa ytterligare från den statliga budgeten.

Kristdemokraterna föreslår följande förändringar för att stärka primärvården och därmed avlasta akutsjukhusen

- Vårdcentraler, läkarmottagningar och närakuter ska utöka öppettiderna till att omfatta kvällar och helger.
- Vårdgarantin skärps genom att patienter ska kunna få en besökstid hos rätt vårdprofession senast nästföljande dag.
- Hembesök ska möjliggöras i större omfattning för den som inte kan eller bör ta sig till en vårdinrättning men inte behöver sjukhusets resurser.
- Information till patienter om vilken primärvård som finns i närheten ska stärkas.

Sjukvårdsrådgivningen som ges via webben på vårdguiden.se eller telefon via 1177 behöver förstärkas och integreras mer i primärvården. Vi vill i ännu högre grad kunna nyttja den potential som e-hälsa kan innebära inte minst där avstånden är långa eller det finns andra svårigheter att fysiskt förflytta sig till vården. Genom att man nyttjar de

plattformar och tekniska lösningar som finns för att säkra både integritet och patientsäkerhet kan ännu fler få vård snabbt och på rätt nivå. Två exempel på förbättringar är utökade möjligheter till besöksbokning samt sjukvårdande uppgifter via en nationell virtuell vårdcentral.

Landstingen och regionerna tillförs 3 miljarder kronor varje år för att förstärka primärvården i enlighet med våra förslag. Av dessa ska 400 miljoner kronor avsättas för förstärkt vård för barn och unga i samband med att denna samordnas med elevhälsan.

Förstärkta insatser för barns och ungas hälsa

Ökad psykisk ohälsa hos barn och unga är ett av vår tids stora samhällsproblem. Enligt Socialstyrelsen uppger allt fler ungdomar psykiska besvär som oro eller ångslan. Det är framför allt depressioner, ångestsjukdomar och missbruk som ökar, vilket får stora konsekvenser såväl socialt som kunskapsmässigt.

Orsaken bakom denna mörka utveckling är inte klarlagd. Det finns en paradox i att den materiella standarden ökat för de allra flesta samtidigt som unga mår allt sämre. Insatser krävs nu. Att barn och unga som mår dåligt får stöd och hjälp skyndsamt är nyckeln till ett snabbt tillfrisknande.

Hemmiljön, familjelivet och uppväxtförhållandena påverkar vår hälsa och livskvalitet. Villkoren för familjer blir därför viktiga för hela samhällsutvecklingen och är ett viktigt skäl till att Kristdemokraterna vill stärka familjernas ekonomi, öka deras frihet och möjlighet till mer tid med barnen samt öka stödet till familjer. Också ideella sektorn och skolan spelar stor roll för barnens uppväxt och därmed för samhällsutvecklingen. Det är uppenbart att inte minst det förebyggande arbetet kring barns och ungas psykiska ohälsa måste stärkas. Alla led i detta arbete måste fungera bättre.

Samla hela barn- och ungdomshälsovården

Mer än var tredje grundskola och nästan varannan gymnasieskola får påpekanden från Skolinspektionen om brister som rör elevhälsan. Vanliga problem som beskrivs är att psykologtid bara köps in vid behov och därmed att psykologen inte deltar i det förebyggande arbetet. Skolinspektionens granskning av elevhälsan i 25 skolor visar att elever som mår dåligt sällan träffar en skolpsykolog. Det förekommer även, enligt Skolinspektionen, att skolläkare eller specialpedagoger inte finns tillgängliga i den dagliga verksamheten, vilket ger avtryck även i andra delar av skolornas verksamhet, inte minst på området stöd. Enligt Inspektionen för vård och omsorg känner många skolor inte ens till att de har ett vårdgivaransvar. Att kommunerna genom skolan har ansvar för skolhälsovården medan landstingen har ansvar för BVC, primärvård och barn- och ungdomspsykiatri är inte ändamålsenligt. Att ingen har helhetsansvaret för barns och ungdomars hälsa är en av orsakerna till att behoven inte tillgodoses.

Landstingen/regionerna behöver därför få ett samlat ansvar för hela barn- och ungdomshälsovården. Det innebär att elevhälsan (skolsköterskor, skolläkare, psykologer och kuratorer) inte längre ska ha skolan som huvudman. En samlad barn- och ungdomshälsa ska syfta till att öka tillgängligheten till elevhälsan, vårdcentralerna och barn- och ungdomspsykiatri (BUP). Det är avgörande att, i ett tidigare skede än i dag, fånga upp barn som mår dåligt.

I samband med att ansvaret samlas skjuter Kristdemokraterna till 3 miljarder kronor årligen till landstingen för en förbättrad primärvård. Av dessa ska 400 miljoner kronor

vara särskilt avsatta för barn- och ungdomshälsovården. Kristdemokraterna vill dessutom införa en elevhälsogaranti som innebär att varje elev har rätt att få kontakt med elevhälsan inom ett dygn. I vårt budgetalternativ i höstas avsatte vi 380 miljoner kronor till detta ändamål.

Förstärkt barn- och ungdomspsykiatri (BUP)

Barn och unga som har, eller riskerar att utveckla, psykisk ohälsa är ett högt prioriterat område för Kristdemokraterna. I regeringsställning var vi pådrivande för en förstärkt vårdgaranti inom den specialiserade barn- och ungdomspsykiatrin. Vi arbetade även med att korta väntetiderna till barn- och ungdomspsykiatrin bl.a. genom överenskommelser med SKL och genom prestationsbaserade medel.

Regeringen har fortsatt med denna överenskommelse. Ett första mottagningsbesök hos den specialiserade barn- och ungdomspsykiatrin (BUP) ska i dag kunna erbjudas inom 30 dagar. Därefter ska en fördjupad utredning och start av behandling erbjudas inom 30 dagar. I hela riket är det 79 procent som har erbjudits utredning eller behandling inom 30 dagar. Det är en liten minskning jämfört med föregående år. Variationerna mellan länen är också fortsatt stora, allt från knappt 28 procent till drygt 96 procent.

En lång väntan på hjälp kan vara förödande för ett barn eller en ungdom som mår dåligt. Därför är det djupt otillfredsställande att i snitt 21 procent fortfarande får vänta längre än 30 dagar på utredning eller behandling. I vissa fall är det så många som sju av tio som får vänta längre än 30 dagar. Vi vill att alla barn och unga erbjuds en utredning eller behandling inom 30 dagar inom den specialiserade barn- och ungdomspsykiatrin. Vi avsätter i vårt budgetalternativ för 2017 250 miljoner kronor för detta ändamål per år.

Föräldrastöd också för tonårsfamiljer

Föräldrarna är de viktigaste personerna i ett barns liv. Det finns situationer då föräldrar upplever svårigheter i sitt föräldraskap eller har behov av stöd för att hantera nya situationer. Det offentliga ska inte ta över föräldrarnas roll. Däremot ska det offentliga erbjuda stöd och hjälp i föräldrarnas viktiga uppgift. Stöd till föräldrarna är också ett stöd till barnen.

Föräldrastöd har visat sig ha positiv inverkan på relationen mellan förälder och barn och har bevisad positiv effekt när det gäller att minska framtida problem. En stor del av dagens föräldrastödsinsatser fokuserar på de mindre barnen och nyblivna föräldrar. Detta är en riktig prioritering eftersom forskning talar till förmån för tidiga insatser. Samtidigt ser vi ökande problem med psykisk ohälsa och oro bland våra tonåringar. Även lite större barn och tonåringar är i behov av sina föräldrars tid och uppmärksamhet. Tonåringar möter krav och förväntningar från skolan, kompisar och omvärlden som kan vara svåra att hantera samtidigt som en frigörelseprocess pågår. Detta kan skapa stora slitningar inom familjen och utmaningar som förälder.

Det finns en efterfrågan bland föräldrar av att kunna få prata och rådgöra med någon om föräldrarollen och barnets utveckling och få ökad insikt i hur olika situationer kan hanteras bättre. Det befintliga utbudet av stöd motsvarar inte detta behov, särskilt inte stödet till föräldrar med tonårsbarn. Folkhälsomyndighetens hälsoekonomiska beräkningar visar att det är kostnadseffektivt att satsa på föräldrastöd. Varje satsad krona på strukturerade föräldrastödsprogram ger 2 kronor tillbaka inom ett till två år.

Även studier som två nationalekonomer genomfört för Idéer för livet visar på de såväl mänskliga som ekonomiska fördelarna med att satsa på tidiga insatser, fasta prioriteringar, långsiktighet och strukturell samverkan för att barn inte ska hamna i utanförskap. Föräldrarna är i detta sammanhang centrala, enligt författarna.

Kristdemokraterna vill öka tillgången till föräldrautbildning och har därför tidigare föreslagit att göra det obligatorisk för kommunerna att erbjuda minst en föräldrautbildning under barnets uppväxt. Vi har avsatt 76 miljoner kronor för detta ändamål till kommunerna. Det är viktigt med föräldrautbildning för föräldrar till små barn men det kan vara minst lika viktigt med stöd för föräldrar med tonårsbarn. Kristdemokraterna vill därför att det ska bli obligatoriskt för kommunerna att erbjuda två föräldrautbildningar under barnets uppväxt, en för föräldrar till mindre barn och en för tonårsföräldrar. Vi avsätter därför ytterligare 100 miljoner kronor för föräldrautbildning för tonårsföräldrar.

Inför sociala utfallskontrakt

Kommuner och landsting brottas i dag med ett växande utanförskap, integrationsutmaningar och ett alltmer utmanande tryck på välfärden. Samtidigt finns det externa aktörer som vill vara med och bidra med kapital till sociala investeringar och effektiva lösningar på samhällsproblem. En variant av detta är sociala utfallskontrakt, en lösning som prövats framgångsrikt i främst Storbritannien och USA¹⁴. I sociala utfallskontrakt investerar en extern finansiär pengar i ett offentligt socialt projekt för att uppnå definierade mål som motsvarar mänskliga och ekonomiska vinster för den offentliga parten. Denna modell för att genomföra sociala investeringar är utvecklad utifrån internationellt testade modeller för utfallsbaserad finansiering.

Ett socialt utfallskontrakt börjar med att en offentlig part (kommun och landsting) identifierar ett problem i samhället som de vill lösa genom att investera i det identifierade området. Förhoppningen är att detta ska leda till framtida kostnadsbesparingar för den offentliga parten. Steg två är att hitta extern finansiering för projektet, vilket görs genom att locka kapital från privata aktörer. Således står inte skattebetalarna för investeringen. Steg tre är sedan att formulera målen och vilka utfall som förväntas för att projektet ska anses som lyckat. Utifrån forskning och beprövad metodik tas ett åtgärdsprogram fram för att möta det identifierade problemet.

I det sista steget sker en utvärdering för att klargöra om projektet skapat sociala förbättringar och, i så fall, ekonomiska besparingar för den offentliga parten. Om utvärderingen kan påvisa att kostnader till området minskat, återbetalas delar eller hela beloppet till finansiären. Uppstår långsiktiga vinster kommer också finansiären att få avkastning i likhet med de besparingar projektet inbringat till den offentliga parten.

Tidigare utfallskontrakt har exempelvis syftat till att minska risken för att barn och ungdomar ska hamna hos socialtjänsten eller i fängelse. Även folkhälsoförbättrande projekt för att minska problem med astma har genomförts.

Forskningen pekar på vikten av preventiva insatser i tidiga skeenden, eftersom det finns tydliga orsakssamband mellan problem i tidig ålder och problem senare i livet. Varje år i utanförskap kostar stora summor för de, ofta många, myndigheter som är involverade i varje människa i utanförskap. Behovet och de positiva offentligfinansiella effekterna är därför potentiellt enorma om utfallskontrakten används i tid.¹⁵

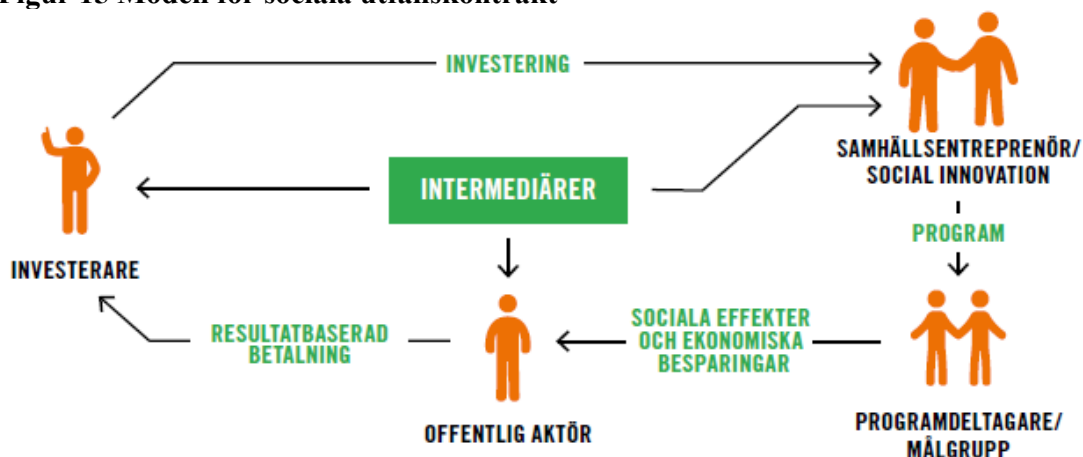
¹⁴ Nilsson, Wadeskog, Hök, Sanandaji N: Utanförskapets pris. Studentlitteratur.

¹⁵ Heckman och Carneiro: Human Capital Policy, 2003.

Många kommuner använder sig i dag av sociala investeringsfonder för att använda riktade pengar till projekt av socialt förbättrande karaktär. Lågt räknat har var femte kommun, två landsting och två regioner hittills infört sociala investeringsfonder som främst är avsedda för projekt inom skola, socialtjänst och arbetsmarknad – några kommuner fokuserar även på folkhälsa och kultur/fritid.¹⁶

Inom ramen för denna vilja kan en lösning med sociala utfallskontrakt både komplettera och förbättra kommunens finansiering av dessa projekt. Men framväxten av sociala utfallskontrakt har varit svag. I Sverige är det hittills endast Norrköpings kommun som lanserat ett socialt utfallskontrakt med en extern finansiär¹⁷.

Figur 15 Modell för sociala utfallskontrakt

Källa: UK Cabinet office, via Mötesplats Social Innovation.

Exempel Norrköping: Kommunen (offentlig aktör) vill minska risken för återplacering av HVB- och SiS-placerade barn och därtill förbättra deras skolprestation. Kommunen har i genomgripande analyser identifierat stor potential till förbättring hos målgruppen. De insatser som tänker genomföras baseras på forskning och kunskap om målgruppen. Utifrån det har kommunen tagit fram ett åtgärds paket och parametrar satts upp för utvärdering. Insatserna är bl.a. förstärkt arbete för god skolgång under och efter placering samt individuellt anpassat skolstöd. Den sociala investeringsfonden Leksell Social Ventures (investerare) är den externa finansiären som investerade 10 miljoner kronor i projektet. I vissa fall kan även en sammanlänkande part (intermediär) vara delaktig, genom paketering av finansiering eller som kunskapsbank och rådgivare. Om finansiären genomför insatsen enligt kontraktet betalar Norrköping tillbaka 40 procent av det investerade kapitalet. Minskar socialtjänstens kostnader för målgruppen återbetalas en summa motsvarande exakt de minskade socialtjänstkostnaderna. Sker en större kostnadsminskning än de investerade 10 miljonerna under utvärderingsperioden, får Leksell Social Ventures upp till 20 procent i avkastning som är satt som tak. Misslyckas projektet förlorar finansiären 60 procent av de investerade pengarna. Detta projekt förväntas vara klart 2020.¹⁸

Utmaningarna och orsaken till den dåliga framväxten av sociala utfallskontrakt ligger dels i bristen på kunskap i användningen av sociala investeringsfonder hos de offentliga

¹⁶ Lars Hultkrantz: Sociala investeringsfonder i Sverige – fakta och lärdomar. SNS förlag.

¹⁷ Norrköpings kommun, Leksell Social Ventures, SKL Uppdrag Psykisk Hälsa och Health Navigator: http://www.norrkoping.se/organisation/ekonomi/social-investeringsfond/Sveriges_forsta_utfallskontrakt.pdf.

¹⁸ Ibid.

aktörerna. I en undersökning av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) framgår att många kommuner efterfrågar stöd och vägledning för utformningen av denna typ av projekt. Det kommuner och landsting främst efterfrågar är kunskap kring metodik för uppföljning och utvärdering, samt metodik för vinst-förlust-kalkyler och sammanställningar av evidensbaserade program.

Problemet ligger också i att relationen mellan risk och avkastning för den externa finansiären ofta är blygsam i den här typen av sociala investeringar. Exempelvis beräknas avkastningen i exemplet med Norrköpings kommun att bli mellan 5 och 8 procent för den externa finansiären, förutsatt att effekterna blir likt beräknat. Samtidigt är förlusten ofta mellan -60 och -100 procent.

För att öka förekomsten av sociala utfallskontrakt behövs därför satsningar för att lösa både kunskapsbrist och den bristfälliga viljan att investera. Kristdemokraterna anser därför att det borde inrättas en nationell strategi för att möta behoven och underlätta framväxten av sociala utfallskontrakt, samt införa en nationell fond för att höja attraktionen att investera.

Förslag

1. Inrätta en facilitatorsfunktion för sociala utfallskontrakt hos Ekonomistyrningsverket (ESV)
 - Funktionen ska tillgodose allmänna riktlinjer, beräknade kostnader för olika sociala problem och insatser, i syfte att underlätta beräkningar av kostnader för offentliga parter.
 - Organisera metodstöd för offentliga aktörer: exempelvis utvärderingar och effektmätningar av sociala utfallskontrakt.
 - Agera katalysator mellan den offentliga parten och finansiärerna i syfte att tillhandahålla kunskap och kompetens ur ett investerarperspektiv.
 - Funktionen får anslag på 27 miljoner kronor per år, uppdelat på 10 miljoner för administration och 17 miljoner för samordningskansliet.
2. Upprätta en nationell fond för investeringsgarantier
 - I syfte att sänka trösklarna för en investering i sociala utfallskontrakt upprättas en nationell fond som täcker finansiärens investeringsrisk med 50 procent, vilket innebär att staten garanterar en återbetalning om halva investeringssumman till den externa finansiären vid färdigställt socialt utfallskontrakt.
 - Fonden ska uppgå till 300 miljoner kronor, för att garantera 50 procents återbetalning i sociala utfallskontrakt.
 - Den offentliga parten står som sökare av fondens medel och betalar sedan ut pengarna till finansiären.
 - Vi vill också pröva möjligheten att statligt riskkapital i viss omfattning ska kunna göra sociala investeringar, exempelvis via fond-i-fond-lösningar

Sänkt skatt för ersättningar till funktionärer i ideella organisationer

Idrottsrörelsen har förmånliga skatteregler för sina föreningar som innebär att föreningen inte behöver betala arbetsgivaravgifter för idrottsutövare, tränare eller tävlingsfunktionärer om ersättningen understiger ett halvt prisbasbelopp. Med detta undantag har idrottsrörelsen en förmån som betyder mycket gott för verksamheten. Övriga ideella organisationer borde inkluderas i samma regelverk för att stödja deras viktiga arbete som gagnar inte minst ungdomar.

Förslaget beräknas kosta ca 95 miljoner kronor per år för staten i minskade skatteintäkter. Alla skolor ska ha ett anti-mobbingsprogram som fungerar.

Inför evidensbaserade antimobbingsprogram

Den ångest och psykiska ohälsa som drabbar barn måste motas med vård- och omsorgssatsningar. Men det kommer inte att vara tillräckligt. Det krävs en politik som ger föräldrar stöd och familjer tid och ro. Det krävs en politik för ett starkt civilsamhälle så att samhällsväven kan tvinnas starkt runt våra barn. Och det krävs en politik för en skola dit barnen kan gå utan en klump i magen.

Lärare och elever har rätt till en lugn, säker och trygg arbetsmiljö. Skolhuvudmännen har huvudansvaret för skolmiljön – att förebygga och förhindra risker för olycksfall eller sjukdom samt att skapa en god miljö för lärande. I detta arbete ligger också arbetet mot mobbning.

Arbetsmiljölagen tar huvudsakligen sikte på den fysiska arbetsmiljön och åtgärder för att minska risken för olyckor, i exempelvis slöjd-, idrotts- och kemiundervisning eller i samband med praktik. I skollagen tydliggörs elevens rätt till trygghet, studiero och att inte bli utsatt för kränkande behandling.

Det finns ingen värdeneutral uppfostran och ingen värdeneutral kultur. Utan en gemensam grundläggande etik skapas ett samhälle där den starke styr och den svaga lider – ett samhälle där uppfattningen om vad som är rätt och orätt skiljer sig från person till person. Det som de flesta av oss ser som goda normer, t.ex. människolivets okränkbarhet, alla människors lika värde samt solidaritet med svaga och utsatta, har en djup förankring i den judisk-kristna etiken. Skolans ansvar är att förankra denna värdegrund hos eleverna genom att omsätta de etiska principerna i praktisk handling. I detta ligger också arbetet mot mobbning och kränkande beteende. Det borde vara en självklarhet att alla elever ska kunna känna sig trygga och uppskattade, men så är det inte i dag. Ett ständigt pågående aktivt arbete mot mobbning i skolan ska vara en självklarhet.

Nyligen presenterade PISA en ny del av rapporten, som koncentrerar sig på elevers välbefinnande. Den visar att var sjätte svensk 15-åring säger sig ha blivit mobbad minst ett par gånger i månaden¹⁹. Sverige ligger något under genomsnittet och flickor något högre än pojkar, 18,1 respektive 17,8 procent. Däremot märks en skillnad när det gäller socioekonomiskt gynnade respektive missgynnade personer. Bland de socioekonomiskt gynnade svarar 16 procent ja om de mobbats ett par gånger i månaden eller en gång i veckan eller mer, medan motsvarande siffra för de missgynnade eleverna är 20 procent.

Barns rättigheter har stärkts sedan 2006. Då infördes barn- och elevskyddslagen och då inrättades Barn- och elevombudet. År 2009 och 2010 kom ytterligare en förändring av skollagen där skolans ansvar förtydligades²⁰. Härav framkommer att huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Detta innebär bl.a. att det ska upprättas en årlig plan för att förhindra mobbning och annan kränkande behandling av barn och elever i verksamheten. Planen ska baseras på evidens och beprövad erfarenhet.

Att barn mår bra och känner sig trygga i skolan är avgörande för hur de kan lyckas i sitt lärande och sin utveckling. Därför krävs att skolor använder sig av metoder för att hantera mobbning som är baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet.

¹⁹ <https://www.svd.se/pisa-enkat-var-sjatte-15-aring-mobbas-i-skolan/i/nyheter>.

²⁰ <http://nyheter24.se/nyheter/inrikes/662426-alliansens-skolpolitik-paverkar-inte-mobbingsstatistiken>.

Kristdemokraterna menar att det ska vara obligatoriskt för skolhuvudmännen att enbart ha evidensbaserade antimobbningsprogram. Frågan om mobbning är för viktig för att man bara ska kunna gå på känsla.

Skolverket bör få i uppdrag att göra en uppföljning av den utvärdering av metoder mot mobbning som gjordes 2011. Dessutom bör alla metoder som inte vilar på vetenskap och beprövad erfarenhet sluta användas. Berörda myndigheter bör få i uppdrag att verkställa detta.

Förslag

- Alla skolhuvudmän ska ha enbart evidensbaserade antimobbningsprogram och avsluta program som inte lever upp till kraven.
- Ge Skolverket i uppdrag att följa upp rapporten från 2011 om antimobbningsprogrammets effekt samt ta fram en rekommendation till skolhuvudmännen om vilka program som kan användas.
- Uppföljning och kontroller så att skolorna efterlever kravet.
- För att underlätta för skolorna att klara målet avsätts 95 miljoner kronor per år.

Förebygg övergrepp mot barn

I genomsnitt blir tre barn i varje skolklass sexuellt utnyttjade. Möjligheten att tidigt upptäcka övergrepp mot barn beror i stor utsträckning på om barnet eller andra i barnets närhet vågar berätta. Ett led i att stärka barnens egen rätt till sin kropp är att förskolor arbetar medvetet med frågorna, att man på ett tydligt sätt anpassat för barnen informerar dem om gränser och hur viktigt det är att säga till när något är fel.

Därför vill vi anslå 70 miljoner kronor som förskolor kan ansöka om för att genomgå utbildning och införa arbetsätt som stärker barns integritet och motverkar sexuella övergrepp.

c. Avskaffa hela skillnaden i beskattning mellan skatt på arbetsinkomster och pensionsinkomster

Sammanhållning och tillit är grundläggande för samhället. Tilliten byggs stark i gemenskaper. Men tilliten stärks också av förtroende för gemensamma institutioner och att det offentliga klarar sitt uppdrag på ett sätt som skapar legitimitet. Skatter är nödvändigt för att finansiera den gemensamma välfärden och ska utformas så att de främjar ansvarstagande och arbete och samtidigt stödja sammanhållning och medmännisklighet.

Skatteförändringar kan vara instrument för att möta samhällsproblem. Samtidigt behöver skatter vara legitima för att inte tära på tilliten. Det har funnits – och finns – tillfällen då skatter fått orimliga effekter eller på annat sätt utmanat känslan av rättvisa: före 2006 lönade det sig ofta inte att arbeta jämfört med att leva på ersättningar, och fastighetsskattens oförutsägbarhet skapade stor otrygghet i boendet.

Vi menar att skillnaden i beskattning mellan pensionärer och löntagare bär liknande drag: den uppfattas som orättvis, minskar legitimiteten för skattesystemet och bidrar till att förstärka skillnaden mellan grupper.

När alliansregeringen tillträdde 2006 var utanförskapet betydande. Stora grupper stod, trots högkonjunktur, mer eller mindre permanent utanför arbetsmarknaden. Alliansen genomförde stora jobbreformer där jobbskatteavdraget – som gjorde det

väsentligt mer lönsamt att arbeta – var bärande. För att reformen skulle bli tillräckligt stor för att bidra substantiellt till att bryta utanförskapet lade vi fokus på drivkrafter att gå från utanförskap till arbete eller öka sin arbetstid. Pensionärer fick därför inte del av den stora skattelättnaden.

Reformerna var också angelägna för att säkra framtidens pensioner som över tid avgörs av sysselsättningen. För oss kristdemokrater var det dock viktigt att när jobbreformerna etablerats steg för steg sluta skattegapet mellan pension och arbetsinkomst. Alliansregeringen sänkte också på vårt initiativ skatten för pensionärer fem gånger med över 16 miljarder kronor – med tonvikt på de lägsta pensionerna.

Därtill deklarerade Alliansen att det inte finns ett egenvärde i att pension och förvärvsinkomst beskattas olika och att skillnaden i beskattning skulle minska över tid. Men alliansregeringen gjorde för lite och skillnaden består. Och trots storslagna vallöften från Socialdemokraterna har nuvarande regering bara genomfört en blygsam skattelättnad för pensionärer. I höstens regeringsbudget uteblev lättnader helt, och den nu aviserade är för liten.

I december 2016 presenterade Kristdemokraterna därför ett förslag om att ta bort skillnaden i beskattning mellan löntagare och pensionärer och därmed slopa den s.k. pensionärsskatten. Pensionärerna fick stå tillbaka när jobbskatteavdraget infördes, men det är inte rimligt att upprätthålla denna diskrepans år efter år. Skatteskillnaden bidrar till att dra isär samhället.

Att helt ta bort skillnaden i beskattning lägger vi nu till de förslag i form av ekonomiska reformer för pensionärer om 5,7 miljarder kronor som vi kristdemokrater föreslog i vårt budgetalternativ hösten 2016 – borttagen särskild löneskatt, fördubblat jobbskatteavdrag från 64 år, höjt bostadstillägg (BTP) och skattesänkning. Bostadstilläggshöjningen omfattar alla med BTP: 500 kronor per månad för ensamstående och 300 kronor per månad för sammanboende.

Pension är uppskjuten lön – inte ett bidrag eller en ersättning som man uppbär när man i arbetsför ålder inte arbetar. Det bör därför beskattas som arbetsinkomst. En pensionär med en pension på 18 000 kronor får med vårt förslag 463 kronor mer i plånboken varje månad och en pensionär med en pension på 22 000 kronor får 726 kronor mer.

Denna reform, som belastar offentliga finanser med ca 14 miljarder kronor, bör genomföras snarast och finansieras ansvarsfullt. Vi föreslår därför att momsen samtidigt höjs med 1 procentenhet så att momssatserna blir 7, 13 respektive 26 procent. Förslaget förstärker offentliga finanser med knappt 15 miljarder kronor varaktigt.

Få finansieringar saknar negativa konsekvenser. Även en liten momshöjning kan påverka aktiviteten i ekonomin negativt, men effekterna torde bli relativt små, inte minst då en ökad disponibelinkomst för pensionärer bidrar i andra riktningen. Därtill tror vi det är relativt gynnsamt att göra detta när det är låg inflation och hög tillväxt.

En fördel är att en momshöjning inte riktar sig specifikt mot arbete utan träffar bredare. Höginkomsttagarhushåll bidrar klart mest till finansieringen i kronor. Som andel av utgifterna är det relativt lika – låginkomsttagare lägger något större andel av sina utgifter än övriga grupper på livsmedel, men väsentligt lägre andel än övriga grupper på annan konsumtion.

Ingen ska drabbas på ett orimligt sätt av en momshöjning. Kristdemokraterna föreslog i vårt budgetalternativ ett särskilt jobbskatteavdrag för föräldrar, höjt bostadsbidrag för ekonomiskt utsatta barnfamiljer samt höjt bostadstillägg för pensionärer. Vi kommer att återkomma med ytterligare förslag om förstärkningar för

ekonomiskt utsatta hushåll. Viss kompensation för en prishöjning sker också per automatik genom att exempelvis garantipensioner och försörjningsstöd justeras med konsumentprisindex.

8 Reformtabell och finansiering

Kristdemokraternas reformer i samband med motion med anledning av regeringens ekonomiska vårproposition

Kd reformer sedan BM2016	2018	2019	2020	2021
Primärvård	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
<i>Varav barn- och ungdomshälsovård</i>	-400	-400	-400	-400
Stöd till familjer				
Antimobbning	-250	-250	-250	-250
Motverka övergrepp	-70	-70	-70	-70
Föräldrastöd för tonåringar	-100	-100	-100	-100
Halvt pbb skattefritt ideella föreningar	-95	-95	-95	-95
Sociala utfallskontrakt	-337	-37	-37	-37
<i>Avsättning till projekt</i>	-300			
<i>Administration</i>	-20	-20	-20	-20
<i>Samordningskansli</i>	-17	-17	-17	-17
Pensionärsskatt	-12 800	-13 393	-13 987	-14 462
Polis/terror				
Polis 5000+5000 år 2025	-346	-846	-1446	-2008
Polisutrustning	-280			
Utbildningsplatser storstad*3	-150	-150	-150	-150
Höjd resolutionsavgift*	3 000	6 000	6 000	6 000
Höjd moms med en procentenhet	16 700	14 500	15 000	15 500
Summa	2 272	2 558	1 865	1 328

9 Beskatta bankernas skulder – inte löner

Utredningen om en särskild skatt på finansiell verksamhet har mött stor kritik för sitt förslag om att införa en finansiell aktivitetskatt, enligt dansk modell, som baseras på 15 procent av lönekostnaderna. Kritiken har framför allt handlat om att en alltför stor grupp icke-finansiella företag med en begränsad finansverksamhet drabbas, samt för de negativa effekter förslaget förväntas få på jobben inom sektorn.

Det senare förväntas som effekt av att bankkontor ute i landet får stänga ned och att verksamhet flyttas utomlands. Kristdemokraterna håller med om kritiken, men anser att

det finns behov av att hitta ett sätt att beskatta banksektorn, vars tjänster är premierade av lägre skattetryck på olika sätt.

Argumentet för att belägga bankerna med en extra skatt har i många fall varit att sektorn är momsbefriad på grund av EU-regler och de tekniska svårigheter det innebär att momsbelägga finansiella tjänster. Vän av ordning kan dock konstatera att moms är en konsumtionsskatt och att det därmed främst är bankkunderna som tjänar på att finansiella tjänster är undantagna mervärdesskatt. Men faktum kvarstår att det är ett lägre skattetryck på finansiella tjänster.

En annan skatteregel som gynnar bankernas produkt är ränteavdragen. Genom hushållens avdragsmöjlighet som betalas av skattebetalarna blir bolånen ständigt högre, vilket bankerna vinner stort på.

När det gäller just bolånen har bankerna dessutom kraftigt förbättrat sina marginaler sedan finanskrisen 2007–2009. Åren före finanskrisen låg bruttomarginalen normalt sett kring 1,0 procentenhet på bolånen. För fjärde kvartalet 2016 hade den stigit till hela 1,73 procentenheter, enligt Finansinspektionen.

Förra året uppgick de fyra storbankernas samlade vinster till 92 miljarder kronor. En stor del kommer från svenska hushålls bostadslån.

Ett ytterligare argument för att det är rimligt att belägga bankerna med en extra skatt är att deras verksamhet är säkrad av skattebetalarna. I eftersvallet av finanskrisen har detta diskuterats vitt och brett och åtgärder har vidtagits för att det i första hand ska vara bankernas ägare och långgivare som bör ta smällen vid en kris, inte skattebetalarna. Dock kommer banksektorn fortsatt att vara så pass viktig för att samhället ska fungera att staten kommer att behöva finnas kvar som en ”lender of last resort”, vilket innebär att bankerna alltid kommer att ha en säkerhet i att vara skyddade av staten.

Att företag går med vinst är inte fel i sig. Tvärtom, det är bra och nödvändigt. Men det är orimligt om den vinsten bygger på bristande konkurrens, förmånliga skatteregler och att skattebetalarna genom staten står som garant för bankernas verksamhet. Därutöver är hushållens bostäder pantsatta, och hushållen betalar i sina bolåneräntor för bankernas kreditrisk. Det är därför uppseendeväckande att bolåneverksamhet kan vara så lönsam som den är nu.

I stället för att man går fram med det komplicerade och jobbfientliga förslag som utredningen presenterat vill Kristdemokraterna att bankerna beskattas utifrån sitt finansieringsval. Tanken är densamma som ligger till grund för schablonbeloppet i Företagsbeskattningskommitténs förslag om hur bankerna ska kunna påverkas att i högre grad finansiera sin verksamhet med eget kapital än med skulder. Skatten innebär alltså att bankernas totala skulder beläggs med en skatt – ju större skulder, desto högre skatt.

Vi anser att en sådan skatt bättre möter de obalanser som finns i beskattningen av sektorn i dag och att de fallgropar som utredningens förslag innebär kan undvikas. I vårt förslag kommer endast kreditinstitut att beskattas, vilket utgör knappt 150 företag. Det innebär att alla de företag som endast erbjuder finansiella tjänster som en mycket liten del av sin verksamhet, såsom bilhandlare och vitvarukedjor, undantas. En annan fördel är att skatten inte riktas mot lönekostnaderna och således inte får en direkt effekt på jobben inom den finansiella sektorn. En tredje fördel är att skatten utformas på samma sätt som resolutionsavgiften, vilket innebär att den uppmuntrar till mer välkapitaliserade banker, precis som Basel (bankregleringar) avsett med resolutionsregelverket.

Kristdemokraterna har en lång rad förslag på skattesänkningar för ökat företagande, fler jobb och rättvisa för barnfamiljer och pensionärer. Dessa förslag finansieras till

större delen av utgiftsminskningar som t.ex. slopade byggsuventioner och neddragningar bland ineffektiva arbetsmarknadsåtgärder.

För att ytterligare kunna vässa vår politik anser vi att en mindre bankskatt som leder till mer ansvarsfullt lånande och som i övrigt har klart begränsade negativa effekter jämfört med andra skatthöjningar är rimligt. Vi anser därför att en höjning av resolutionsavgiften från 0,09 till 0,125 procent av det totala avgiftsunderlaget i enlighet med vad regeringen föreslagit i promemorian bör genomföras. Vi menar då att den förhöjda delen av resolutionsavgiften bör benämnas skatt, eftersom den i allt väsentligt kommer att fungera som en sådan, snarare än en avgift. Förslaget stärker statens finanser med 3 miljarder kronor nästa år och därefter med ca 6 miljarder kronor.

10 Skenande skuldsättning kräver åtgärder

Trots att den svenska ekonomin är stark ser vi stora strukturella utmaningar på bl.a. bostadsmarknaden där ett lågt utbud har gett bostadsbrist, skenande bopriser och en hög skuldsättning. Dessutom har andelen svenska bolån med rörlig ränta stigit drastiskt, från 8 till 60 procent sedan slutet av 1990-talet.

Kombinationen av hög skuldsättning och en stor andel rörliga lån har gjort hushållen mycket känsliga för en ränteuppgång eller ett boprisfall, vilket ökar riskerna i ekonomin.

Det har därför länge talats om vikten av en stärkt amorteringskultur. Mer sällan talas det om att minskad skuldsättning ofta blir en dålig affär för hushållen, eftersom stora lån premieras framför mindre lån på bolånemarknaden. Hushåll som amorterar tar i praktiken ett steg bort från guldkundsstatus hos bankerna. Bankchefer pratar om att man ska amortera, men deras prissättning skriker ut att man ska låna.

Bankerna tar helt enkelt inte det ansvar som deras retorik utlovar. Det är dåligt men kanske inte så konstigt: ett hushåll som har 6,5 miljoner kronor i lån på tiomiljonersvillan är mer värt för banken än ett hushåll som har lånat 600 000 kronor på ett tvåmiljonersradhus. Den stora kunden får den betydligt lägre räntan.

Därför är det illa att de regelverk som syftar till stabilitet bidrar till den skeva prissättning som stimulerar låntagande. Riskviktsgolven var ämnade att skapa mer välkapitaliserade banker men har också orsakat problem med att stora delar av utlånat kapital behandlas lika, vilket innebär att banken inte får incitament att hålla lånet nere – tvärtom.

Först när lånesumman når ca 65 procent av en bostads värde slår andra riskberäkningar in och räntan som hushållet erbjuds går upp. Hushållens ekonomiska incitament att amortera blir därmed mycket svaga.

För att kompensera för detta har Finansinspektionen vidtagit åtgärder riktade mot hushållen. Men innan fler krav ställs på hushållen måste vi se till att de ekonomiska mekanismerna för hushåll och banker sammanfaller med den stabilitet vi eftersträvar. Amortering och minskad skuldsättning bör premieras. Fler bör finna det attraktivt att binda sina bolån.

Därför vill Kristdemokraterna

- Att Finansinspektionen utreder om Sverige, inom ramen för Baselregelverket, kan differentiera riskviktsgolvet så att det blir lägre vid låg belåningsgrad.

- Att en alternativ modell för amorteringskrav och skuldkvotstak utreds där man i stället för att ställa krav på hushållen ställer dem på bankernas aggregerade bolåneportfölj.
- Att en utredning med syfte att främja fler bundna bolån tillsätts, som bl.a. ser över utformningen av ränteskillnadsersättningen så att den tydligare gynnar hushållen. Det kan handla om begränsningar i hur stor ersättningen kan bli eller möjligheten för hushållen att lösa eller flytta med sig bundna bolån i förtid. Det skulle också stärka konkurrensen mellan bankerna.
- Att en bankskatt kopplad till bankernas egna skulder införs, vilket kan motiveras både strukturellt och som en följd av bankernas momsbefrielse, förekomsten av ränteavdrag och staten som implicit garant.

Andreas Carlson (KD)

Jakob Forssmed (KD)

Mikael Oscarsson (KD)

Emma Henriksson (KD)

Caroline Szyber (KD)